

MONOPOL
EĞİTİM KURUMLARI

HAKİMLİK
İDARİ YARGILAMA HUKUKU
DERS NOTLARI

ADLİ HAKİMLİK

İDARİ HAKİMLİK

KPSS / A

ALES

DGS

SMMM

İCRA MÜDÜRLÜĞÜ

AVUKATLIK SINAVI

GENEL YETENEK
GENEL KÜLTÜR

Birinci Bölüm

İdari Yargının Görev Alanı

I. GİRİŞ

1982 Anayasasının 125. maddesine göre, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. İdari eylem, işlem ve sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar -ilerleyen paragraflarda belirteceğimiz istisnalar dışında- idari yargı düzeninin görev alanına girer.

İdari yargı, idari makamların idare hukuku alanındaki faaliyetlerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümlendiği yargı koludur. İdareye, özel hukuktan ayrı bir hukukun uygulanmasına ve idari faaliyetlerden doğan uyuşmazlıkları çözmek üzere genel mahkemelerden farklı bir yargı kolu (düzeni) bulunmasına **idari rejim** denir. Türkiye'de idari yargı düzeninde yer alan mahkemeler İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştay'dır.

Hukuk Devleti ilkesi, idarenin bütün eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olmasını gerektirir. Bununla birlikte; Cumhurbaşkanı'nın tek başına yapacağı işlemler, Yüksek Askeri Şura kararları, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Olağanüstü halde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler 1982 Anayasası ile; sıkıyönetim komutanlarının işlemleri ise 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu ile yargı denetimi dışında tutulmuştur. Bir takım idari işlemlerin doğrudan Anayasa veya kanun ile yargı denetimi dışında bırakılmasına **yasama kısıntısı**denir.

Burada; idari işlemlerin yargı denetimine açılması yönünde 12 Eylül 2010 tarihli Anayasa değişikliği ile yapılan düzenlemeyi bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz. 12 Eylül 2010 tarihindeki halk oylamasıyla kabul edilen Anayasa değişikliğiyle YAŞ'ın "terfi işlemleri ve kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı" yargı yolu açılmıştır. Bir başka ifadeyle; YAŞ'ın terfi işlemlerine ve kadrosuzluk nedeniyle ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu kapalı; ilişik kesme kararlarına karşı ise yargı yolu açıktır.Aynı Anayasa değişikliği, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun meslekten çıkarma cezasına ilişkin kararlarına karşı yargı yolunu açmıştır. Memurlara verilen uyarma ve kınama cezalarının yargı denetimi dışında bırakılmasına imkan veren hüküm de aynı Anayasa değişikliğiyle kaldırılmıştır.

Bir takım idari işlem, eylem ve sözleşmeler de kanunlar ile idari yargının görev alanı dışına çıkarılarak, bu konularda adli yargının görevli olduğu kabul edilmiştir. Nüfus siciline ilişkin davalar, tapu siciline ilişkin davalar, idari para cezalarına karşı açılan davalar, kamulaştırma işlemine karşı açılan iptal davası hariç Kamulaştırma Kanununun uygulanmasından doğan davalar ve İş Kanununun uygulanmasından doğan davalar ile İdarenin araçlarının karıştığı trafik kazalarından kaynaklanan zararların tazmini istemiyle açılacak davalar adli yargının görev alanına girer.

Kira sözleşmeleri, abonman sözleşmeleri, satım sözleşmeleri, kamu ihale sözleşmeleri gibi **idarenin özel hukuk sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar adli yargının görev alanına girer.**

Tahkim yolu öngörülmüş imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar da idari yargının görev alanı dışında kalır.

Aynı şekilde; asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimi de idari yargının görev alanı dışında kalır.Askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıklar Askeri Yüksek İdari Mahkemesi'nde görülür.

Yukarıda sayılan istisnalar dışında kalan idari eylem, işlem ve sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklar, idari yargının görev alanına girer. İdari yargıdaki dava türleri **iptal davası** ve **tam yargı davası**dır.Yargı yetkisi idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yürütme

görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

ÖNEMLİ! Yasama kısıntısı/Yargı kısıntısı

Yargı organlarının bir takım idari işlemleri(örneğin, hükümet tasarrufları) denetlemekten kaçınmasına yargı kısıntısı; bir takım işlemlerin doğrudan Anayasa veya kanun ile yargı denetimi dışında bırakılmasına ise yasama kısıntısı denir. Yasama kısıntısı halleri, İdare Hukuku notlarımızda belirtilmişti. Öte yandan; hem 1961 Anayasası'nda hem de 1982 Anayasası'nda yer alan "idarenin her türlü işlemine karşı yargı yolu açıktır" hükmü karşısında yargı kısıntısına mahal yoktur.

ÖNEMLİ! "Görev, Esası İzler"

Görev, mahkemenin dava konusu bakımından yetkili olması demektir. Diğer bir ifadeyle görev, davanın hangi mahkemede çözümleneceği sorununu ifade etmektedir.

İdari yargı düzeni ile adli yargı düzeni arasındaki görev paylaşımı, "görev esası izler" prensibine göre yapılır. Yani;

- idarenin bir işlem, eylem veya sözleşmesi esası itibariyle idare hukukuna tabi ise bu işlem, eylem veya sözleşmeden doğan uyuşmazlık idari yargı düzeninin görev alanına;

- idarenin bir işlem, eylem veya sözleşmesi esası itibariyle özel hukuka tabi ise bu işlem, eylem veya sözleşmeden doğan uyuşmazlık adli yargı düzeninin görev alanına girer. (Bir başka ifadeyle; idarenin kamu gücü ayrıcalık ve yükümlülüklerine dayanmadan yürüttüğü faaliyetler **özel hukuk**a tabidir ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıklar **adli yargı**da görülür.)

II. Görev Uyuşmazlıklarının Çözümü: Uyuşmazlık Mahkemesi

Uyuşmazlık mahkemesi adli, idari ve askeri yargı mercilerin arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir. Anayasa Mahkemesiyle diğer mahkemeler arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

Uyuşmazlık mahkemesinin verdiği kararlar kesindir.

A. Mahkemenin Yapısı

Uyuşmazlık Mahkemesi, bir başkan ve oniki asıl ve oniki yedek üyeden kurulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi, hukuk ve ceza bölümlerine ayrılır. Hukuk Uyuşmazlıkları Hukuk Bölümünde, Ceza Uyuşmazlıkları Ceza Bölümünde karara bağlanır. Her bölüm, bir Başkan ile altı asıl üyeden kurulur.

Birlikte toplanan Hukuk ve Ceza Bölümleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunu teşkil ederler. Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu, bu Kanunla belli edilen görevleri yerine getirir ve ayrıca bölümler arasında çıkan olumsuz görev uyuşmazlıklarında görevli bölümü belli eder.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bölümler ve Genel Kurul, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının Başkanlığı altında toplanır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümüne, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Danıştay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulunca da askerî hâkim sınıfından olan daire başkan ve üyeleri arasından ikişer asıl, ikişer yedek üye seçilir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümüne, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Askerî Yargıtay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından üçer asıl, üçer yedek üye seçilir.

B. Uyuşmazlık Türleri

1. Görev Uyuşmazlığı

a) Olumlu Görev Uyuşmazlığı: Bir uyuşmazlığın başka bir yargı düzeninin görevi içine girdiği gerekçesi ile yapılan görevsizlik itirazının mahkemece reddi üzerine, görev alanı korunmak istenen yargı düzeni içinde yer alan başsavcının görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemesidir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çıkartılabilmesi için,

- yargı yerine açılmış bulunan bir dava bulunmalı,
- görevsizlik itirazında bulunulmalı,
- mahkeme, görevsizlik itirazını reddetmeli,
- esas hakkında karar verilmemiş olmalıdır.

Yetkili Başsavcının Uyuşmazlık Mahkemesinden istekte bulunabilmesi için, görev itirazının, hukuk mahkemelerinde en geç birinci oturumda, ceza mahkemelerinde delillerin ikamesine başlamadan önce; idari yargı yerlerinde de dilekçe ve savunma evresi tamamlanmadan yapılmış olması ve yargı yerlerinin de kendilerinin görevli olduklarına karar vermiş bulunmaları şarttır.

Her yargı düzeninin görev alanını korumak, o yargı düzeninin başsavcısının görevidir. Görevsizlik iddiasında bulunan taraf, mahkemenin itirazı red yönündeki kararından itibaren 15 gün içinde görev alanı korunacak yargı düzeninin Başsavcısına iletilmek üzere, itirazı reddeden mahkemeye bir dilekçe ile başvurur.

Dilekçeyi alan mahkeme, karşı tarafa gönderir, karşı taraf da 7 gün içinde cevabını verir. Bunun üzerine mahkeme ya itirazın reddi kararını kaldırarak görevsizlik kararı verir ya da kararında ısrar ederek dosyayı uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Başsavcı uyuşmazlık çıkarılmasına gerek görmezse istemi reddeder; başsavcının bu kararı kesindir. Başsavcı uyuşmazlık çıkarılması görüşünde ise 10 gün içinde (*dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksiklikleri tamamlatmak yoluna gitmiş ve bu erekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde*) kararını Uyuşmazlık Mahkemesine bildirir. Böylece olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmış olur. Görevsizlik itirazını reddeden mahkeme uyuşmazlık mahkemesinin kararına kadar davanın görüşülmesini geri bırakır. Altı ay içinde karar gelmezse davayı görmeye devam eder. Uyuşmazlık Mahkemesi kararı dava sonuçlanmadan gelirse mahkeme bu karara uyar.

Uyuşmazlık Mahkemesi, görev itirazını reddeden mahkemenin yargı düzeninin Başsavcısına durumu bildirir. Başsavcı gerek görürse görüş bildirir. Uyuşmazlık Mahkemesi, davayı gören mahkemenin görevli olduğu görüşünde ise Başsavcının talebini reddeder. Davayı gören yargı yerinin görevsiz olduğu kanaatinde ise mahkemenin görevlilik kararını kaldırır ve görevli yargı yerini belirler.

Bir davada uyuşmazlık çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

b) Olumsuz Görev Uyuşmazlığı: Adli, idari veya askeri yargıya mensup iki ayrı mahkemenin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada karşılıklı birbirlerini görevli saymaları gerekçesiyle, görevsizlik kararı vermeleri ve bu kararların kesinleşmesi üzerine ortaya çıkan görev uyuşmazlığı halidir.

Olumsuz görev uyuşmazlığının çıkartılabilmesi için,

- iki görevsizlik kararı bulunmalıdır,
- görevsizlik kararları ayrı yargı düzenleri içindeki mahkemelerce verilmiş olmalıdır,
- görevsizlik kararı karşılıklı görevli bulma gerekçesiyle verilmelidir,
- iki görevsizlik kararının da kesinleşmiş olması gerekir,
- davalar aynı olmalıdır.

Uyuşmazlığın giderilmesini isteme yetkisi davanın taraflarına (kural olarak, davacıdan beklenir) aittir, ceza davalarında ilgili makamlar da yetkilidir.

Uyuşmazlığın giderilmesi dilekçe ile istenir. Uyuşmazlığı giderme başvurusu, son görevsizlik kararını almış olan yargı yerine yapılır.

Olumsuz görev uyuşmazlıklarında dava dosyası,

- Ceza davalarında son görevsizlik kararını veren mahkemece, bu kararın kesinleşmesinden sonra doğrudan doğruya,
- Diğer davalarda son görevsizlik kararını veren mahkemece bu kararın kesinleşmesinden sonra, taraflardan birinin istemi üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilir ve görevli mahkemenin belirlenmesi istenir.

Uyuşmazlık Mahkemesi, olumsuz görev uyuşmazlığı ile ilgili dosyaların ilk incelemesi sırasında ve gerekli gördüğü hallerde ilgili Başsavcıların görüşünü de alarak, görevli yargı merciini belirten kararını verir.

Uyuşmazlık Mahkemesi ayrıca, davanın sürüncemede kalmaması için mahkemelerin -görevsizlik kararı vermeden- doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurabilmesine de imkan tanımıştır. Buna göre,

Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler. Bu durumda, Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran *Yargı merciin-*

Başsavcı uyuşmazlık çıkarılmasına gerek görmezse istemi reddeder; başsavcının bu kararı kesindir. Başsavcı uyuşmazlık çıkarılması görüşünde ise 10 gün içinde (*dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksiklikleri tamamlatmak yoluna gitmiş ve bu erekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde*) kararını Uyuşmazlık Mahkemesine bildirir. Böylece olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmış olur. Görevsizlik itirazını reddeden mahkeme uyuşmazlık mahkemesinin kararına kadar davanın görüşülmesini geri bırakır. Altı ay içinde karar gelmezse davayı görmeye devam eder. Uyuşmazlık Mahkemesi kararı dava sonuçlanmadan gelirse mahkeme bu karara uyar.

Uyuşmazlık Mahkemesi, görev itirazını reddeden mahkemenin yargı düzeninin Başsavcısına durumu bildirir. Başsavcı gerek görürse görüş bildirir. Uyuşmazlık Mahkemesi, davayı gören mahkemenin görevli olduğu görüşünde ise Başsavcının talebini reddeder. Davayı gören yargı yerinin görevsiz olduğu kanaatinde ise mahkemenin görevlilik kararını kaldırır ve görevli yargı yerini belirler.

Bir davada uyuşmazlık çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

b) Olumsuz Görev Uyuşmazlığı: Adli, idari veya askeri yargıya mensup iki ayrı mahkemenin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada karşılıklı birbirlerini görevli saymaları gerekçesiyle, görevsizlik kararı vermeleri ve bu kararların kesinleşmesi üzerine ortaya çıkan görev uyuşmazlığı halidir.

Olumsuz görev uyuşmazlığının çıkartılabilmesi için,

- iki görevsizlik kararı bulunmalıdır,
- görevsizlik kararları ayrı yargı düzenleri içindeki mahkemelerce verilmiş olmalıdır,
- görevsizlik kararı karşılıklı görevli bulma gerekçesiyle verilmelidir,
- iki görevsizlik kararının da kesinleşmiş olması gerekir,
- davalar aynı olmalıdır.

Uyuşmazlığın giderilmesini isteme yetkisi davanın taraflarına (kural olarak, davacıdan beklenir) aittir, ceza davalarında ilgili makamlar da yetkilidir.

Uyuşmazlığın giderilmesi dilekçe ile istenir. Uyuşmazlığı giderme başvurusu, son görevsizlik kararını almış olan yargı yerine yapılır.

Olumsuz görev uyuşmazlıklarında dava dosyası,

- Ceza davalarında son görevsizlik kararını veren mahkemece, bu kararın kesinleşmesinden sonra doğrudan doğruya,
- Diğer davalarda son görevsizlik kararını veren mahkemece bu kararın kesinleşmesinden sonra, taraflardan birinin istemi üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilir ve görevli mahkemenin belirlenmesi istenir.

Uyuşmazlık Mahkemesi, olumsuz görev uyuşmazlığı ile ilgili dosyaların ilk incelemesi sırasında ve gerekli gördüğü hallerde ilgili Başsavcıların görüşünü de alarak, görevli yargı merciini belirten kararını verir.

Uyuşmazlık Mahkemesi ayrıca, davanın sürüncemede kalmaması için mahkemelerin -görevsizlik kararı vermeden- doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurabilmesine de imkan tanımıştır. Buna göre,

Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler. Bu durumda, Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran *Yargı merciin-*

II. Görev Uyuşmazlıklarının Çözümü: Uyuşmazlık Mahkemesi

Uyuşmazlık mahkemesi adli, idari ve askeri yargı mercilerin arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir. Anayasa Mahkemesiyle diğer mahkemeler arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

Uyuşmazlık mahkemesinin verdiği kararlar kesindir.

A. Mahkemenin Yapısı

Uyuşmazlık Mahkemesi, bir başkan ve oniki asıl ve oniki yedek üyeden kurulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi, hukuk ve ceza bölümlerine ayrılır. Hukuk Uyuşmazlıkları Hukuk Bölümünde, Ceza Uyuşmazlıkları Ceza Bölümünde karara bağlanır. Her bölüm, bir Başkan ile altı asıl üyeden kurulur.

Birlikte toplanan Hukuk ve Ceza Bölümleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunu teşkil ederler. Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu, bu Kanunla belli edilen görevleri yerine getirir ve ayrıca bölümler arasında çıkan olumsuz görev uyuşmazlıklarında görevli bölümü belli eder.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bölümler ve Genel Kurul, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının Başkanlığı altında toplanır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümüne, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Danıştay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulunca da askerî hâkim sınıfından olan daire başkan ve üyeleri arasından ikişer asıl, ikişer yedek üye seçilir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümüne, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Askerî Yargıtay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından üçer asıl, üçer yedek üye seçilir.

B. Uyuşmazlık Türleri

1. Görev Uyuşmazlığı

a) Olumlu Görev Uyuşmazlığı: Bir uyuşmazlığın başka bir yargı düzeninin görevi içine girdiği gerekçesi ile yapılan görevsizlik itirazının mahkemece reddi üzerine, görev alanı korunmak istenen yargı düzeni içinde yer alan başsavcının görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemesidir.

Olumlu görev uyuşmazlığının çıkartılabilmesi için,

- yargı yerine açılmış bulunan bir dava bulunmalı,
- görevsizlik itirazında bulunulmalı,
- mahkeme, görevsizlik itirazını reddetmeli,
- esas hakkında karar verilmemiş olmalıdır.

Yetkili Başsavcının Uyuşmazlık Mahkemesinden istekte bulunabilmesi için, görev itirazının, hukuk mahkemelerinde en geç birinci oturumda, ceza mahkemelerinde delillerin ikamesine başlamadan önce; idari yargı yerlerinde de dilekçe ve savunma evresi tamamlanmadan yapılmış olması ve yargı yerlerinin de kendilerinin görevli olduklarına karar vermiş bulunmaları şarttır.

Her yargı düzeninin görev alanını korumak, o yargı düzeninin başsavcısının görevidir. Görevsizlik iddiasında bulunan taraf, mahkemenin itirazı red yönündeki kararından itibaren 15 gün içinde görev alanı korunacak yargı düzeninin Başsavcısına iletilmek üzere, itirazı reddeden mahkemeye bir dilekçe ile başvurur.

Dilekçeyi alan mahkeme, karşı tarafa gönderir, karşı taraf da 7 gün içinde cevabını verir. Bunun üzerine mahkeme ya itirazın reddi kararını kaldırarak görevsizlik kararı verir ya da kararında ısrar ederek dosyayı uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Aynı yargı çevresinde birden fazla idare veya vergi mahkemesinin faaliyet gösterdiği hâllerde, ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak, mahkemeler arasındaki iş bölümü Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir.

A. İdare Mahkemeleri

İdare mahkemeleri idari yargı kolunun genel görevli ilk derece mahkemesidir.Kanunlarla başka yargı yerlerinin görev alanına bırakılmayan iptal ve tam yargı davalarına idare mahkemeleri bakar.

İdare mahkemelerinde birer başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Mahkeme kurulu, başkan ve iki üyeden oluşur.

İdare mahkemeleri, kural olarak, **kurul** halinde (bir başkan ve iki üye) toplanır ve oy çokluğuyla karar alır. Ancak uyuşmazlık miktarı yirmibeşbin Türk Lirasını (bu rakam her yıl enflasyon oranına göre güncellenecektir) aşmayan tam yargı davaları ile aynı miktarı aşmayan, konusu belli bir parayı içeren idari işlemlere karşı açılan iptal davaları **tek hakim** tarafından karara bağlanır.

B. Vergi Mahkemeleri

Vergi mahkemeleri vergi uyuşmazlıklarına bakar. Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar Vergi Mahkemelerinin görev alanına girer. Vergi mahkemeleri bir başkan ve yeteri kadar üyeden oluşur.

Vergi mahkemeleri, kural olarak, **kurul** halinde (bir başkan ve iki üye) toplanır ve oy çokluğuyla karar alır. Ancak uyuşmazlık miktarı yirmibeşbin Türk Lirasını (bu rakam her yıl enflasyon oranına göre güncellenecektir) aşmayan davalar **tek hakim** tarafından karara bağlanır.

II. Bölge İdare Mahkemeleri

A. Kuruluşu

Bölge idare mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevreleri tespit olunur.

Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir.

Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

B. İşlevi

Bölge idare mahkemelerinin **görevleri** şunlardır:

a. İstinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak.

b. Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak.

c. Diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak.

C. Yapısı

Bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur.

1. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı

Bölge idare mahkemesi başkanı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından atanır.Bölge idare mahkemesi başkanının **görevleri** şunlardır:

a) Mahkemeyi temsil etmek.

b) Bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, alınan kararları yürütmek.

c) Bölge idare mahkemesi dairelerinden birine başkanlık etmek.

d) Mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu yolda uygun göreceği önlemleri almak.

e) Bölge idare mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek.

f) Bölge idare mahkemesi memurlarını denetlemek.

g) Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak.

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

2. Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur. Başkanlar Kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır.

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun **görevleri** şunlardır:

a) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak.

b) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek.

c) Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay Başkanlığına iletmek.

d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

3. Daireler

Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir.

Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Başkan ve üyeler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından atanır.

Bölge idare mahkemesi dairelerinin **görevleri** şunlardır:

a) İlk derece mahkemelerince verilen ve istinaf yolu açık olan nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını inceleyerek karara bağlamak.

b) İlk derece mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak.

c) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözmek.

d) Yargı çevresi içinde bulunan yetkili ilk derece mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hâllerde; o davanın bölge idare mahkemesi yargı çevresi içinde bulunan başka bir mahkemeye nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Toplantı ve karar:Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır, kararlar çoğunlukla verilir.Hukuki veya fiili nedenlerle bir daire toplanamazsa, başkanlar kurulunun kararıyla diğer dairelerden; bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca diğer bölge idare mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır.

Daire başkanının hukuki veya fiili nedenlerle bulunamaması hâlinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık yapar.

4. Bölge İdare Mahkemesi Adalet Komisyonu

Her bölge idare mahkemesinde bir bölge idare mahkemesi adalet komisyonu bulunur.Komisyon, bölge idare mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen iki asıl üyeden oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından iki yedek üye belirler. Başkanın yokluğunda asıl üye olan kıdemli daire başkanı, asıl üyelerin yokluğunda ise kıdemine göre yedek üyeler komisyona katılır.Komisyon eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

Bölge idare mahkemesi adalet komisyonu, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 114 ve 115 inci maddelerinde belirtilen görevler ile diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirir.

5. Müdürlükler

Bölge idare mahkemesi başkanlığında, dairelerinde ve adalet komisyonunda yeterli sayıda yazı işleri müdürlüğü ve idari işler müdürlüğü ile ihtiyaç duyulan diğer müdürlükler kurulur.Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

III. Danıştay

Danıştay, yüksek mahkeme ve danışma organıdır. İdari yargıda temyiz merciidir. Bazı davalara da ilk derece mahkemesi olarak bakar.

A. Danıştay Üyeliği

Danıştay meslek mensupları Danıştay Başkanı, Danıştay Başsavcısı, Danıştay Başkanvekili, daire başkanları ile üyelerdir.

Danıştay üyelerinin dörtte üçü birinci sınıf idari yargı hakim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, dörtte biri de Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilirler.

Ayrıca, Danıştay Başkanının seçeceği bir üye Danıştay Genel Sekreterliği görevini yapar.

B. Danıştay'ın Oluşumu

1. Danıştay Genel Kurulu

Danıştay Genel Kurulu, Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler ile Genel Sekreterden oluşur.Danıştay Genel Kurulu, Danıştay'a kanunlarla verilen seçim işlerini yapar.

2. Başkanlar Kurulu

Başkanlar Kurulu, Danıştay Başkanının başkanlığında Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanlarından oluşur.

Başkanlar Kurulu'nun görevleri şunlardır:

a) Üyelerin görev yerlerini, dairelerin iş durumunu ve ihtiyaçlarını göz önünde tutarak belirlemek

b) Zorunlu hâllerde, daire başkanı ve üyelerin dairelerini değiştirmek

c) Danıştay tetkik hâkimlerinin çalışacakları daireleri, kurulları ve görecekleri işleri belli etmek ve gerektiğinde yerlerini değiştirmek

d) Daireler arasında iş bölümü karar tasarısını hazırlamak

e) Danıştay daireleri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarını karara bağlamak

f) Ayrı yargı çevrelerinde bulunan idare ve vergi mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayinini yapmak

g) Danıştay Başkanı'nın Kurul'da görüşülmesini uygun gördüğü işleri görüşmek ve karara bağlamak

3. Başkanlık Kurulu

Başkanlık Kurulu; Danıştay Başkanının başkanlığında, üçü daire başkanı üçü Danıştay üyesi olmak üzere altı asıl ve ikisi daire başkanı ikisi Danıştay üyesi olmak üzere dört yedek üyeden oluşur. Üyeler, Danıştay Genel Kurulu'nca seçilir.Görev süreleri iki yıl olup, aradan bir dönem geçmedikçe yeniden seçilemezler.

Başkanlık Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Yetkili merciin neresi olduğu belirtilmemiş olan yönetim işlerini belli etmek veya bu işleri yapmak

b) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek

4. Daireler

Danıştay'da, ondördü dava dairesi, biri de idari daire olmak üzere toplam onbeş daire vardır.İdari işlere 1.Daire bakar.Diğer daireler yargı işlerine bakar.Ondört dava dairesinin onu idari davalara, dördü vergi davalarına bakar.Dava daireleri arasındaki işbölümü, Başkanlar Kurulu'nun hazırlayacağı tasarı üzerinden Genel Kurul kararıyla belirlenir.

Her dairede bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

Üyelerin dairelere ayrılması, Başkanlık Kurulunun kararı ile olur. Heyetler başkan ve dört üye ile toplanır; salt çoğunluk ile karar alır. Üye sayısının yeterli olması halinde birden fazla heyet oluşturulabilir. Bu durumda, oluşturulan diğer heyetlere heyetteki en kıdemli üye başkanlık eder. Dairelerde yeteri kadar tetkik hakimi de bulunur.

5. İdari İşler Kurulu

İdari İşler Kurulu, idari daire başkan ve üyeleri ile her takvim yılı başında Genel Kurulca her dava dairesinden seçilecek bir başkan veya üyeden oluşur.Kanunun belirlediği idari işlere bakar.

6. Dava Daireleri Kurulları

a. İdari Dava Daireleri Kurulu

İdari Dava Daireleri Kurulu, idari dava daireleri başkanları ile üyelerinden oluşur.

İdari Dava Daireleri Kurulunun görev ve yetkileri:

• İdare mahkemelerince verilen direnme (ısrar) kararlarını incelemek,

• Danıştay idari dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları temyizen inceleyip karar vermek,

• Danıştay idari dava dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürütmenin durdurulması istemi konusunda aldığı kararlara karşı yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamak.

b. Vergi Dava Daireleri Kurulu

Vergi Dava Daireleri Kurulu, vergi dava daireleri başkanları ile üyelerinden oluşur.

Vergi Dava Daireleri Kurulunun görev ve yetkileri:

• Vergi mahkemelerince verilen direnme (ısrar) kararlarını incelemek,

• Danıştay vergi dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları temziyen inceleyip karar vermek,

• Danıştay vergi dava dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla yürütmenin durdurulması istemi konusunda aldığı kararlara karşı yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamak.

7. İçtihatları Birleştirme Kurulu

İçtihatları Birleştirme Kurulu, Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve dava daireleri başkanları ile üyelerinden oluşur.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Danıştay Başkanı, konu ile ilgili daireler, idari ve vergi dava daireleri kurulları veya Başsavcı tarafından istenebilir. Aykırı kararlarla ilgili kişiler de içtihatların birleştirilmesi için Danıştay Başkanlığına başvurabilirler.

İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.

Kurulun, içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararları, gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete'deyayımlanır. Bu kararlara, Danıştay daire ve kurulları ile idari mahkemeler ve idare uymak zorundadır.

C. Danıştay'ın Görevleri

Danıştay'ın hem yargı hem de idare alanında görevleri vardır.

Danıştay, idari yargı alanında temyiz merciidir. Bölge İdare Mahkemelerinin istinaf mercii olarak verdiği kararlardan İYUK'ta sayılan konularda ve ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülen davalarla ilgili nihai kararlar Danıştay'da temyiz yoluyla incelenir ve karara bağlanır.

Bunun yanı sıra, Danıştay **ilk derece mahkemesi olarak**:

a. Bakanlar Kurulu kararlarına,

b. Başbakanlık, bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının müsteşarlarıyla ilgili müşterek kararnamelere,

c. Bakanlıklar ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere,

d. Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemlere,

e. Birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlere,

f. Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları ile bu Kurulun görev alanı ile ilgili Danıştay Başkanlığı işlemlerine karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile,

Tahkim yolu öngörülmeyen kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan idari davaları karara bağlar.

Aynı şekilde; Danıştay, belediyeler ile il özel idarelerinin seçimle gelen organlarının organlık sıfatlarını kaybetmeleri hakkındaki istemleri inceler ve karara bağlar.

İlk derece mahkemesi olarak Danıştay'da dava konusu edilecek işlemler Danıştay Kanunu'nda sayılanlarla sınırlı değildir.6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu'nun 33.maddesine göre; HSYK tarafından verilen meslekten çıkarma kararlarına karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülür. Aynı şekilde, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 27.maddesine göre; özelleştirme uygulamalarına ilişkin idari davalar da ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülür.

Danıştay'ın yargı alanındaki diğer görevleri; idari yargı yerleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını gidermek ve içtihadı birleştirme kararları almaktır.

Danıştay sadece bir yargı organı değildir. Aşağıda sıralanan **idari işler**de Danıştay'ın görev alanına girmektedir:

a. Başbakanlık veya Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarı ve tekliflerini,

b. Başbakanlıktan gönderilen tüzük tasarılarını,

c. Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini,

d. İdari makamlar arasında görev ve yetkiden doğan ve Başbakanlıktan gönderilen uyuşmazlıkları,

e. Kanunlarında Danıştay'dan alınacağı yazılı bulunan düşüncelere ilişkin istekleri,

f. Danıştay'ca istişari mahiyette incelenmek ve düşüncesini bildirmek için Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlıktan gönderilecek işleri,

g. Kamu kurumları arasında taşınmazın devri konusunda çıkan uyuşmazlıkları,

h. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmalarına ilişkin mevzuat uyarınca görülecek işleri incelemek ve gereğine göre karara bağlamak veya düşüncesini bildirmek.

ÖNEMLİ! Türkiye'deki idari yargı örgütlenmesinin temel ilkeleri nelerdir?

İlk Derece Mahkemeleri: İdare Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri ve bazı uyuşmazlıklar için Danıştay'dır. İdari yargıda genel görevli ilk derece mahkemesi, İdare Mahkemesidir.Yani, Vergi Mahkemesine bırakılan vergi-resim-harç uyuşmazlıkları ile doğrudan Danıştay'da açılması kanunla öngörülen davalar dışındaki bütün iptal ve tam yargı davaları İdare Mahkemelerinde açılır. Vergi-resim-harç uyuşmazlıkları aslında birer idari uyuşmazlık olduğu halde, bu uyuşmazlıklarda İdare Mahkemelerinin değil de Vergi Mahkemelerinin görevli kılınması **uzmanlaşma ilkesi**nin bir sonucudur. Öte yandan, aslında temyiz makamı olan Danıştay'ın bazı konularda ilk derece mahkemesi olarak çalışması ise, söz konusu uyuşmazlıklara atfedilen önem ile açıklanabilir. Kanun koyucu, mesela Maliye Bakanlığı müsteşarının görevden alınmasıyla ilgili bir müşterek kararnameye veya İçişleri Bakanlığı'nın ülke çapında uygulanmak üzere çıkardığı bir yönetmeliğe karşı açılacak davaları İdare Mahkemesi'ne bırakmak istememiş; bu uyuşmazlıkların bizzat Danıştay Dava Dairelerince karara bağlanmasını öngörmüştür.

İstinaf mercii olarak BİM: 6545 sayılı Kanun, Bölge İdare Mahkemelerinin idari yargı düzenindeki konumunu köklü biçimde değiştirmiştir. Buna göre, Bölge İdare Mahkemeelri istinaf mercii sıfatıyla, İdare ve Vergi Mahkemelerince verilen nihai kararlarla ilgili uyuşmazlıkları kesin olarak karara bağlayacaktır.Kanunda gösterilen istisnalar dışında, İdare ve Vergi Mahkemelerince verilen kararlara karşı Bölge İdare Mahkemelerinde istinaf yoluna gidilebilecek; ancak yine kanunda gösterilen istisnalar dışında, Bölge İdare Mahkemelerinin verecekleri kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyecektir.

Temyiz Makamı ve İçtihat Makamı Olarak Danıştay: Danıştay yüksek mahkeme sıfatıyla, idari yargının içtihat makamıdır. Ülke genelinde idari yargıda uyumlu ve istikrarlı kararlar çıkması için içtihat uyuşmazlıklarını giderir ve verdiği kararlarla digger yargı yerlerine yol gösterir.

Danıştay'ın temyiz işlevi ise 6545 sayılı kanunla daraltılmıştır. Önceki sistemde ilk derece mahkemelerine karşı Danıştay'da temyize gidilmesi kural; Bölge İdare Mahkemesi'nde itiraz yoluna başvurulması ise istisna olarak kabul edilmekteydi. 6545 sayılı kanuna göre, Danıştay sadece şu hallerde temyiz makamı olarak çalışır:

1. Danıştay Dava Dairelerininilk derece mahkemesi sıfatıyla verdikleri kararlara karşı temyiz başvurusu

2. Kanunun saydığı sınırlı hallerde, Bölge İdare Mahkemelerince verilen kararlara karşı temyiz başvurusu

3. İdare ve Vergi Mahkemelerinin "ivedi yargılama" usulü ile verdikleri nihai kararlara karşı temyiz başvurusu

4. Kanun yararına temyiz başvurusu

ÖNEMLİ!Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri ile ilgili olarak kullanılan "yargı çevresi" kavramı ne anlama gelir?

"Yargı çevresi" kavramı, bir mahkemenin yargılama yetkisinin sınırlarını belirleyen coğrafi alanı ifade eder. Türkiye'de her ilde Bölge İdare Mahkemesi, İdare Mahkemesi, Vergi Mahkemesi bulunmaz.Bu nedenle bir ildeki mahkeme, bazı civar illerdeki davalara da bakar.Mesela, Bursa İdare Mahkemesi Bursa ve Yalova illeri için yetkili kılınmıştır.Yani, Bursa İdare Mahkemesi'nin yargı çevresi Bursa ve Yalova illerinden oluşmaktadır. Bir başka deyişle; Yalova ilinde İdare Mahkemesi yoktur ve Yalova ili Bursa İdare Mahkemesi'nin yargı çevresinde yer almaktadır. Bunun sonucu olarak, Yalova Üniversitesi'nce çıkarılan Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne karşı açılan iptal davası Bursa İdare Mahkemesi'nde görülür. Aynı şekilde, Yalova Belediyesi'nin yol yapım faaliyeti nedeniyle bahçe duvarı yıkılan kişinin Yalova Belediyesi'ne karşı açtığı tam yargı davası da Bursa İdare Mahkemesi'nde görülür.

Benzer şekilde, Bursa Vergi Mahkemesi'nin yargı çevresi de Bursa ve Yalova illerinden oluşmaktadır. Bursa Bölge İdare Mahkemesi ise Bursa, Balıkesir ve Yalova illeri için yetkili kılınmıştır.

ASKERİ İDARİ YARGI: ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ

Askeri idari yargı tek derecelidir. Yani, bu yargı kolunda ilk veya yüksek derece mahkemesi olarak tek mahkeme yer alır; o da Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM)dir. AYİM, 1971 yılında, 1961 Anayasası'nın 140'ıncı maddesinin değiştirilmesiyle kurulmuştur.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi idari yargı düzenine dahil değildir. Askeri Yüksek İdari Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

AYİM'de iki daire, bir Daireler Kurulu ve bir Genel Kurul bulunur.

AYİM, iki daireden oluşur, fakat ihtiyaç halinde üçüncü bir dairenin kurulması da imkan dahilindedir (halihazırda üç daire bulunmaktadır).

Daireler Kurulu, Başkanın yönetiminde daire başkanları ile her daireden bu dairenin kendi üyeleri arasından bir yıl için seçeceği biri askeri hakimikişer üyeden oluşur. Daireler Kurulu bir temyiz mercii değildir.Askeri Yüksek İdare Mahkemesi dairelerinin ve Daireler Kurulunun kararları temyiz edilemez; bunlara karşı sadece karar düzeltme yoluna gidilebilir.

Genel Kurul ise Başkan, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyelerin tamamından kurulur. Esasen idari nitelik taşıyan görevlerinin yanısıra içtihatları birleştirme görevini de yerin getirir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi dairelerinin ve Daireler Kurulunun kararları temyiz edilemez; bunlara karşı sadece karar düzeltme yoluna gidilebilir.

Bir davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görev alanına girebilmesi için iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekir:

1. **Asker Kişiyi İlgilendirme Şartı:** Dava konusu idari eylem ve işlem, bir asker kişiyi ilgilendirmelidir. "Asker kişi" ifadesi ile, TSK'da görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, astsubay, askeri memur, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar kast edilmektedir. Ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgili kişinin asker olması şartı aranmaz.

Dolayısıyla; bir sivil kişiyi ilgilendiren bir uyuşmazlık, askeri makamların eylem ve işlemlerinden doğmuş olsa bile AYİM'in görev alanına girmez. Bir başka ifadeyle, davalının askeri idare olması, o davanın AYİM'de açılması sonucunu doğurmaz. Örneğin, bir askeri uçağın sivil bir kişinin üstüne düşüp onu öldürmesi durumunda ölen kişinin yakınlarının açacakları dava AYİM'in değil, sivil idari yargının görev alanına girer. Aynı şekilde, askeri manevrada unutulan mermiyi bulan çocuğun onunla oynarken merminin patlaması sonucu ölmesi halinde açılacak tazminat davası da normal idare mahkemesinin görev alanına girer.

2. **Askeri Hizmete İlişkin Olma Şartı:** Dava konusu olan idari eylem ve işlem askeri hizmete ilişkin olmalıdır. Örneğin, jandarma subay, astsubay ve erlerinin askeri değil; adli veya idari kolluk görevini yerine getirirken uğradıkları zararlardan dolayı açacakları davalar AYİM'in değil, normal idari yargının görev alanına girer. Çünkü söz konusu hizmet, bir askeri hizmet değildir.

1602 sayılı AYİM KANUNU

Birinci Dairenin görevleri: Madde 22 - Birinci Daire; atanma, yer değiştirme, nasıp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, emeklilik, maluliyet, aylık ve yolluklara ilişkin iptal ve tam yargı davalarını çözümler.

İkinci Dairenin görevleri: Madde 23 - İkinci Daire; istifa, hizmet yükümlülüğü, askeri akademiler, askeri öğrenci ve yedek subay işlemleri ile Birinci Dairenin görevi dışında kalan işlem ve eylemlerden doğan iptal ve tam yargı davalarını çözümler.

*** AYİM'de şu anda 3 Daire bulunmaktadır.

AYİM'in Baktığı Davalara Örnekler

1. Bölücü teröristlerce ifa ettiği görev nedeniyle şehit edilen generalin yakınlarına, kusursuz sorumluluk esasına göre tazminat ödenmesi gerekli olup;

2. Kıt'ada geceleyin nöbet tutmakta iken vahşi bir hayvan saldırısı sonucu ölen erin yakınlarının uğradığı zararın tazmini istemi;

3. İdarenin hayvanlarının yol açtığı bedeni zararlar da vazife maluliyeti kapsamı içerisinde olduğundan; atın çifte atması sonucu davacının uğradığı sakatlığın tazmini;

4. Tertip edildiği kıt'asına katıldıktan birkaç gün sonra birlikte yaptırılan spor esnasında düşerek sakatlandığı anlaşılan davacının uğradığı zararın, kusursuz sorumluluk esasına göre tazmini gerekir.

5. Nöbetçi amiri olduğu sırada kışlaya içkili gelen erin silahlı saldırısı sonucu vurularak şehit düşen subayın yakınlarına hizmet kanunu esasına göre tazminat ödenmesi gerekir.

6. Davacı emekli subayın İç Hizmet Yönetmeliğinin 664 üncü maddesinde öngörüldüğü şekilde, ordu evleri, askeri gazino ve diğer askeri tesislerden yararlanmasının yasaklanmasını gerektirecek herhangi bir faaliyet ve davranışının bulunmaması karşısında, bu yönde tesis edilen işlem hukuka aykırılıkla sakatlanmıştır.

7. Otobüs yerine servis aracı olarak idarece kullanılmakta olan kamyonun kapısına parmağını sıkıştıran sivil memurenin uğradığı zararın, hizmet kusuru esasına göre tazmini gerekir.

8. Daha önce kısa dönem er statüsünde askerlik hizmetini tamamlayarak terhis olan davacının KKTC Uluslararası Amerikan Üniversitesinden aldığı lisans diplomasinin denkliğinin YÖK Başkanlığınca iptali üzerine, eksik kalan askerlik hizmetinin tamamlattırılması için yeniden askere sevki işlemi hukuka uyarlıdır.

9. Askerlik görevini yaptığı birlik komutanlığınca sevk edildiği Devlet Hastanesinden verilen istirahat raporunda yazılı istirahat süresi askerlik hizmetinden sayılmayarak yeniden askere sevk işlemine karşı açılan dava

Üçüncü Bölüm

Dava Türleri

İdari yargıda davalar, iptal davası ve tam yargı davası olmak üzere ikiye ayrılır.

I. İptal Davası

İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davaya iptal davası denir. İptal davasının konusu, idari işlemlerdir. İdari sözleşmelere karşı, idarenin eylemlerine karşı iptal davası açılamaz.

Davacı: İptal davası açmak için, hak ihlali şart değildir; menfaat ihlali yeterlidir. İptal, idari işlemin alınmasından itibaren, bütün hüküm ve sonuçlarıyla birlikte hukuk aleminden silinmesi anlamına gelir. Dolayısıyla, iptal davası sonucunda verilen karar sadece taraflar arasında değil, herkes için hüküm ve sonuç doğurur.

Konu: İptal davası, kesin ve icrai işlemlere karşı açılır. Dava açma süresi, özel kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay ve idare mahkemelerinde altmış gün; vergi mahkemelerinde otuz gündür.

Dava süresi, yazılı bildirimin yapıldığı tarihi izleyen günden başlar. Zımni ret kararında, ilgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştay'a, idare ya da vergi mahkemelerine dava açabilirler.

Tatil günleri süreye dahildir. Sürenin son günü, ara vermeye (yani adli tatile) rastlamış ise, süre ara vermenin son gününden itibaren yedi gün uzar. Son gün, resmi tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, üst makama ya da üst makam yoksa işlemi yapmış olan makama, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması istemiyle yapılan başvuru, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

Çözümlenmesi Danıştay'ın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli ve askeri yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

İptal davasının **görevli ve yetkili mahkeme**de açılması gerekir. Usul hukukunda "görev", mahkemenin dava konusu itibarıyla yetkili olup olmadığını ifade eder. Yetki ise, bir davanın hangi yerdeki mahkemede görüleceğini ifade eder.

İdari yargıda genel **görevli mahkeme** idare mahkemesidir. Dolayısıyla, bir idari dava, vergi mahkemelerinin ya da ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'ın görevine girmiyorsa, o dava idare mahkemesinde açılır.

Yetkili idare mahkemesi, kanunlarla ayrıca yetkili mahkeme gösterilmemişse, dava konusu idari işlemi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesidir.Bununla birlikte, İdari Yargılama Usulü Kanunu bazı konularda özel yetki kuralları getirmiştir. Mesela;

- Kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlilerinin yeni veya eski görev yeri idare mahkemesidir.

- Kamu görevlilerinin görevlerine son verilmesi, emekli edilmeleri veya görevden uzaklaştırılmaları ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlisinin son görev yaptığı yer idare mahkemesidir.

- Kamu görevlilerinin görevle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmayan disiplin cezaları ile ilerleme, yükselme, sicil, intibak ve diğer özlük ve parasal hakları ve mahalli idarelerin organları ile bu organların üyelerinin geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmalarıyla ilgili davalarda yetkili mahkeme ilgilinin görevli bulunduğu yer idare mahkemesidir

- İmar, kamulaştırma, yıkım, işgal, tahsis, ruhsat ve iskan gibi taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasında veya bunlara bağlı her türlü haklara veya kamu mallarına ilişkin idari davalarda yetkili mahkeme taşınmaz malların bulunduğu yer idare mahkemesidir.

- Taşınır mallara ilişkin davalarda yetkili mahkeme, taşınır malın bulunduğu yer idare mahkemesidir.

İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır. Dilekçelerde tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri, (gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası), davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller, davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi, tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilmelidir. Dilekçede biçim noksanlıkları varsa, mahkemede dilekçenin düzeltilmesi için 30 günlük ek süre verilir. Bu süre içinde davacı eksiklikleri giderirse, dava incelenir.Eksiklikler süresi içinde tamamlanmazsa, mahkeme davanın açılmamış sayılmasına karar verir.

Dilekçe verilirken mahkemenin yazı işlerinde harç ve posta ücreti hesaplanır.Harç ve posta ücreti yatırıldıktan sonra, mahkeme başkanı tarafından dilekçenin arkasına tarih ve paraf atılarak yazı işlerine havale edilir. Bundan sonra dilekçe deftere kaydedilir. Dava deftere kayıt tarihinde açılmış sayılır.

Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

İptal Davasının Sonucu: İdare mahkemesi iptal davası sonucunda başvuruyu reddeder, ya da dava konusu işlemi iptal eder. İptal kararı dava konusu işlemi yapıldığı andan itibaren ortadan kaldırır. Yani iptal kararları geçmişe etkilidir. İptal kararıyla birlikte işlem yapılmamış gibi, eski durum geriye gelir.Düzenleyici işlemler (tüzük, yönetmelik) iptal edilmişse bundan üçüncü kişiler de yararlanır. Zira iptalden sonra bu işlemler yürürlükten kalkarlar. Ancak, bir bireysel idari işlem iptal edilmişse, bundan kural olarak sadece davacı yararlanır; iptal kararı aynı veya benzer durumda olan dava açmamış üçüncü kişileri kural olarak etkilemez.

Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez.

II. Tam Yargı Davası

Tam yargı davası, idari eylem ve işlemler neticesinde kişisel hakları doğrudan doğruya ihlal edilmiş olan kişilerin uğradıkları zararın giderilmesine istemiyle idari yargıda açtıkları davalardır.İdari Yargılama Usulü Kanununa göre, tam yargı davasına konu olan sorumluluklar, idari işlemlerden, idari eylemlerden ya da idari sözleşmelerden doğar.

Davacı: Tam yargı davası açabilmek için menfaat ihlali yeterli değildir; davacının kişisel haklarının doğrudan muhtel olması, yani ihlal edilmiş olması gerekir. Tam yargı davasında, davacı kendisinin bir sübjektif hakkının ihlal edildiğini iddia eder ve idareye bir borç yükletilmesini talep eder.

Tam yargı davasına konu olan hak ihlali, bir idari işlemden kaynaklanıyorsa, hakkı muhtel kişi, tam yargı davasını iptal davası ile birlikte açabileceği gibi, tam yargı davasını iptal davası sonuçlandıktan sonra da açabilir; idari işleme karşı doğrudan tam yargı davası açabilir veya sadece idari işlemin uygulanmasından doğan zarara karşı tam yargı davası açabilir. İdari sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar da tam yargı davasına konu edilebilir.

Hak ihlalinin bir idari eylemden kaynaklanması halinde ise zarara uğrayan kişi önce idareye başvurmak suretiyle haklarının yerine getirilmesini istemelidir. İdarenin bu başvuru üzerine verdiği cevap ya da sessiz kalması önkarar olarak adlandırılır. Önkarar ile davacı, dava açılmadan önce, idarenin tutumunu tespit, davanın içeriğini ve kapsamını belirgin duruma getirme imkanına kavuşur.

Dava Süresi: İdari işlemlere karşı doğrudan doğruya tam yargı davası açılması halinde dava açma süresi işlemin bildirim tarihini izleyen günden itibaren altmış gündür. İptal davası ile tam yargı davasının birlikte açılması halinde, süre bildirimi izleyen günden itibaren altmış gün, iptal davası sonuçlandıktan sonra tam yargı davası açılması halinde ise iptal davasını sonuçlandıran kararın yazılı bildirimini izleyen günden itibaren 60 gündür. İdari sözleşmelerden kaynaklanan tam yargı davasında dava açma süresi, uyuşmazlığa konu talebe verilen cevabın bildiriminden itibaren altmış gündür.

İdari eylemlere karşı açılan tam yargı davalarında, hakları ihlal edilmiş olanların dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir. Görevli olmayan adli ve askeri yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, idareye başvurma şartı aranmaz.

Tam yargı davasında da genel **görevli mahkeme**, idare mahkemeleridir. Vergi uyuşmazlıkları için Vergi Mahkemeleri, kanunla sayılan belirli konular için de Danıştay görevlidir.

İdari işlemlerden kaynaklanan tam yargı davalarında **yetkili mahkeme**, zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili mahkemedir. Zarar, bayındırlık ve ulaştırma gibi bir hizmetten veya idarenin herhangi bir eyleminden doğmuş ise, hizmetin görüldüğü veya eylemin yapıldığı yerdeki mahkeme, diğer hallerde ise davacının ikametgahının bulunduğu yer idare mahkemesi, yetkili mahkemedir.İdari sözleşmelerde yetkili mahkeme, idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesidir. Vergi davalarında ise yetkili mahkeme, dava konusu işlemi yapan dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Tam yargı davasının **biçim**e ilişkin şartları, iptal davasındaki biçim şartları ile aynıdır. Ancak, uyuşmazlık konusu olan miktarın da dava dilekçesinde belirtilmesi gerekir.

Tam Yargı Davasının Sonucu: Tam yargı davalarında mahkeme davanın reddine ya da kabulüne karar verir. Tazminata mahkumiyet halinde, "tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenler genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur." Dolayısıyla idare mahkemesinden idareyi tazminat ödemeye mahkum eden bir karar alan bir davacı, lehine hükmedilen tazminatı idareden alamazsa, yapması gereken şey, icra dairesine gidip idare aleyhine icra takibinde bulunmaktır.

Tam yargı davası-İptal davası karşılaştırması

Tam yargı davası ile iptal davası arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar vardır:

- Her iki dava türüne de aynı yargılama yöntemi uygulanır.

- İptal davasına yalnız tek yanlı idari işlemler konu olabilir. Tam yargı davalarına ise tek yanlı idari işlemler, idari eylemler ve hatta idari sözleşmeler konu olabilir.

- İptal davası objektif niteliktedir. Tam yargı davası ise sübjektif niteliktedir. Bu tür davalarda, davacı kendisinin bir sübjektif hakkının ihlal edildiğini iddia eder ve idareye bir borç yükletilmesini talep eder.

- İptal davası açabilmek için bir menfaatin ihlal edilmiş olması yeterlidir. Tam yargı davası açabilmek için ise, davacının kişisel haklarının doğrudan muhtel olması, yani ihlal edilmiş olması gerekir.

- İptal davasının sonuçlarından yerine göre üçüncü kişilerde yararlanabilir. Oysa tam yargı davalarının sonuçlarından sadece ve sadece davanın tarafları yararlanır.

Dördüncü Bölüm

İdari Yargılama Usulü

İdari yargılama usulü kural olarak yazılıdır.Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde **yazılı yargılama usulü** uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.

İdari yargılama usulünde, mahkemeler bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yaparlar. Mahkemeler lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler.Hakimin delillerin araştırılmasında ve davanın yürütülmesinde kendiliğinden hareket etme yetkisine, **re'sen (kendiliğinden) inceleme ilkesi** adı verilir.

I. Dilekçeler

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3.maddesine göre; idari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

Dilekçelerde;

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

b) Davanın konu ve sebepleri ile dayandığı deliller,

c) Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,

d) Vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar,

e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası,

gösterilir.

Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 4.maddesine göre; dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.

Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya 4. maddede yazılı diğer yerlere verilen dilekçelerin harç ve posta ücretleri alındıktan sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

4. maddede yazılı diğer yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kağıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

Dava açıldıktan sonra posta ücretinde tebliğ işlemlerinin yapılmasını engelleyecek şekilde azalma olması halinde, otuz gün içinde posta ücretinin tamamlanması daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Posta ücreti süresi içinde tamamlanmazsa dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Bu kararın tebliği tarihinden başlayarak üç ay içinde, noksanı tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

II. İlk İnceleme

Dilekçeler, Danıştay'da daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a. Görev ve yetki,

b. İdari merci tecavüzü,

c. Ehliyet,

d. İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e. Süre aşımı,

f. Husumet,

g. İdari Yargılama Usulü Kanununun dilekçede bulunması gereken hususları düzenleyen 3. maddesi ile aynı dilekçe ile dava açılabilecek halleri düzenleyen 5. maddesine uygun olup olmadıkları,

yönlerinden sırasıyla incelenir.

İlk incelemede, bu noktalardan kanuna aykırılık görülmez veya daire veya mahkeme tarafından ilk inceleme raporu yerinde görülmezse, tebligat işlemi yapılır. İlk incelemede bu noktalardan kanuna aykırılık görülmesi şu sonuçları doğurur:

- Görev ve yetki konusunda aykırılık görülmesi halinde,

- adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan **davanın reddine**,

- idari yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan **davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine**,

- İdari merci tecavüzü halinde, **dilekçenin görevli idare merciine tevdiine**,

- Ehliyet, icrai karar şartı ve süre konularında aykırılık halinde **davanın reddine**,

- Davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek **gerçek hasma tebliğine**,

- İdari Yargılama Usulü Kanununun dilekçede bulunması gereken hususları düzenleyen 3. maddesine ya da aynı dilekçe ile dava açılabilecek halleri düzenleyen 5. maddesine aykırılık halinde, otuz gün içinde kanuna uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak üzere **dilekçenin reddine**,

- Davanın ehliyetli şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılması halinde, otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere **dilekçenin reddine** karar verilir.

III. Tebligat ve Cevap Verme

Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya, davalının vereceği savunma ise davacıya tebliğ olunur.Davacının ikinci dilekçesi davalıya, davalının vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak, davalının ikinci savunmasında, davacının

cevaplandırmasını gerektiren hususlar bulunduğu, davanın görülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya cevap vermesi için bir süre verilir.

Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine görevli mahkeme kararı ile otuz günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda 2 Temmuz 2012 tarihinde yapılan değişiklikle; Danıştayda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda, savcının esas hakkındaki yazılı düşüncesinin de taraflara tebliğ edilmesi öngörülmüştür.Taraflar, tebliğden itibaren on gün içinde görüşlerini yazılı olarak bildirebilirler.

IV. Duruşma

İdari yargılamada yazılı yargılama usulü esas olmakla birlikte, bazı hallerde duruşma yapılmasına imkan tanınmıştır.

Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve yirmibeşbin Türk Lirasını aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı yirmibeşbin Türk Lirasını lirayı aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır. Temyiz ve istinaflarda duruşma yapılması ise, tarafların istemine ve Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi kararına bağlıdır.

Ayrıca, Danıştay, mahkeme ve hakim talepten bağımsız olarak, kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir.

V. Yürütmenin Durdurulması

Danıştay'da veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.Yürütmeyi durdurma kararı verilmesinin davacı tarafından istenmesi gerekir. Bununla birlikte; vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur.

İdari Yargılama Usulü Kanunu, yürütmenin durdurulmasını bir takım şartlara bağlamıştır:

- Öncelikle, yürütmeyi durdurma kararı verilmesinin davacı tarafından talep edilmesi gerekir.
- "İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması" ve "idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması" şartları birlikte gerçekleşmiş olmalıdır.
- Davalı idarenin savunması alınmalıdır. Bununla birlikte, idare kendisine verilen süre içinde savunmasını yapmadıysa savunma alınmadan da yürütmenin durdurulması kararı verilebilir. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan (yıkım kararı gibi) idari işlemlerin yürütülmesi de, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın durdurulabilir. [21 Şubat 2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanunla getirilen ek cümle: Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.] Öte yandan, dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.

- Yürütmeyi durdurma kararı gerekçeli olmak zorundadır. İdari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun kararda belirtilmesi zorunludur.

- Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

Yürütmenin durdurulması istemli davalarda cevap süreleri kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir.İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar;

- Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına,

- bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine,

- idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine,

kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır.İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır.Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.

ÖNEMLİ! İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "yürütmenin durdurulması"na ilişkin hükümlerinde 2 Temmuz 2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler nelerdir?

- Yürütmenin durdurulması (YD) kararları kural olarak idarenin savunması alındıktan sonra verilebilecektir. Ancak, uygulanmakla etkisi tükenecek idari işlemler (yıkım kararı gibi) için, idarenin savunması alınmadan da YD kararı verilebilecektir.

- YD talebinin yerinde olmadığı dava dilekçesi ve eklerinden anlaşılması halinde, davalı idarenin savunması alınmaksızın YD talebi reddedilebilecektir.

- Yürütmenin durdurulması kararlarının etkinliğini artırmak amacıyla hukuka açıkça aykırılık hali ile telafisi imkânsız veya güç zararların neler olduğu kararın gerekçesinde belirtilecektir.

- Yürütmenin durdurulması kararlarının gecikmeksizin uygulanabilmesini sağlamak amacıyla onbeş gün içinde yazılıp imzalanarak taraflara tebliğ edilecektir.

- Aynı sebeplere dayalı olarak ikinci kez YD talebinde bulunulamayacaktır.

VI. Karar

Kurul halinde karara bağlanan konularda her üye oy kullanır. Karar oybirliğiyle veya oy çokluğuyla alınır. Azınlıkta kalanların görüşleri, kararların altına yazılır.

Kararlarda:

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Davacının ileri sürdüğü olayların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti istem sonucu ile davalının savunmasının özeti,

c) Danıştay'da görülen davalarda tetkik hakimi ve savcının ad ve soyadları ile düşünceleri,

d) Duruşmalı davalarda duruşma yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları,

e) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm; tazminat davalarında hükmedilen tazminatın miktarı,

f) Yargılama giderleri ve hangi tarafa yükletildiği,

g) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği,

h) Kararı veren mahkeme başkan ve üyelerinin veya hakiminin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa karşı oyları,

ı) Kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası,

belirtilir.

VII. Kararlara Karşı Başvuru Yolları (Kanun Yolları)

Kanun yolları, yanlış olduğu iddia edilen mahkeme kararının yeniden incelenmesi ve değiştirilmesi amacıyla davanın taraflarına tanınan başvuru yollarıdır. Türkiye'de idari yargıdaki kanun yolları:

1. İstinaf
2. Temyiz
3. Kanun yararına temyiz
4. Yargılamanın yenilenmesi

1. İstinaf

İstinaf mercii, istinafa konu olan kararı veren idare veya vergi mahkemesinin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesidir.İstinaf başvurusunda bulunma süresi, otuz gündür.

a. İstinaf Yolunun Kapsamı

İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir.

Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

Aynı şekilde; ivedi yargılama usulüne tabi olan davalarda da istinaf yoluna başvurulamaz.Bu davalrda verilen nihai kararlara karşı doğrudan Danıştay'da temyiz yoluna gidilir.

ÖNEMLİ! "Nihai Karar"

Nihai karar, davayı sona erdiren kararlardır. Yargılama sırasında verilen "ara kararları", nihai karar değildir; bunlar tek başlarına değil; ancak nihai kararla birlikte istinaf başvurusuna konu edilebilir.

İdare ve Vergi Mahkemelerinceverilen **nihai** kararlar –kanunda sayılan istisnalar dışında- **istinafa konu edilebilir**. Öte yandan; **ilk inceleme sonunda verilen kararların <u>sadece bir kısmına karşı</u> istinaf yolu açıktır**. İstinafa konu edilebilecek ilk inceleme kararları şunlardır:

- Dava konusunda adli ve askeri yargının görevli olduğu gerekçesiyle verilen davaların reddi kararı,
- İdari merci tecavüzü gerekçesiyle verilen dilekçenin görevli idare merciine tevdi kararı
- Ehliyet, icrai karar şartı ve süre konularında aykırılık gerekçesiyle verilen davanın reddi kararı.

b. Başvuru Usulü

İstinaf, temyizin şekil ve usullerine tabidir.İstinaf başvurusuna konu olacak kararlara karşı yapılan kanun yolu başvurularında dilekçelerdeki hitap ve istekle bağlı kalınmaksızın dosyalar bölge idare mahkemesine gönderilir.

c. İstinaf İncelemesi ve Kararlar

Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı verir.

Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mahkemesi istinabe olunabilir. İstinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir.

Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararları kesindir.

Bölge idare mahkemelerinin istinaf incelemesi sonucunda verdiği kararlar kesindir. Bir başka deyişle; Bölge idare mahkemesi kararlarına karşı Danıştay'da temyiz yoluna gidilemez. Bu kuralın istisnası İYUK'ta (46.madde) sayılmıştır. Bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar Danıştay'da temyiz edilebilir:

a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları.

b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.

c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları.

d) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları.

e) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları.

f) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar.

g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

h) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar.

ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar.

i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar.

j) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunun uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan davalar.

k) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

l) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

2. Temyiz

a. Temyizin Kapsamı

Danıştay dava dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin yukarıda sayılan davalar hakkında istinaf mercii olarak verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştay'da, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir.

Bunun yanı sıra; "ivedi yargılama usulü ile görülen davalarda verilen kararlara karşı da –Bölge idare mahkemesinde istinaf yoluna değil- Danıştay'da temyiz yoluna gidilir.

ÖNEMLİ! "Nihai Karar"

Nihai karar, davayı sona erdiren kararlardır.Yargılama sırasında verilen "ara kararları", nihai karar değildir; bunlar tek başlarına değil; ancak nihai kararla birlikte temyiz edilebilir.

İlk inceleme sonunda verilen kararlardan sadece bir kısmına karşı temyiz yoluna gidilebilir.Temyiz edilebilecek ilk inceleme kararları şunlardır:

- Dava konusunda adli ve askeri yargının görevli olduğu gerekçesiyle verilen davaların reddi kararı,
- İdari merci tecavüzü gerekçesiyle verilen dilekçenin görevli idare merciine tevdi kararı
- Ehliyet, icrai karar şartı ve süre konularında aykırılık gerekçesiyle verilen davanın reddi kararı.

b. Temyizin Şekil ve Usulü

Temyiz istemleri Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılır.

Temyiz dilekçelerinin İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3.Maddesinde belirtilen esaslara göre düzenlenmesi gereklidir.Bu konuda noksanlık varsa, eksikliklerin onbeş gün içinde tamamlatılması hususu, kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesince ilgiliye tebliğ olunur.Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına Danıştay veya bölge idare mahkemesince karar verilir.

Temyiz dilekçeleri, ilgisine göre kararı veren bölge idare mahkemesine, Danıştaya veya İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 4.maddesinde belirtilen diğer mercilere verilir. Dilekçe, kararı veren bölge idare mahkemesi veya Danıştayca karşı tarafa tebliğ edilir.Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verebilir.Cevap veren, kararı süresinde temyiz etmemiş olsa bile düzenleyeceği dilekçesinde, temyiz isteminde bulunabilir.Bu takdirde bu dilekçeler temyiz dilekçesi yerine geçer.

Kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesi, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak, Danıştaya veya Kurula gönderir.

Yürütmenin durdurulması isteği bulunan temyiz dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren bölge idare mahkemesince Danıştay Başkanlığına, Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda,

görevli dairece konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna gönderilir. Danıştay'da görevli daire veya kurul tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra tebligat bu daire veya kurulca yapılarak dosya tekemmül ettirilir.

Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamının ödenmemiş olması halinde kararı veren; merci tarafından verilecek yedi günlük süre içerisinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir.Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, ilgili merci, kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir.Temyizin kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde de kararı veren merci, temyiz isteminin reddine karar verir.İlgili merciin bu kararları ile yukarıda bahsi geçen"temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin" kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

c. Temyizin Sonuçları

Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

- Kararı hukuka uygun bulursa **onar**. Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa, kararı, **gerekçesini değiştirerek onar**.

- Kararda yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı **düzelterek onar**.

- (a. Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması, b. Hukuka aykırı karar verilmesi, c. Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması sebeplerinden dolayı) incelenen kararı **bozar**.

Kararların kısmen onanması ve kısmen bozulması hâllerinde kesinleşen kısım Danıştay kararında belirtilir.

Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mercie gönderilir.Bu karar, dosyanın geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde taraflara tebliğe çıkarılır.

Temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı üzerine ilgili merci, dosyayı öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.

Bölge idare mahkemesi, Danıştayca verilen bozma kararına uyabileceği gibi kararında ısrar da edebilir.

- Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır.

- Bölge idare mahkemesi, bozmaya uymayarak kararında ısrar ederse, ısrar kararının temyizi hâlinde, talep, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir ve karara bağlanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

İlk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülen davalarda verilen nihai kararlara karşı temyize gidildiğinde, temyiz mercii İdare Dava Daireleri Kurulu ya da Vergi Dava Daireleri Kuruludur.Ancak, Bölge idare mahkemelerinden farklı olarak, davaya ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakan Danıştay Dava Dairesi, temyiz makamının vereceği bozma kararına uymak zorundadır.

3. Kanun Yararına Temyiz

İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur.Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır.

4. Yargılamanın Yenilenmesi

Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıdaki sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir:

- Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

- Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

- Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,

- Bilirkişinin kasıtla gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun mahkeme kararıyla belirlenmesi,

- Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

- Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,

- Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakimin katılmasıyla karar verilmiş olması,

- Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması,

- Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.Başvuru yetkisi asıl davanın taraflarına aittir.İlgili taraf sebebin gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak altmış gün içinde kararı veren asıl mahkemeye bir dilekçeyle başvurarak yargılanmanın yenilenmesini istemelidir. Süre, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl; aynı dava hakkında kanuni dayanak olmaksızın önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş olması halinde ise on yıldır.

ÖNEMLİ! "İVEDİ YARGILAMA USULÜ"

18 Haziran 2014 tarihli 6545 sayılı kanunla, bazı uyuşmazlıklar için ivedi yargılama usulü getirilmiştir.İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır:

a) İhaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri.

b) Acele kamulaştırma işlemleri.

c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.

d) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri.

e) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar.

f) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları.

İvedi yargılama usulünde:

a) Dava açma süresi otuz gündür.

b) İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi (dava süresini durduran idari başvuru) hükümleri uygulanmaz.

c) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.

d) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on beş gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.

e) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

f) Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.

g) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

h) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.

ı) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür.

i) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

j) Temyiz istemi en geç iki ay içinde karara bağlanır. Karar en geç bir ay içinde tebliğe çıkarılır.

İDARİ YARGI

MEVZUAT

DANIŞTAY KANUNU

Kanun Numarası: 2575 **Kabul Tarihi: 6/1/1982**

Yayımlandığı R. Gazete: 20/1/1982 **Sayı: 17580**

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Danıştay

Madde 1 – Danıştay, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş Yüksek İdare Mahkemesi, danışma ve inceleme merciidir.

Bağımsızlık ve yönetim

Madde 2 – 1. Danıştay bağımsızdır. Yönetimi ve temsili Danıştay Başkanına aittir.

2. Danıştay'ın hükümetle ilgili işleri Başbakanlık aracılığı ile yürütülür.

Danıştay meslek mensupları

Madde 3 – Danıştay meslek mensupları Danıştay Başkanı, Danıştay Başsavcısı, Danıştay başkanvekili, daire başkanları ile üyelerdir.

Teminat

Madde 4 – Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler yüksek mahkeme hakimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve kanunların kendilerine sağladığı teminat altında görev yaparlar.

Karar organları

Madde 5 – Danıştayın karar organları şunlardır:

a) Daireler,

b) Danıştay Genel Kurulu,

c) İdari İşler Kurulu,

d) İdari Dava Daireleri Kurulu,

e) Vergi Dava Daireleri Kurulu,

f) İçtihatları Birleştirme Kurulu,

g) **(Değişik: 8/8/2011-KHK-650/4 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/3 md.)** Başkanlar Kurulu,

h) **(Ek: 8/8/2011-KHK-650/4 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/3 md.)** Başkanlık Kurulu,

ı) Yüksek Disiplin Kurulu,

i) Disiplin Kurulu,

Genel sekreterlik

Madde 6 – 1. Danıştay Başkanının seçeceği bir üye Danıştay Genel Sekreterliği görevini yapar.

2. Birinci sınıfa ayrılmış Danıştay tetkik hakimlerinden veya savcılarından en çok ikisi genel sekreter yardımcısı olarak görevlendirilebilir. Genel Sekreterlik hizmetleri için yeteri kadar savcı, tetkik hakimi ve memur verilir.

İdari hizmetler

Madde 7 – Danıştayda Özlük İşleri, Evrak, Levazım, Kitaplık ve Yayın,Tasnif, Arşiv, Sosyal ve İdari İşler, Özel Kalem müdürlükleriyle bu Kanunda yazılı ve ihtiyaca göre kurulacak bürolar ve kalemler bulunur.

İKİNCİ BÖLÜM

Nitelik, Seçim ve Atanma

Danıştay üyelerinin nitelikleri

Madde 8 – 1. Danıştay üyeleri:

a) İdari yargı hakim ve savcılığı,

b) Bakanlık, müsteşarlık, müsteşar yardımcılığı, elçilik, valilik,

c) Generallik, amirallik,

d) Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği, [2]

e) Genel ve katma bütçeli dairelerde veya kamu kuruluşlarında genel müdürlük veya en az bu derecedeki tetkik ve teftiş kurul başkanlıkları, ile düzenleyici ve denetleyici kurumların başkanlıkları, [2]

f) Yükseköğrenim kurumlarında hukuk, iktisat, maliye, kamu yönetimi profesörlüğü,

g) **(Değişik: 2/7/2012-6352/44 md.)** Kamu kurum ve kuruluşlarının başhukuk müşavirliği, birinci hukuk müşavirliği, hukuk hizmetleri başkanlığı ve hukuk işleri müdürlüğü,

Görevlerini yapanlar arasından seçilir.

2. İdari yargı hakim ve savcılarının Danıştay üyeliğine seçilebilmeleri için birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az üç yıl bu görevlerde başarı ile çalışmış olmaları ve birinci sınıfa ayrılma niteliğini kaybetmemeleri gereklidir. **(Ek cümle: 27/6/2013-6494/4 md.)** Danıştay üyesi seçilebilmek için hâkimlik ve savcılık mesleğinde yirmi yıl çalışmış olmak şarttır.

3. İdari görevlerden Danıştay üyeliğine seçileceklerin yükseköğrenimlerini tamamladıktan sonra Devlet hizmetlerinde onbeş yıl (...) çalışmış bulunmaları, birinci derece aylığını kazanılmış hak olarak almaları ve hakimliğin gerektirdiği ahlak ve seciyeye sahip olmaları şarttır.

Üye seçimi

Madde 9 – 1. Danıştayda boşalan üyeliklerin dörtte üçü idari yargı hakim ve savcılığından, dörtte biri ise diğer görevliler arasından seçilir.

2. İdari yargı hakim ve savcıları, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca; diğer görevlerde bulunanlar ise, Cumhurbaşkanınca Danıştay üyeliğine seçilirler.

3. **(Değişik: 27/6/2013-6494/5 md.)** Danıştayda boşalan üye sayısı dördü bulunca, dördüncü üyeliğin boşaldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde durum Danıştay Başkanlığınca, boşalan üyeliklerin idare veya vergi dairesi üyeliği olduğu da belirtilmek suretiyle, Başbakanlığa ve Adalet Bakanlığına duyurulur.

4. Cumhurbaşkanı ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu duyurudan sonra en geç iki ay içinde seçim yapılır.

Danıştay Başkanı, Başsavcısı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanlarının nitelikleri, seçimleri ve görev süreleri

Madde 10 – 1.Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri ve daire başkanları kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilirler.

2. Danıştay Başkanı ve Başsavcısı seçilebilmek için dört yıl, başkanvekili ve daire başkanı seçilebilmek için üç yıl süre ile Danıştay üyeliği yapmış olmak zorunludur.

3. **(Mülga: 22/3/1990 - 3619/12 md.)**

4. Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri ve daire başkanlarının görev süreleri dört yıldır. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler, yeniden seçilemeyenler ile seçime girmeyenler veya süreleri dolmadan bu görevlerden çekilenler Danıştay üyeliği görevlerine devam ederler.

5. Seçim, görev sürelerinin biteceği tarihten onbeş gün önce veya diğer sebeplerle boşalma tarihinden itibaren onbeş gün içinde yapılır.Çalışmaya ara verme süresi bu sürenin hesabında nazara alınmaz.

6. Seçime katılmak isteyenler seçim gününden önce Danıştay Başkanlığına yazı ile başvurabilecekleri gibi, toplantıda oylamaya başlanmadan önce sözlü olarak da istekte bulunabilirler veya teklif edilebilirler.

7. Seçim gizli oyla yapılır. İlk üç oylamada sonuç alınamazsa, seçim üçüncü oylamada en çok oy alan iki aday arasında yapılır. Dördüncü oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa seçim, yeniden aday gösterilerek tekrarlanır. Şu kadar ki, bundan sonraki üç oylamada sonuç alınamazsa dördüncü oylamada en çok oy alan seçilmiş sayılır.

8. **(Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)**

Danıştay Tetkik Hakimi ve Savcılarının atanmaları ve dairelere verilmeleri

Madde 11 – 1. Danıştay tetkik hakimleri ile savcıları, beş yıl meslekte hizmet etmiş ve olumlu sicil almış idari yargı hakimleri arasından Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanırlar.

2. Danıştay tetkik hakimlerinin görev yerleri, Başkanlar Kurulu tarafından belirlenir. Görev yerleri, aynı usulle değiştirilir. İdari bakımdan zaruret olmadıkça bir sicil devresi geçmeden görev yerleri değiştirilemez. Sicil devresi en az altı aydır.[2]

3. Tetkik hakimlerinin görev yaptıkları kurul ve daireler, yönetmelikte belirlenecek esas ve sürelere göre değiştirilir.

Memurların nitelikleri, atanmaları, istihdamı, nakilleri ve görevlendirilmeleri

Madde 12 – (Değişik: 8/8/2011-KHK-650/6 md.)

1. Genel Sekreterliğe bağlı olarak faaliyet gösteren idarî hizmet birimleri ile Daireler, Kurullar ve Başsavcılığa bağlı olarak faaliyet gösteren ve kalem hizmetlerini yürüten birimlerde çalışacak memurların, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen nitelikleri haiz olmaları gerekir.

2. Birinci fıkrada belirtilen memurlar naklen veya açıktan atama yoluyla atanır. Açıktan ilk defa Devlet memurluğuna atanacaklar, Devlet memurluğuna giriş için yapılan merkezi sınava girmiş olanlar arasından, Genel Sekreterin görevlendireceği genel sekreter yardımcısının başkanlığında, iki tetkik hâkiminden oluşturulan üç kişilik komisyon tarafından düzenlenecek sözlü ve gerektiğinde uygulamalı sınav sonucuna göre Genel Sekreterin teklifi üzerine Danıştay Başkanınca atanırlar.

3. Danıştayda çalışan Devlet Memurları Kanununa tabi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, Adalet Bakanlığınca mükteseplerine uygun olarak, açıktan atama iznine tabi olmaksızın, Bakanlığın taşra kadrolarına atanabilirler.

4. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Daire ve Kurullar

Daireler

Madde 13 – 1. **(Değişik: 9/2/2011-6110/1 md.)** Danıştay; ondördü dava, biri idari daire olmak üzere onbeş daireden oluşur.

2. **(Değişik: 9/2/2011-6110/1 md.)** Her dairede bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Heyetler bir başkan ve dört üyenin katılmasıyla toplanır, salt çoğunluk ile karar verir. Üye sayısının yeterli olması halinde birden fazla heyet oluşturulabilir. Bu durumda, oluşturulan diğer heyetlere, heyette yer alan en kıdemli üye başkanlık eder. Müzakereler gizli yapılır.

3. Dairelerde yeteri kadar tetkik hakimi bulunur.

4. Her dairede, ayrıca bir yazı işleri müdürünün yönetimi altında bir kalem bulunur. Kalem, yazı ve tebliğ işlerini yürütür.

Başkan ve üyelerin dairelere ayrılmaları

Madde 14 – 1. Daire başkanları belirli bir dairenin başkanı olarak seçilirler.

2. Üyeler, Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı usulle değiştirilebilir.

3. Danıştay dava dairelerinde görev yapacak üyelerin yükseköğrenimlerini, hukuk veya hukuk bilgisine programlarında yer veren siyasal bilimler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında yapmış olmaları gereklidir.

4. Dairelerde vukubulacak noksanlıklar, diğer dairelerden üye alınmak suretiyle tamamlanır. Bu üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden tespit edilir.

Danıştay genel kurulu

Madde 15 – 1. Danıştay Genel Kurulu, Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler ile Genel Sekreterden oluşur.

2. Genel Kurulun toplanma ve görüşme yeter sayısı Başkan ve üyeler tam sayısının yarısından fazlasıdır.

3.Kararlar çoğunlukla verilir. Oylarda eşitlik halinde, Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlanmış sayılır. Genel Kurulun toplantı yeter sayısına ilişkin özel hükümler saklıdır.

İdari işler kurulu

Madde 16 – 1.**(Değişik: 2/6/2004 – 5183/2 md.)** İdari İşler Kurulu, idari daire başkan ve üyeleri ile her takvim yılı başında Genel Kurulca her dava dairesinden seçilecek bir başkan veya üyeden oluşur. Kurulun seçimle belirlenen üyeliklerinde boşalma olması halinde Genel Kurulca otuz gün içinde seçim yapılır.

2. Bu Kurula Danıştay Başkanı veya başkanvekillerinden biri başkanlık eder.

3. Toplanma ve görüşme yeter sayısı onbeştir.

4. Memurların yargılanması ile ilgili işlerin görüşülmesinde, incelenmekte olan kararı veren daire başkan ve üyeleri toplantıya katılamazlar. Bu toplantılarda toplanma ve görüşme yeter sayısı onbirdir.

5. Kararlar oyçokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır.

6. İdari İşler Kuruluna yeteri kadar tetkik hakimi ve memur verilir.

İdari ve vergi dava daireleri kurulları

Madde 17- (Değişik: 2/6/2004-5183/3 md.)

1. **(Değişik: 9/2/2011-6110/2 md.)** İdari Dava Daireleri Kurulu, idari dava dairelerinin başkanları ile üyelerinden; Vergi Dava Daireleri Kurulu, vergi dava dairelerinin başkanları ile üyelerinden oluşur.

2. Dava daireleri kurullarına Danıştay Başkanı veya vekillerinden biri; bunların yokluğunda daire başkanlarından en kıdemlisi başkanlık eder.

3.**(Değişik: 9/2/2011-6110/2 md.)** Toplantı ve görüşme yeter sayısı İdari Dava Daireleri Kurulu için otuzbir, Vergi Dava Daireleri Kurulu için ise onüçtür. İdari dava daireleri ile vergi dava dairelerinin ilk derece mahkemesi olarak verdikleri kararların temyiz veya itiraz yoluyla incelenmesinde ve iki dava dairesinin birlikte yapacağı toplantıda verilen kararların incelenmesinde, bu dairelerde karara katılmış olanlar idari ve vergi dava daireleri kurullarında bulunamazlar.

4. Bu toplantılarda hazır bulunanlar çift sayıda olursa en kıdemsiz üye kurula katılamaz.

5. Bu kurullarda kararlar oyçokluğu ile verilir.

6. Her kurula yeteri kadar tetkik hakimi verilir. Ayrıca bir yazı işleri müdürlüğü bulunur.

İçtihadları birleştirme kurulu

Madde 18 – 1. İçtihatları Birleştirme Kurulu, Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, dava daireleri başkanları ve üyelerinden kurulur.

2. Toplanma ve görüşme yetersayısı en az otuzbirdir. Toplantıda hazır bulunanlar çift sayıda olursa en kıdemsiz üye Kurula katılmaz.

3. Esas hakkındaki kararlar, birinci toplantıda Kurul üye tamsayısının salt çoğunluğu ile, bu toplantıda karar yetersayısı sağlanamaz ise ikinci toplantıda mevcudun salt çoğunluğu ile verilir. Kurulun diğer kararları oyçokluğu ile verilir.

4. İçtihatları Birleştirme Kuruluna yeteri kadar tetkik hakimi ve memur verilir.

Başkanlar Kurulu

Madde 19 – (Değişik: 22/3/1990 - 3619/2 md.)

1 –**(Yeniden düzenleme: 27/6/2013 – 6494/8 md.)** Başkanlar Kurulu, Danıştay Başkanının başkanlığında Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanlarından oluşur.

2 – Daire başkanının mazereti halinde, Kurula, dairenin en kıdemli üyesi katılır.

3 – Kararlar oy çokluğu ile verilir.

4 – Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır.

Başkanlık Kurulu

Madde 19/A – (Ek: 8/8/2011-KHK-650/7 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013 – 6494/9 md.)

1. Başkanlık Kurulu; Danıştay Başkanının başkanlığında, üçü daire başkanı üçü Danıştay üyesi olmak üzere altı asıl ve ikisi daire başkanı ikisi Danıştay üyesi olmak üzere dört yedek üyeden oluşur.

Başkanlık Kurulu üyelerinin seçimleri

Madde 19/B – (Ek: 8/8/2011-KHK-650/7 md. İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013 – 6494/10 md.)

1. Başkanlık Kuruluna seçilecek asıl ve yedek üyeler Danıştay Genel Kurulunca seçilir. Başkanlık Kurulu üyeliğine aynı daireden birden fazla kimse seçilemez.

2. Başkanlık Kurulu, üye tamsayısı ile toplanır. Asıl üyelerden birinin Kurula katılamaması hâlinde, noksanlık yedeği ile tamamlanır.

3. Başkanlık Kurulu üyeleri kendileri ile ilgili konularda Kurul toplantılarına katılamazlar.

4. Başkanlık Kuruluna seçilecek olanların tamamının bir oy pusulasında gösterilmesi suretiyle oy kullanılması da mümkündür. Aday çıkmadığı veya yeter sayıda başvuru olmadığı takdirde Başkanlar Kurulu tarafından gizli oyla ve oy çokluğu ile adaylar dışından seçilebileceklerin üç katı aday gösterilir. Seçimler 10 uncu madde hükümleri gereğince yapılır.

5. Başkanlık Kuruluna seçilenlerin görev süresi iki yıl olup bir seçim dönemi geçmeden yeniden seçilemezler.

6. Başkanlık Kurulu üyeliğine seçilen daire başkan ve üyelerinin seçim süresi dolmadan bu sıfatları değiştiğinde Kurul üyeliğinden ayrılmış sayılırlar.

7. Başkanlık Kurulu üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması hâlinde on beş gün içinde boşalan üyelik için seçim yapılır ve seçilen üye, yerine seçildiği üyenin süresini tamamlar.

Yüksek disiplin kurulu

Madde 20 – 1. Yüksek Disiplin Kurulu, Danıştay Başkanının Başkanlığında her takvim yılı başında, Danıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile ikisi dava daireleri ve biri de

idari daireler başkanları arasından seçilecek üç daire başkanından kurulur. Danıştay Başsavcısı Kurulun tabii üyesidir.

2. Kurula iki daire başkanı ve beş üye yedek olarak seçilir.

3. Kurul üye tam sayısı ile toplanır ve üçte iki oyçokluğu ile karar verir.

4. Kurul üyeliklerinde boşalma halinde, boşalan yer için en çok on gün içinde Genel Kurulca birinci fıkradaki esaslara göre yeniden seçim yapılır.

5. Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Disiplin kurulu

Madde 21 – Disiplin Kurulu, Genel Kurulun her takvim yılı başında seçeceği bir daire başkanıyla bir üyeden ve birinci sınıfa ayrılmış bir tetkik hakimi ile bir Danıştay savcısından oluşur. Aynı şekilde birer yedek seçilir. Genel Sekreter Kurulun tabii üyesidir. Daire Başkanı Kurula Başkanlık eder. Kurul oyçokluğu ile karar verir.

Başkanlara ve Başsavcıya vekalet

Madde 22 – 1. Danıştay Başkanlığının boşalması, Danıştay Başkanının izinli veya özürlü olması hallerinde başkanvekillerinde en kıdemlisi Danıştay Başkanına vekalet eder.

2. Dairelerde en kıdemli üye başkana vekalet eder. Başsavcıya Danıştay Başkanının seçeceği ve Başsavcılığa seçilme niteliğine sahip bir Danıştay üyesi vekalet eder.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Danıştay'ın, Daire ve Kurulların Görevleri

Danıştayın görevleri

Madde 23 – Danıştay:

a) **(Değişik: 22/3/1990 - 3619/3 md.)** İdare Mahkemeleri ile vergi mahkemelerinden verilen kararlar ve ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülen davalarla ilgili kararlara karşı temyiz istemlerini inceler ve karara bağlar.

b) Bu Kanunda yazılı idari davaları ilk ve son derece mahkemesi olarak karara bağlar.

c) Başbakanlık veya Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüşünü bildirir.

d) **(Değişik:18/12/1999-4492/1 md.)**Tüzük tasarılarını inceler; kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirir

e) Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık tarafından gönderilen işler hakkında görüşünü bildirir.

f) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yapar.

İlk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülecek davalar

Madde 24 – (Değişik : 2/6/2000 - 4575/2 md.)

1. Danıştay ilk derece mahkemesi olarak:

a) Bakanlar Kurulu kararlarına,

b) (**Değişik : 2/6/2004 - 5183/4 md.**)Başbakanlık, bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının müsteşarlarıyla ilgili müşterek kararnamelere,

c) **(Değişik: 2/7/2012-6352/45 md.)** Bakanlıklar ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere,

d) Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemlere, [1]

e) Birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlere,

f) Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları ile bu Kurulun görev alanı ile ilgili Danıştay Başkanlığı işlemlerine,

Karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile tahkim yolu öngörülmeyen kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan idari davaları karara bağlar.

2. Danıştay, belediyeler ile il özel idarelerinin seçimle gelen organlarının organlık sıfatlarını kaybetmeleri hakkındaki istemleri inceler ve karara bağlar.

Temyiz yoluyla Danıştay'da görülecek davalar

Madde 25 – (Değişik: 22/3/1990 - 3619/5 md.)

İdare mahkemeleri ile vergi mahkemelerince verilen nihai kararlar ve ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülen davalarla ilgili nihai kararlar Danıştayda temyiz yoluyla incelenir ve karara bağlanır.

İdari uyuşmazlık ve davalarda görev [2]

Madde 26 – (Değişik : 2/6/2000 - 4575/3 md.)

(**Değişik birinci fıkra : 9/2/2011-6110/3 md.**) İdari uyuşmazlıklar ve davalar; İkinci, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci, Sekizinci, Dokuzuncu, Onuncu, Onbirinci, Onikinci, Onüçüncü, Ondördüncü ve Onbeşinci daireler ile idari ve vergi dava daireleri kurullarında incelenir ve karara bağlanır.

(**Yeniden düzenleme: 27/6/2013 – 6494/11 md.**) Başkanlar Kurulu, iş yükü bakımından zorunluluk doğması durumunda, vergi dava dairelerinin birini idari dava dairesi olarak, idari dava dairelerinin birini vergi dava dairesi olarak görevlendirebilir.

(**Yeniden düzenleme: 27/6/2013 – 6494/11 md.**) Görevlendirilen dairedeki dosyaların vergi ve idari uyuşmazlıklara ilişkin görev ayrımı gözetilerek hangi daireye ve nasıl devredileceği, görevlendirilen daireye görevlendirildiği alan içinde hangi daire işlerinin verileceği hususları Başkanlar Kurulu kararıyla belirlenir. Bu kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır ve yayımını izleyen ay başından itibaren uygulanır.

Daire Başkanı ve üyeleri, dairenin görevlendirildiği işlere bakan dava dairesi genel kuruluna katılır.

İkinci dairenin görevleri

Madde 26/A - (Ek: 2/6/2004 - 5183/6 md.; Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Dava dairelerinin görevleri

Madde 27 – (Değişik : 9/2/2011-6110/4 md.)

Dava dairelerinden Üçüncü, Dördüncü, Yedinci ve Dokuzuncu daireler vergi dava dairesi; diğer dava daireleri ise idari dava dairesi olarak görev yapar.

İdari dava daireleri ile vergi dava daireleri kendi aralarında işbölümü esasına göre çalışır. (**Değişik ikinci cümle: 27/6/2013 – 6494/12 md.)** Özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, dava daireleri arasındaki iş bölümü karar tasarısı aşağıdaki esaslar uyarınca, Başkanlar Kurulu tarafından hazırlanır. Hazırlanan işbölümü karar tasarısı, toplantı tarihinden yedi gün önce ilân edilmek kaydıyla Genel Kurulun onayına sunulur. Genel Kurul, işbölümü karar tasarısını aynen onaylayabileceği gibi üye tam sayısının en az üçte birinin teklifi üzerine değiştirerek de onaylayabilir.

1. İptal davaları ve idari sözleşmelerden doğan davalar yönünden, daireler arasındaki işbölümünün belirlenmesinde uyuşmazlığın kaynaklandığı mevzuat esas alınır.

2. Tam yargı davaları yönünden işbölümü;

a) Zarara neden olan idari işlemden doğan uyuşmazlığı çözmekle görevli daireye göre,

b) Zarar idari eylemden kaynaklanmışsa hizmetin niteliğine göre,

belirlenir.

3. Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlere ilişkin davalarda vergi dava daireleri arasındaki işbölümünün belirlenmesinde uyuşmazlığın kaynaklandığı mevzuat esas alınır.

4. Temyiz incelemesi yapmakla görevli daire, aynı konuda ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülecek davalara bakmak ve olağanüstü kanun yolları incelemelerini de yapmakla görevlidir.

5. İdare mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayini, uyuşmazlığın esasını çözümlemekle görevli idari dava dairesince yapılır.

6. Vergi mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayini, uyuşmazlığın esasını çözümlemekle görevli vergi dava dairesince yapılır.

7. İşbölümünde idari ve vergi dava dairelerinden herhangi birinin görevinde olduğu belirlenmemiş davalara bakmak üzere birer idari ve vergi dava dairesi görevlendirilir.

8. İşbölümünde aynı mevzuattan kaynaklanan uyuşmazlıkların birden fazla dairede çözümlenmesi konusunda farklı esaslar belirlenebilir.

Dairelerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışma ile karşılanamayacak oranda artmış ve daireler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmiş ise takvim yılı başında ikinci fıkrada belirlenen usule göre bir kısım işler başka daireye verilebilir.

Bu madde uyarınca alınan kararlar Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı izleyen ay başından itibaren uygulanır.

Dördüncü dairenin görevleri

Madde 28 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Beşinci dairenin görevleri

Madde 29 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Altıncı dairenin görevleri

Madde 30 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Yedinci dairenin görevleri

Madde 31 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Sekizinci dairenin görevleri

Madde 32 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Dokuzuncu dairenin görevleri

Madde 33 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Onuncu dairenin görevleri

Madde 34 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Onbirinci dairenin görevleri

Madde 34/A – (Ek: 8/12/1994 - 4055/3 md.; Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Onikinci dairenin görevleri

Madde 34/B – (Ek:8/12/1994 - 4055/3 md.; Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Onüçüncü dairenin görevleri

Madde 34/C – (Ek:2/6/2004 – 5183/9 md.; (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

Amme alacaklarına ilişkin davalar

Madde 35 – Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davalar, alacağın tahakkukuna ilişkin davalara bakmakla görevli dava daireleri tarafından çözümlenir.

Yeni vergilerle ilgili uyuşmazlıkların çözümü

Madde 36 – Bir vergiyi kaldıran ve yerine aynı veya benzeri nitelikte yeni bir vergi koyan kanunlandan doğan uyuşmazlıklar, önceki vergiden doğan uyuşmazlıkları çözümlemekle görevli dairece çözümlenir.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi

Madde 37 – (Mülga: 9/2/2011-6110/14 md.)

İdari ve vergi dava daireleri kurullarının görevleri

Madde 38 – (Değişik: 22/3/1990 - 3619/6 md.)

1. İdari Dava Daireleri Kurulu;

a) İdare mahkemelerinden verilen ısrar kararlarını,

b) İdari dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları,

Temyizen inceler.

2. Vergi Dava Daireleri Kurulu;

a) Vergi mahkemelerinden verilen ısrar kararlarını,

b) Vergi dava dairelerinden ilk derece mahkemesi olarak verilen kararları, temyizen inceler.

İçtihatları birleştirme kurulunun görevleri

Madde 39 – İçtihatları Birleştirme Kurulu, dava dairelerinin veya idari ve vergi dava daireleri kurullarının kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay Başkanının havalesi üzerine, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi inceler ve lüzumlu görürse, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar verir.

İçtihatların birleştirilmesini istemeye yetkili olanlar

Madde 40 – 1. İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Danıştay Başkanı, konu ile ilgili daireler, idari ve vergi dava daireleri kurulları veya Başsavcı tarafından istenebilir.

2. Aykırı kararlarla ilgili kişiler, içtihatların birleştirilmesi için Danıştay Başkanlığına başvurabilirler.

3. Kurulun, içtihatların birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkındaki kararları, gönderildikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde Resmi Gazete'deyayımlanır.

4. Bu kararlara, Danıştay daire ve kurulları ile idari mahkemeler ve idare uymak zorundadır.

İdari işlerde görev

Madde 41 – (Değişik:2/6/2004 – 5183/11 md.)

İdari işlere ilişkin idari uyuşmazlıklar ve görevler Birinci Daire ve İdari İşler Kurulunda görülür.

Birinci dairenin görevleri

Madde 42 – Birinci Daire:

a) Başbakanlık veya Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarı ve tekliflerini,

b) Başbakanlıktan gönderilen tüzük tasarılarını,

c) **(Değişik:18/12/1999-4492/3 md.)** Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini,

d) İdari makamlar arasında görev ve yetkiden doğan ve Başbakanlıktan gönderilen uyuşmazlıkları,

e) Kanunlarında Danıştay'dan alınacağı yazılı bulunan düşüncelere ilişkin istekleri,

f) Danıştay'ca istişari mahiyette incelenmek ve düşüncesini bildirmek için Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlıktan gönderilecek işleri,

g) 6830 sayılı İstimlak Kanununun otuzuncu maddesinin uygulanmasından çıkan uyuşmazlıkları,

h) İdarei Umumiyei Vilayat Kanunu Muvakkatı gereğince doğrudan doğruya veya itiraz yoluyla Danıştay'a verilen işleri,

ı) Belediye Kanunu ile Danıştay'a verilip idari davaya konu olmayan işleri,

j) Derneklerin, kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için yapılacak teklifleri,

k) **(Değişik:2/6/2004 – 5183/11 md.)** Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmalarına ilişkin mevzuat uyarınca görülecek işleri,

İnceler ve gereğine göre karara bağlar veya düşüncesini bildirir.

İkinci dairenin görevleri

Madde 43 – (Mülga: 2/6/2004 – 5183/13 md.)

Bir kısım işlerin diğer idari daireye verilmesi

Madde 44 –(Mülga: 2/6/2004 – 5183/13 md.)

Danıştay genel kurulunun görevleri

Madde 45 – Danıştay Genel Kurulu, bu Kanunla ve diğer kanunlarla bu Kurula verilen seçim görevleri ile diğer görevleri yapar ve bu Kanunda öngörülen içtüzük ve yönetmelikleri kabul eder.

İdari işler kurulunun görevleri

Madde 46 – 1. İdari İşler Kurulu :

a) **(Mülga: 22/3/1990 - 3619/12 md.)**

b) (Değişik: 18/12/1999 - 4492/4 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerini

c) Kanunlarda Danıştay İdari İşler Kurulunda görüşüleceği yazılı olan işleri,

d) Danıştay idari daire ve kurulları arasında çıkacak görev uyuşmazlıklarını,

e) Yukarıda yazılı olanlardan başka idari dairelerden çıkan işlerden Danıştay Başkanının havale edeceği işleri,

f) Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatı hükümlerine göre ilgili dairece birinci derecede verilen men'i muhakeme kararlarını kendiliğinden, lüzumu muhakeme kararlarını ise itiraz üzerine,

İnceler ve gereğine göre karara bağlar veya düşüncesini bildirir.Danıştay'ın ilgili dairesi Kurulun bozma kararlarına uymak zorundadır.

2. İdari dairelerin birinden çıkıp, (e) bendi uyarınca Danıştay Başkanı tarafından Danıştay İdari İşler Kuruluna havale edilmemiş olan işler ve verilen kararlar ilgili bakanlığın görüşüne uygun olmadığı takdirde, bakanın isteği üzerine, Danıştay İdari İşler Kurulunda görüşülür.

3. İdari dairelerin göreve ve usule ilişkin nedenlerle işin esası hakkında karar vermediği işlerde, İdari İşler Kurulunca bu kararın yerinde görülmemesi halinde, ilgili daireye geri gönderilir ve bu dairece İdari İşler Kurulu kararı doğrultusunda İnceleme yapılarak karar verilir.

İdari işlerin görüşülmesi

Madde 47 – Dairelerle kurulların toplantılarında üye veya tetkik hakimlerinin açıklamaları dinlendikten sonra işlerin görüşülmesine geçilir. Konular aydınlanınca göreve ve usule ilişkin meseleler varsa ilk önce bunlar ve sırayla diğer meseleler karara bağlanır.

Kanun ve tüzük tasarıları ile kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinin görüşülmesi

Madde 48 – (Değişik: 18/12/1999 - 4492/5 md.) Danıştay, kanun tasarı ve teklifleri ile tüzük tasarıları üzerindeki incelemesini, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında düşüncesini bildirmeyi, geliş tarihinden itibaren iki ay içinde sonuçlandırmak zorundadır.

Evrak getirilmesi ve yetkililerin dinlenmesi

Madde 49 – 1. İncelenmekte olan işler hakkında lüzum görülen her türlü evrak getirtilebileceği ve bilgi istenebileceği gibi, tamamlayıcı veya aydınlatıcı bilgiler alınmak üzere ilgili dairelerden veya uygun görülecek diğer yerlerden yetkili memur ve uzmanlar da çağırılabilir.

2. İstenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Devletin güvenligi ve yüksek menfaatleriyle birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, ilgili makam, gerekçesini bildirmek suretiyle sözkonusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.

Görüşmelerin idaresi

Madde 50 – Başkan, görüşmeleri idare eder ve oya sunulacak hususları belirler. Göreve ve usule ait meselelerde azınlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanmak zorundadırlar.

Kararlar

Madde 51 – Kararlarda, toplantıya katılanların ad ve soyadları, işin konusu, verilen kararların gerekçeleri, azınlıkta kalanların görüşleri ve karar tarihi belirtilir. Kararlar, toplantıya katılan Başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Başkanlar Kurulunun görevleri

Madde 52 – (Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/13 md.)

1. Başkanlar Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Üyelerin görev yerlerini, dairelerin iş durumunu ve ihtiyaçlarını göz önünde tutarak belirlemek

b) Zorunlu hâllerde, daire başkanı ve üyelerin dairelerini değiştirmek

c) Danıştay tetkik hâkimlerinin çalışacakları daireleri, kurulları ve görecekleri işleri belli etmek ve gerektiğinde yerlerini değiştirmek

d) Daireler arasında iş bölümü karar tasarısını hazırlamak

e) Danıştay daireleri arasında çıkan görev uyuşmazlıklarını karara bağlamak

f) Ayrı yargı çevrelerinde bulunan idare ve vergi mahkemeleri arasında görev ve yetkiye ilişkin uyuşmazlıklarda ve bağlantılı davalarda merci tayinini yapmak

g) Danıştay Başkanının Kurulda görüşülmesini uygun gördüğü işleri görüşmek ve karara bağlamak

2. Başkanlar Kurulu, Danıştay Başkanının davetiyle toplanır.

3. Başkanlar Kurulunun birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca verdiği kararlara karşı, yedi gün içinde ilgilisi veya üye tam sayısının onda biri Genel Kurula itiraz edebilir. Genel Kurul, Başkanlar Kurulu kararlarını aynen onaylayabileceği gibi değiştirerek de onaylayabilir.

Başkanlık Kurulunun görevleri

Madde 52/A–(Ek: 8/8/2011-KHK-650/8 md.; İptal:Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/14 md.)

1. Başkanlık Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Yetkili merciin neresi olduğu belirtilmemiş olan yönetim işlerini belli etmek veya bu işleri yapmak

b) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek

Yüksek disiplin kurulunun görevleri

Madde 53 – Yüksek Disiplin Kurulu, bu Kanun hükümleri dairesinde Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler hakkında, disiplin kovuşturması yapılmasına ve disiplin cezası uygulanmasına karar verir ve bu Kanunla görevli kılındığı diğer işleri görür.

Disiplin kurulunun görevleri

Madde 54 – Disiplin Kurulu:

a) Danıştay memurları hakkında Yüksek Disiplin Kurulu görevlerini yapar.

b) Danıştay memurları hakkında Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanunu Muvakkatı hükümlerine göre birinci derecede karar verir.

c) Danıştay memurları hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 226 ncı maddesinin (B) bendinde yazılı görüşme ve danışma kurulu görevini yapar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Görevler ve Haklar

Danıştay Başkanının görevleri

Madde 55 – (Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/15 md.)

1. Danıştay Başkanı, Danıştayın genel işleyişinden sorumludur. Kuruluşun düzenli çalışmasını sağlar. Gerekirse, ilgili daire başkanları veya Başkanlar Kurulu ile de istişare ederek lüzumlu idari tedbirleri alır.

2. Danıştay Başkanı, Danıştay Genel Kurulu ile İçtihatları Birleştirme Kuruluna, İdari İşler Kuruluna, idari ve vergi dava daireleri kurullarına, Yüksek Disiplin Kuruluna, Başkanlar Kuruluna ve Başkanlık Kuruluna başkanlık eder.

Danıştay Başkanvekillerinin görevleri

Madde 56 – 1. Danıştay Başkanına ait görevlerden Danıştay Başkanı tarafından verilenleri yaparlar.

2. Danıştay Başkanının yokluğunda kıdem sırasına göre ona vekillik ederler.

3. Danıştay Başkanının katılmadığı kurullara başkanlık ederler.

Daire Başkanlarınıngörevleri

Madde 57 – 1.Daire başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenli çalışmalarını, daire işlerinin verimli bir şekilde yürütülmesini ve tetkik hakimleri ile diğer memurların yetişmelerini sağlarlar. Görüşmeleri idare ederler, dahil bulundukları kurulların toplantılarına katılarak düşüncelerini bildirirler ve oylarını verirler.

2. Daire başkanları her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Danıştay Başkanlığına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

Üyelerin görevleri

Madde 58 – Üyeler, bulundukları dairelerde başkanlar veya dahil bulundukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceleyerek görevli daire veya kurullara gerekli açıklamaları yaparlar, kararları yazarlar, dairelerin ve üyesi bulundukları kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve görüşlerini bildirirler, oylarını verirler ve daire ile il-

gili olmak üzere verilen diğer işleri görürler.

Genel Sekreterin görevleri

Madde 59 – 1. Genel Sekreter bu Kanunun görevli kıldığı işler ile Danıştay Başkanının vereceği idare ve yazı işlerini yürütür.

2. Dairelere ve Başsavcılığa bağlı olanlar dışındaki müdürlükler ve diğer idari birimler Genel Sekreterin yönetim ve denetimi altında bulunur.

Danıştay Başsavcısının görevleri

Madde 60 – 1. **(Değişik birinci cümle: 2/7/2012-6352/46 md.)** Başsavcı, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda görülen dava dosyalarını, esas hakkındaki düşüncelerini bildirmek üzere, uygun göreceği görev ayırımına göre savcılara havale eder. Düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve savcılar ile Başsavcılıkta görevli diğer memurların devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar, gelen dosyaların kaydı ve saklanması ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

2. Başsavcı, incelediği dava dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yapar.

3. Başsavcı her takvim yılı sonunda, işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Danıştay Başkanlığına bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idari tedbirleri bildirir.

4. Başsavcı, savcılardan birini, idari işlerde kendisine yardım etmekte görevlendirebilir.

Savcıların görevleri

Madde 61 – 1. **(Değişik: 2/7/2012-6352/47 md.)** Savcılar, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda görülen dava dosyalarından kendilerine havale olunanları Başsavcı adına incelerler ve esas hakkındaki düşüncelerini, bir ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak verirler. Bu süreler geçirilirse durumu sebepleriyle birlikte Başsavcıya bildirirler. Danıştay Başkanının ve Başsavcısının vereceği diğer görevleri yerine getirir; çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başsavcının alacağı tedbirlere uyarlar.

2. Savcılar, ilgili yerlerden Danıştay Başkanlığı aracılığı ile her türlü bilgileri isteyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirtebilirler.

3. **(Değişik: 2/7/2012-6352/47 md.)** Dava dairelerince gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay savcıları, önceden haber verilmek suretiyle, düşüncelerini sözlü olarak da açıklarlar.

Tetkik Hakimlerinin görevleri

Madde 62 – 1. Tetkik hakimleri Danıştay Başkanının, daire ve kurul başkanlarının kendilerine havale ettikleri işleri inceleyerek daire veya görevli kurula gerekli açıklamaları yaparlar. Kendi düşünce ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak bildirirler, karar taslaklarını yazarlar, gerekli tutanakları düzenler ve Danıştay Başkanı, kurul başkanı ve daire başkanının verecekleri diğer görevleri yerine getirirler.

2. Her daire ve kurulda, o daire veya kurul başkanınca birinci sınıfa ayrılmış bir tetkik hakimi, memurların görevlerine devamlarını, yetişmelerini ve verimli bir biçimde çalışmalarını, idare, dosya ve diğer yazı işleri ile tebligat işlerinin gecikmeden ve düzenli olarak yürütülmesini, Danıştay Başkanının, daire ve kurul başkanının vereceği diğer işleri yapmakla görevlendirilir.

Görevlerin uygulanma şekli

Madde 63 – Danıştay meslek mensuplarının ve tetkik hakimleri ile savcıların yukarıdaki maddelerde yazılı görevlerinin uygulanmasına idari daire ve kurulların çalışma usullerinin düzenlenmesine ve 7 nci maddede yazılı müdürlükler, bürolar ve kalemlerin görevlerinin ifasına ve işlerin belirli sürelerde sonuçlandırılmasına ilişkin hükümler Danıştay İçtüzüğünde gösterilir.

Başkan, Başsavcı ve üyelerin aylıkları ve ödenekleri ile diğer mali hakları

Madde 64 – Danıştay Başkanı, Danıştay Başsavcısı, Başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerine aylık, ödenek, mali, sosyal ve diğer özlük hakları bakımından sırasıyla Yargıtay Birinci Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri hakkındaki kanun hükümleri uygulanır.

Yurt dışına gönderilme

Madde 65 – 1. Danıştay meslek mensupları, idare ve vergi hukuku alanında bilimsel araştırmalar yapmak ve mesleki incelemelerde bulunmak amacıyla aylık ve ödenekleri, hakiki yol masrafları ve gündelikleri verilmek ve bir yılı geçmemek şartıyla idari yargı sisteminin uygulandığı yabancı memleketlere Başkanlık Kurulunun kararı ile gönderilebilirler.

2. Yurt dışına gönderilecek Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin seçimleri ile diğer esaslar hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Başka iş ve görev kabul etme

Madde 66 – 1.Danıştay meslek mensupları, ilmi araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; Danıştay Başkanının izni ile kurumlarından yolluk almaksızın davet edildikleri yurt içi ve yurt dışı kongre, konferans, seminer ve benzeri bilimsel toplantılarla, bilim ve meslekleri ile ilgili diğer toplantılara katı-

labilirler. Onbeş güne kadar olan izinler Danıştay Başkanınca, onbeş günü aşan izinler Başkanlık Kurulunca verilir.

2. Danıştay meslek mensupları birinci fıkradaki hallerde Başkanlık Kurulu kararıyla görevli olarak gönderilebilir.

3. Yukarıdaki fıkrada yazılı olan Danıştay meslek mensupları esas görevleri yanında Başkanlık Kurulunun kararıyla yükseköğretim kurumlarında ders ve konferans verebilirler.

ALTINCI BÖLÜM

Disiplin Kovuşturması

Disiplin kovuşturması

Madde 67 – Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin, yüksek hakimlik vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse haklarında bu Kanun hükümleri uyarınca disiplin kovuşturması yapılır.

Konunun yüksek disiplin kuruluna intikal ettirilmesi

Madde 68 – Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin yukarıdaki maddede yazılı hal ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi halinde konunun Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirilmesi Başkanlık Kurulu tarafından duruma göre takdir edilir ve karara bağlanır.

Disiplin kovuşturması kararı

Madde 69 – 1. Yüksek Disiplin Kurulu, eldeki bilgi ve delillere ve isnat olunan hal ve hareketin niteliğine göre disiplin kovuşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir.

2. Kurul, disiplin kovuşturmasına karar verirse, Kurul dışındaki daire başkanları ve üyeler arasından seçeceği üç kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir. Haklarında isnatta bulunulanlar, Yüksek Disiplin Kurulu üyesi ise, Kurulun bu hususstaki toplantılarına katılamazlar. Bunların yerleri 20 nci maddedeki usule göre doldurulur.

Soruşturmanın şekli

Madde 70 – 1.Soruşturma yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye isnat olunan hal ve hareketi bildirerek savunmasını alırlar, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit ederler.

2. Bütün daire, kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzelkişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar. Ancak 49 uncu madde hükmü saklıdır.

Rapor verilmesi

Madde 71 – Soruşturmayı yapanlar yaptıkları soruşturmaları ve elde ettikleri bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini belirten bir rapor hazırlarlar ve belgeleri bu rapora bağlarlar.

Rapor üzerine yapılacak işlem

Madde 72 – 1. Yukarıdaki madde gereğince hazırlanan rapor, Yüksek Disiplin Kuruluna verilir. Bu Kurula, soruşturmayı yapmış olanlar katılamazlar.

2. Kurul Başkanı, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde yazılı savunmasını vermeye davet eder.

3. Kurul Başkanı, soruşturma dosyasını üyelerin birine havale eder.

4. Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine veya derinleştirilmesine karar verir.

5. İlgili, bu dosyayı raportör üyenin huzurunda inceleyebilir.

Disiplin cezaları

Madde 73 – 1. Yüksek Disiplin Kurulu isnat olunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verir.

2. Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasını veya hizmet süresine göre istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet edilmesini karar altına alır.

3. Kurul kararı Danıştay Başkanı hakkında ise, vekili, diğerleri hakkında ise Danıştay Başkanı tarafından ilgiliye tebliğ edilir.

Kararların yerine getirilmesi

Madde 74 – İlgili, emekliliğini istemeye veya istifa etmeye dair olan karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır. Bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır.

Disiplin kararı aleyhine dava açılması

Madde 75 – 1. İlgili, Yüksek Disiplin Kurulu kararının kendisine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde bu karara karşı dava açabilir. Bu davalar, savunmaların alındığı veya cevap sürelerinin geçtiği tarihten itibaren üç ay içinde karara bağlanır. Çalışmaya ara verme süresi hesaba katılmaz.

2. Dava sonuçlanıncaya kadar ilgililerden boşalan yerler doldurulmaz.

3. Yüksek Disiplin Kurulunda karar vermiş veya soruşturmayı yapmış olanlar, disiplin cezalarına ilişkin davaların görüşülmesine katılamazlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ceza Kovuşturması

Soruşturma

Madde 76 – 1.- Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işlemiş bulundukları suçlardan dolayı, Danıştay Başkanının seçeceği bir daire başkanı ile iki üyeden oluşan bir kurul tarafından ilk soruşturma yapılır.

2. Danıştay Başkanı hakkında soruşturma, kendisinin katılmayacağı Başkanlık Kurulunca seçilecek bir daire başkanı ile iki üyeden oluşan bir kurul tarafından yürütülür.

3. Kurul, soruşturma sonunda düzenleyeceği fezlekeyi ve buna ilişkin evrakı Danıştay Başkanına, soruşturma Danıştay Başkanı hakkında ise fezlekeyi ve evrakı başkanvekiline verir. Bu hususstaki dosya Danıştay Başkanı veya vekili tarafından gerekli karar verilmek üzere İdari İşler Kurulu Başkanlığına tevdi edilir. Bu Kurulun vereceği kararlar sanığa ve varsa şikayetçiye tebliğ olunur.

4. Yargılamanın men'i kararı kendiliğinden ve son soruşturmanın açılmasına dair kararlar itiraz üzerine İdari İşler Kurulu Başkan ve üyelerinin katılmayacağı Danıştay Genel Kurulunda incelenir.

5. Danıştay Genel Kurulunun bu toplantılarında yeter sayı en az otuzbirdir. Toplantıda hazır bulunanlar çift sayıda ise en kıdemsiz üye toplantıya katılmaz.

İtiraz süresi:

Madde 77 – 76 ncı madde hükümlerine göre birinci derecede verilen kararlara itiraz süresi bu kararın sanığa veya şikayetçiye tebliğ tarihinden itibaren on gündür.

Görevli kurullarda inceleme

Madde 78 – 1. Yukarıdaki maddelerde yazılı kurullarda inceleme evrak üzerinde yapılır. Sanıklar, soruşturma dosyalarını son soruşturmanın açılmasına dair kararın tebliği üzerine, kararı veren kurulun tetkik hakiminin gözetimi altında inceleyebilirler.

2. Kararlar, kurulun tetkik hakimi tarafından Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir.

Soruşturma dosyasının yargı yerlerine gönderilmesi

Madde 79 – 76 ncı madde gereğince verilen son soruşturmanın açılmasına dair kararlar üst kurulca onanmak veya itiraz olunmamak suretiyle kesinleştikten sonra, soruşturma dosyası, gereği yapılmak üzere Danıştay Başkanı veya vekili tarafından Cumhuriyet Başsavcısına gönderilir.

Karara katılamayacak olanlar

Madde 80 – Soruşturma yapanlar, soruşturmalar üzerine karar verecek olan kurulların toplantılarına katılamazlar.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanacağı haller

Madde 81 – 1. Yukardaki maddeler hükümlerine göre yapılacak soruşturmalar ile verilecek kararlarda, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun soruşturmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

2. Soruşturma kurulları sorgu hakiminin yetkilerini haizdir.

Şahsi suçların kovuşturma usulü

Madde 82 – 1.Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin şahsi suçlarının takibinde Yargıtay Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı ve üyelerinin şahsi suçlarının takibi ile ilgili hükümler uygulanır.

2. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu gereğince, Danıştay Başkanı, başkanvekilleri, Danıştay Başsavcısı ve daire başkanları ile üyeler hakkında kovuşturma yapılması Başkanlık Kurulunun iznine tabidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Görevin Sona Ermesi

Hüküm giyme hali

Madde 83 – 1. Danıştay meslek mensuplarından birinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde, görevi kendiliğinden sona erer.

2. Kasıtlı bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giyme halinde bu suç, mesleğin vakar ve şerefini bozan veya mesleğe karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, ilgilinin meslekten çıkarılması gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulu tarafından karar verilir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilememesi

Madde 84 – (Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/16 md.)

Görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği tam teşekküllü resmî sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılan Danıştay meslek mensuplarının görevine son verilmesine Başkanlar Kurulunca karar verilir.

Dava hakkı

Madde 85 – 83 üncü maddenin ikinci fıkrası ile 84 üncü maddeye göre görevlerine son verilen ilgililerin bu kararlara karşı açacakları davalarda 75 inci madde hükümleri uygulanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çalışmaya ara verme

Madde 86 – 1. **(Değişik: 8/8/2011-KHK-650/9 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/17 md.)** Danıştay daireleri her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.

2. Ara verme süresi içinde çalışmak üzere; bir daire başkanı ile dört üyeden ve bir yedek üyeden oluşan bir nöbetçi daire kurulur. Yedek üye aynı zamanda Genel Sekreterlik görevini yapar.

3. **(Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/17 md.)** Bu dairenin başkanı ile üyeleri, Danıştay dairelerinin başkan ve üyeleri arasından karma olarak Başkanlar Kurulu tarafından seçilir. Ayrıca lüzumu kadar savcı ve tetkik hâkimi görevlerine devam ederler.

4. Çalışmaya ara verme süresi içinde görevli olarak kalanlar hariç olmak üzere Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeler ile savcılar ve tetkik hakimleri çalışmaya ara verirler. Bu süre içinde Danıştay Başkanına, nöbetçi daire başkanı vekalet eder.

5. Danıştay'da çalışan diğer memurlar çalışmaya devam ederler.Ancak, çalışmaya ara verme süresi içinde işin icaplarına göre görevde kalmaları lüzumlu görülmeyen memurlar kanuni izinlerini kullanırlar.

6. **(Değişik: 27/6/2013-6494/17 md.)** Çalışmaya ara verme süresi içinde görevleri başında kalan Danıştay üyeleri yılın diğer dönemlerinde yol süresi dâhil çalışmaya ara verme süresi kadar izin kullanabilirler.

Nöbetçi dairenin göreceği işler

Madde 87 – Nöbetçi daire, çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür:

a) Kanun tasarı ve teklifleri ile tüzük tasarıları hariç olmak üzere hükümetçe verilecek ivedi veya kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler,

b) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tespitine ait işler,

c) Tutuklu memurlar hakkında Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatı hükümlerine göre Danıştaya gelen işler.

Tasnif ve yayın bürosu

Madde 88 – 1. Danıştay daireleri ve kurulları tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak, kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, Danıştay Dergisinin yayımlanması işini yürütmek ve kamu hukuku ile ilgili bilimsel yayınları takip etmek üzere, bir büro kurulur.

2. Bu büronun kuruluş ve görevleri bir yönetmelikle düzenlenir.

Gizli bilgileri açıklama

Madde 89 – Danıştay meslek mensupları ile Danıştay tetkik hakimleri ve savcıları kamu hizmetleriyle ilgili gizli bilgileri, görevlerinden ayrılmış olsalar bile açıklayamazlar.

İsnat ve iftiralara karşı korunma

Madde 90 – Danıştay meslek mensupları hakkında ihbar ve şikayetlerin inceleme, soruşturma veya yargılama sonunda sabit olmadığı ve bir isnadın gareze binaen veya hakaret kasdıyla yapıldığı veya uydurma bir isnat mahiyetinde olduğu anlaşıldığı takdirde, Danıştay Başkanı isnatta bulunanlar hakkında kamu davası açılmasını Cumhuriyet Savcılığından ister.

Çalışma saatleri ve izinler

Madde 91 – (Değişik: 22/3/1990 - 3619/9 md.)

Danıştayda haftalık çalışma süresi ve Danıştay meslek mensuplarının mazeret, hastalık ve aylıksız izinleri yönünden Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

Dosyaların ve diğer evrakın saklanması

Madde 92 – Dava dosyalarıyla diğer evrakın Danıştayda saklanma süreleri, yok edilme usulleri ve Danıştay Arşivine ilişkin diğer hususlar çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Bütçe

Madde 93 – 1. Danıştay genel bütçe içinde kendi bütçesiyle yönetilir.

2. Bütçenin ita amiri Danıştay Başkanıdır. Muhasebe işleri Danıştay nezdinde kurulacak muhasebe teşkilatı tarafından yürütülür.

3. Yasama meclislerindeki bütçe görüşmelerinde Danıştayı Başkan veya görevlendireceği kimse temsil eder.

Kıyafet

Madde 94 – Danıştay meslek mensupları ile Danıştay tetkik hakimleri ve Danıştay savcılarının resmi kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri bir yönetmelikle düzenlenir.

Basına bilgi verme

Madde 95 – Basına, haber ajanslarına, radyo ve televizyona Danıştayla ilgili bilgi ve demeçler, Danıştay Başkanı veya yetkili kılacağı bir görevli tarafından verilebilir.

Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğü ve görevleri

Madde 95 /A – (Ek: 31/3/2011-6217/16 md.)

Bilgi İşlem Merkezi, Danıştay Başkanlığına bağlı olarak görev yapar ve bir müdür yönetiminde yeteri kadar şef, mühendis, programcı, çözümleyici, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama ve kontrol işletmeni ile teknisyenden oluşur.

Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Danıştay Başkanlığında bilgi işlem sistemini ilk derece ve bölge idare mahkemeleri bilişim sistemiyle koordineli olarak kurmak, işletmek, bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, bilgi işlem sistemleri ile ilgili teknolojileri ve gelişmeleri takip ederek ihtiyaçlara göre gerekli güncellemeleri yapmak, Danıştay Başkanlığının ihtiyaçlarına göre projeler üreterek yazılım geliştirmek ve güncellemek.

b) Gerektiğinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının geliştirmiş olduğu yazılımlarla uyumu sağlamak, uluslararası kapsamda, sistemler arası çevrim içi ve çevrim dışı veri akışını ve koordinasyonu sağlamak, bilişim teknolojileri ile ilgili ulusal ve uluslararası faaliyetlerde Danıştay Başkanlığınca verilen görevleri yerine getirmek.

c) Danıştayın faaliyet alanına ilişkin olarak hazırlanan karar, mevzuat, genelge, görüş, metin ve belgelerin, Türkiye'nin üyesi olduğu ve yargı yetkisi tanınan uluslararası mahkeme kararlarının, kullanıcıların hizmetine sunulması için gerekli desteği sağlamak.

d) Danıştay Başkanlığı bilgi sistemlerinde güvenlik politikalarının usul ve esaslarının belirlenmesi, uygulanması ve güncellenerek denetlenmesini sağlamak.

e) Bilgisayar ve bilgi sistemlerinin kullanılmasında Danıştay Başkanlığınca çıkartılacak esasları hazırlamak, Danıştayın tüm birimlerinde görev yapan bilgisayar kullanıcılarının talepleri de dikkate alınarak gerekli eğitimlerini sağlamak.

f) Danıştay Başkanlığı tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Kaldırılan hükümler

Madde 96 – 521 sayılı Danıştay Kanunu ile bunun ek ve tadilleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (Ek: 22/3/1990 - 3619/10 md.)

İki dava dairesinin görevine ilişkin davalar, ilgili dava dairesinin isteği üzerine o dava dairelerinin birlikte yapacakları toplantıda karara bağlanır. Bu toplantıya daire başkanlarından kıdemlisi başkanlık eder. Toplanma ve görüşme yeter sayısı dokuzdur. Kararlar oy çokluğuyla verilir.

Bu davalar, davanın açıldığı dairenin esas ve karar numaralarını alır.

Geçici Maddeler ...

Geçici Madde 20 – (Ek : 2/6/2004 - 5183/16 md.)

Bu Kanunla yapılan değişiklikler nedeniyle Danıştay İkinci Dairesinde bulunan dosyalar Birinci Daireye, Onuncu Dairenin görev alanından çıkarılan dava ve işlere ilişkin dosyalar Onüçüncü Daireye, ayrıca bir karar verilmesine gerek olmaksızın devredilir.

Geçici Madde 24 – (Ek : 2/4/2012-6352/48 md.)

1. Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç yıl süreyle Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun oluşumu ve çalışma usulü hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) İdari Dava Daireleri Kurulu, her idari dava dairesinden en az bir üye olmak kaydıyla Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen yirmi üyeden oluşur. Kurula, Danıştay Başkanı veya vekillerinden biri, bunların bulunmaması halinde Kurulun en kıdemli üyesi başkanlık eder.

b) Bu üyeler İdari Dava Daireleri Kurulunda sürekli olarak görev yaparlar. Ancak, iş durumu göz önüne alınmak suretiyle üyelerin daire çalışmalarına katılmalarına Genel Kurul tarafından karar verilebilir.

c) Toplantı ve görüşme yeter sayısı onbeştir. Kararlar, toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır.

Geçici Madde 25 – (Ek : 2/4/2012-6352/48 md.)

1. Bu Kanunun yayımı tarihinden önce ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda açılmış bulunan ve bu Kanunla idare ve vergi mahkemelerinin görevleri kapsamına alınan davaların, Danıştayda görülmesine devam olunur.

2. Düşünce alınmak üzere Danıştay Başsavcılığına gönderilmekle birlikte, bu Kanunun yayımı tarihinden önce görüş bildirilmemiş yürütmenin durdurulması istemli dosyalar ile temyiz ve karar düzeltme dosyaları, herhangi bir görüş bildirilmeksizin, ilgili daire veya kurullara geri gönderilir

Yürürlük

Madde 97 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 98 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası: 2576 **Kabul Tarihi: 6/1/1982**

Tanım:

Madde 1 – Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş genel görevli bağımsız mahkemelerdir.

Kuruluş:

Madde 2 – 1. Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri, bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi göz önünde tutularak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevreleri tespit olunur.

2. Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kuruluş ve yargı çevrelerinin tespitinde, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri alınır.

3. Bu mahkemelerin kaldırılmasına veya yargı çevrelerinin değiştirilmesine, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ile Gümrük ve Tekel Bakanlığının görüşleri alınarak, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

4. **(Değişik: 30/4/2013-6460/4 md.)** Aynı yargı çevresinde birden fazla idare veya vergi mahkemesinin faaliyet gösterdiği hâllerde, özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak, mahkemeler arasındaki iş bölümü Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır. Mahkemeler, tevzi edilen davalara bakmak zorundadır.

5. Bu mahkemelerin kurulmaları, kaldırılmaları ve yargı çevrelerinin değiştirilmeleri hakkındaki kararlar Resmi Gazetede yayımlanır.

Bölge İdare Mahkemelerinin oluşumu:

Madde 3 – (Değişik: 18/6/2014-6545/3 md.)

1. Bölge idare mahkemeleri, başkanlık, başkanlar kurulu, daireler, bölge idare mahkemesi adalet komisyonu ve müdürlüklerden oluşur.

2. Bölge idare mahkemelerinde biri idare diğeri vergi olmak üzere en az iki daire bulunur. Gerekli hâllerde dairelerin sayısı, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca artırılıp azaltılabilir.

3. Dairelerde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur.

4. Bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

Bölge idare mahkemelerinin görevleri:

Madde 3/A- (Ek: 18/6/2014-6545/4 md.)

Bölge idare mahkemelerinin görevleri şunlardır:

a) İstinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak.

b) Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak.

c) Diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak.

Bölge idare mahkemesi başkanının görevleri:

Madde 3/B- (Ek: 18/6/2014-6545/5 md.)

Bölge idare mahkemesi başkanının görevleri şunlardır:

a) Mahkemeyi temsil etmek.

b) Bölge idare mahkemesi başkanlar kuruluna ve adalet komisyonuna başkanlık etmek, alınan kararları yürütmek.

c) Bölge idare mahkemesi dairelerinden birine başkanlık etmek.

d) Mahkemenin uyumlu, verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu yolda uygun göreceği önlemleri almak.

e) Bölge idare mahkemesinin genel yönetim işlerini yürütmek.

f) Bölge idare mahkemesi memurlarını denetlemek.

g) Dairelerin benzer olaylarda kesin olarak verdikleri kararlar arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi için başkanlar kuruluna başvurmak.

h) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu:

Madde 3/C- (Ek: 18/6/2014-6545/6 md.)

1. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulu, bölge idare mahkemesi başkanı ile daire başkanlarından oluşur.

2. Bölge idare mahkemesi başkanının bulunmadığı hâllerde kurula daire başkanlarından en kıdemli olan başkanlık eder.

3. Daire başkanının mazereti hâlinde, o dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır.

4. Bölge idare mahkemesi başkanlar kurulunun görevleri şunlardır:

a) Gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla, bölge idare mahkemesi daireleri arasındaki iş bölümünü belirlemek, daireler arasında çıkan iş bölümü uyuşmazlıklarını karara bağlamak.

b) Hukuki veya fiili nedenlerle bir dairenin kendi üyeleriyle toplanamadığı hâllerde ilgisine göre diğer dairelerden üye görevlendirmek.

c) Benzer olaylarda, bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık bulunması hâlinde; resen veya ilgili bölge idare mahkemesi dairelerinin ya da istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanların bu aykırılığın veya uyuşmazlığın giderilmesini gerekçeli olarak istemeleri üzerine, istemin uygun görülmesi hâlinde kendi görüşlerini de ekleyerek Danıştay Başkanlığına iletmek.

d) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

5. Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak talepler hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu ve 40 ıncı maddeleri uygulanır.

6. Başkanlar Kurulu eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış sayılır.

Dairelerin görevleri:

Madde 3/D- (Ek: 18/6/2014-6545/7 md.)

Bölge idare mahkemesi dairelerinin görevleri şunlardır:

a) İlk derece mahkemelerince verilen ve istinaf yolu açık olan nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurularını inceleyerek karara bağlamak.

b) İlk derece mahkemelerince yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara karşı yapılan itirazları inceleyerek karara bağlamak.

c) Yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemeleri arasındaki görev ve yetki uyuşmazlıklarını çözmek.

d) Yargı çevresi içinde bulunan yetkili ilk derece mahkemesinin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hâllerde; o davanın bölge idare mahkemesi yargı çevresi içinde bulunan başka bir mahkemeye nakline veya yetkili mahkemenin tayinine karar vermek.

e) Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Bölge idare mahkemesi başkanı, daire başkanları ve üyelerin nitelikleri ve atanmaları:

Madde 3/E- (Ek: 18/6/2014-6545/8 md.)

1. Bölge idare mahkemesi başkanı ve daire başkanları birinci sınıf olup birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş; daire üyeleri ise en az birinci sınıfa ayrılmış olup birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanır.

2. Danıştay daire başkanı ve üyeleri, istekleri üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge idare mahkemesi başkanlığına veya daire başkanlıklarına dört yıllığına atanabilirler. Başka bir bölge idare mahkemesine yapılacak atamalarda da aynı usul uygulanır. Bu şekilde atananların; Danıştay üyeliği sıfatı, kadrosu, aylık ve ödeneği ile her türlü özlük hakları korunur; aylık ve ödenekleri ile her türlü mali ve sosyal haklarının Danıştay bütçesinden ödenmesine devam olunur; disiplin ve ceza soruşturma ve kovuşturmaları Danıştay üyeleri hakkındaki hükümlere tabidir; bu görevde geçirdikleri süre Danıştay üyeliğinde geçmiş sayılır. Bu kişiler; Danıştay üyeleri tarafından Danıştayda yapılan iş ve işlemlere katılamazlar; Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği seçimleri hariç Danıştaydaki seçimlerde aday olamaz ve oy kullanamazlar; istekleri üzerine Danıştaydaki görevlerine geri dönerler.

Toplantı ve karar:

Madde 3/F-(Ek: 18/6/2014-6545/9 md.)

1. Her daire, bir başkan ve iki üyenin katılımıyla toplanır. Görüşmeler gizli yapılır, kararlar çoğunlukla verilir.

2. Hukuki veya fiili nedenlerle bir daire toplanamazsa, başkanlar kurulunun kararıyla diğer dairelerden; bu da mümkün olmazsa, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca diğer bölge idare mahkemelerinden yetkili olarak görevlendirilen üyelerle eksiklik tamamlanır.

3. Daire başkanının hukuki veya fiili nedenlerle bulunamaması hâlinde dairenin en kıdemli üyesi daireye başkanlık yapar.

Bölge idare mahkemesi adalet komisyonu:

Madde 3/G- (Ek: 18/6/2014-6545/10 md.)

1. Her bölge idare mahkemesinde bir bölge idare mahkemesi adalet komisyonu bulunur.

2. Komisyon, bölge idare mahkemesi başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca daire başkanları arasından belirlenen iki asıl üyeden oluşur. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ayrıca daire başkan veya üyeleri arasından iki yedek üye belirler. Başkanın yokluğunda asıl üye olan kıdemli daire başkanı, asıl üyelerin yokluğunda ise kıdemine göre yedek üyeler komisyona katılır.

3. Komisyon eksiksiz toplanır ve çoğunlukla karar verir.

4. Bölge idare mahkemesi adalet komisyonu, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 114 ve 115 inci maddelerinde belirtilen görevler ile diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirir.

Müdürlükler:

Madde 3/H- (Ek: 18/6/2014-6545/11 md.)

1. Bölge idare mahkemesi başkanlığında, dairelerinde ve adalet komisyonunda yeterli sayıda yazı işleri müdürlüğü ve idari işler müdürlüğü ile ihtiyaç duyulan diğer müdürlükler kurulur.

2. Her müdürlükte bir müdür ile yeterli sayıda memur bulunur.

İdare ve Vergi Mahkemelerinin oluşumu:

Madde 4 – İdare ve vergi mahkemelerinde birer başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Mahkeme kurulları, başkan ile iki üyeden oluşur. Başkanın yokluğunda kıdemli üye başkana vekillik eder.

İdare Mahkemelerinin görevleri:

Madde 5 – 1. **(Değişik: 24/2/1988 - 3410/1 md.)** İdare mahkemeleri, vergi mahkemelerinin görevine giren davalarla ilk derecede Danıştayda çözümlenecek olanlar dışındaki:

a) İptal davalarını,

b) Tam yargı davalarını,

c) **(Değişik: 8/6/2000 - 4577/2 md.)** Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklardan hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idarî sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları,

d) Diğer kanunlarla verilen işleri,

Çözümler.

2. Özel Kanunlarda Danıştayın görevli olduğu belirtilen ve İdari Yargılama Usulü Kanunu ile idare mahkemelerinin görevli kılınmış bulunduğu davaları çözümler.

Vergi Mahkemelerinin görevleri:

Madde 6 – (Değişik: 24/2/1988 - 3410/2. md.)

Vergi mahkemeleri:

a) Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları,

b) (a) bendindeki konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davaları,

c) Diğer kanunlarla verilen işleri,

Çözümler.

Tek hakimle çözümlenecek davalar: [1]

Madde 7 – 1. **(Değişik birinci fıkra: 8/6/2000 - 4577/3 md.)** Uyuşmazlık miktarı yirmibeşbin Türk Lirasını aşmayan; [1]

a) Konusu belli parayı içeren idarî işlemlere karşı açılan iptal davaları,

b) Tam yargı davaları,

İdare mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir.

2. **(Değişik: 8/6/2000 - 4577/3. md.)** 6 ncı maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen uyuşmazlıklardan kaynaklanan toplam değeri yirmibeşbin Türk Lirasını aşmayan davalar, vergi mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir. [1]

3. Bu tür davaların hakimler arasında dağılımına ilişkin esaslar, işlerde denge sağlanacak biçimde mahkeme başkanı tarafından önceden tespit edilir.

Bölge İdare Mahkemelerinin görevleri:

Madde 8 – (Mülga: 18/6/2014-6545/103 md.)

Bölge İdare Mahkemesi Başkanlarının görevleri:

Madde 9 – (Mülga: 18/6/2014-6545/103 md.)

Mahkeme Başkanlarının görevleri:

Madde 10 – Mahkeme başkanları;

a) Görüşme ve duruşmaları yönetirler, düşünce ve görüşlerini bildirirler, oylarını verirler. Mahkemelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenli çalışmalarını, mahkeme işlerinin verimli bir şekilde yürütülmesini sağlarlar,

b) Her takvim yılı sonunda, mahkemelerindeki işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklıklar varsa sebepleri hakkında bölge idare mahkemesi başkanlığına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

c) Diğer kanunlarla verilen görevleri yaparlar.

Üyelerin görevleri:

Madde 11 – Üyeler, bulundukları mahkemelerde başkanlar tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceleyerek mahkeme kuruluna gerekli açıklamaları yaparlar, düşünce ve

görüşlerini bildirirler, oylarını verirler, kararları yazarlar ve mahkeme ile ilgili olmak üzere kendilerine başkan tarafından verilen diğer işleri görürler.

Müdürlükler ve mahkeme memurları: [1]

Madde 12 – (Değişik: 18/6/2014-6545/12 md.)

1. Her mahkemede bir yazı işleri müdürlüğü kurulur.

2. Adalet Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde ayrıca idari, mali ve teknik işlerle ilgili müdürlükler kurulur.

3. Her müdürlükte bir müdür ile yeteri kadar memur bulunur.

Değiştirilen deyimler:

Madde 13 – Vergi mahkemelerinin göreve başlamasıyla bu mahkemelerin görev alanına giren konularla ilgili olarak diğer kanunlarda yer alan:

a) İtiraz komisyonu, Vergiler Temyiz Komisyonu, Gümrük Hakem Kurulu deyimleri, Vergi Mahkemesi,

b) Vergi ihtilafı deyimi, vergi davası,

c) İtiraz deyimi, vergi mahkemesinde dava açılması,

Anlamını taşır.

Yönetmelik:

Madde 14 – Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin idari işleri ile kalem hizmetlerinin yürütülmesi usul ve esasları Adalet Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikte gösterilir.

Kaldırılan görevler, yetkiler ve hükümler:

Madde 15 – 1. İdare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve kanunlarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş bulunan görev ve yetkiler, bu mahkemelerin göreve başladığı tarihte sona erer.

2. Vergi itiraz komisyonlarının ve Vergiler Temyiz Komisyonunun kuruluşuna ilişkin hükümler birinci fıkrada gösterilen tarihte yürürlükten kalkar.

Ek Madde 1 – (Ek: 24/2/1988 - 3410/4. md.; Değişik : 8/6/2000 - 4577/4 md.)

Bu Kanunun tek hakimle çözümlenecek davalara ilişkin 7 nci maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkkate alınmaz. [2]

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce idare ve vergi mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile Danıştayın bozma kararı üzerine bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz.

Geçici Maddeler

Geçici Madde 19 – (Ek: 30/4/2013 - 6460/5 md.) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 2 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından mahkemeler arasındaki iş bölümüne ilişkin olarak karar verilir ve bu karar Resmî Gazete'de yayımlanır. Kararda mahkemelerin iş bölümü esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarih de belirtilir. Mahkemelerin iş bölümü esaslarına göre çalışmaya başlayacakları tarihe kadar açılmış olan davaların görülmesine bulundukları mahkemelerde devam olunur.

Geçici Madde 20 – (Ek: 18/6/2014-6545/14 md.)

1. Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesinde öngörülen bölge idare mahkemelerini kurar. Bölge idare mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurtta göreve başlayacakları tarih, Resmî Gazete'de ilan edilir. Mevcut bölge idare mahkemeleri, yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlayacakları tarihe kadar faaliyetlerine devam ederler.

2. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlayacakları tarih itibarıyla mevcut bölge idare mahkemelerinde bulunan dosyalar; yargı çevreleri dikkate alınarak yeni kurulan bölge idare mahkemelerine devredilir ve ilgili dairelere tevzi edilir.

3. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu mahkemelerin başkanları, daire başkanları ve üyelerinin atamaları yapılır. Bölge idare mahkemelerinde görev yapacak diğer personelin atamaları da aynı süre içinde yapılır.

4. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin adalet komisyonları da bu mahkemelerin göreve başlayacakları tarih itibarıyla oluşturulur.

Yürürlük:

Madde 16 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 17 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU

Kanun Numarası : 2577 **Kabul Tarihi: 6/1/1982**

Yayımlandığı R. Gazete Tarih: 20/1/1982 **Sayı : 17580**

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Kapsam ve nitelik:

Madde 1 – 1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümü, bu Kanunda gösterilen usullere tabidir.

2. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.

İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı:

Madde 2 – 1. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/1 md.)** İdari dava türleri şunlardır:

a) **(İptal: Ana.Mah.nin 21/9/1995 tarih ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000 - 4577/5 md.)** İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

c) **(Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.)** Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.

3. Cumhurbaşkanının doğrudan doğruya yaptığı işlemler idari yargı denetimi dışındadır.

İdari davaların açılması:

Madde 3 – 1. **(Değişik: 10/6/1994-4001/2 md.)** İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.

2. Dilekçelerde;

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

b) Davanın konu ve sebepleri ile dayandığı deliller,

c) Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,

d) Vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyuşmazlık konusu miktar,

e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası,

Gösterilir.

3. Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Dilekçelerin verileceği yerler:

Madde 4 – Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.

Aynı dilekçe ile dava açılabilecek haller:

Madde 5 – (Değişik: 10/6/1994-4001/3 md.) 1. Her idari işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağlılık yada sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava açılabilir.

2. Birden fazla şahsın müşterek dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir.

Dilekçe üzerine uygulanacak işlem:

Madde 6 – 1. Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya 4 ncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ve posta ücretleri alındıktan sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

2. Davacılara, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kağıdı verilir.

3. 4 ncü maddede yazılı diğer yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kağıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

4. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/4 md.)** Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

5. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/4 md.)** Dava açıldıktan sonra posta ücretinde tebliğ işlemlerinin yapılmasını engelleyecek şekilde azalma olması halinde, otuz gün içinde posta ücretinin tamamlanması daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Posta ücreti süresi içinde tamamlanmazsa dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Bu kararın tebliği tarihinden başlayarak üç ay içinde, noksanı tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

6. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/4 md.)** 4 ve 5 inci fıkralardaki tebligat re'sen genel bütçeden yapılır.

Dava açma süresi:

Madde 7 – 1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

3. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanununda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün sonra işlemeye başlar.

4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz.

Sürelerle ilgili genel esaslar

Madde 8 – 1. Süreler, tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

2. Tatil günleri sürelere dahildir. Şu kadarki, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

3. Bu Kanunda yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa bu süreler, ara vermenin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün uzamış sayılır.

Görevli olmayan yerlere başvurma:

Madde 9 – 1. (Değişik: 5/4/1990 - 3622/2 md.) Çözümlenmesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli ve askeri yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

2. Adli veya askeri yargı yerlerine açılan ve görevsizlik sebebiyle reddedilen davalarda, görevsizlik kararının kesinleşmesinden sonra birinci fıkrada yazılı otuz günlük süre geçirilmiş olsa dahi, idari dava açılması için öngörülen süre henüz dolmamış ise bu süre içinde idari dava açılabilir.

İdari makamların sükutu:

Madde 10 – 1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/5 md.)** Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı,isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu

takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler.

3. (Mülga: 10/6/1994 - 4001/5 md.)

Üst makamlara başvurma:

Madde 11 – 1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

4. **(Mülga : 10/6/1994 - 4001/6 md.)**

İptal ve tam yargı davaları:

Madde 12 – İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususdaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması:

Madde 13 – 1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.

2. Görevli olmayan adli ve askeri yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz.

Dilekçeler üzerine ilk inceleme:

Madde 14 – 1. Dilekçeler Danıştayda Evrak Müdürlüğünce kaydedilir ve Genel Sekreterlikçe görevli dairelere havale olunur.

2. **(Değişik: 2/7/2012 - 6352/53 md.)** Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dilekçeler, evrak bürosunca kaydedilerek ilgili mahkemelere havale olunur. Dilekçe sahibine evrakın tarih ve sayısını gösterir ücretsiz bir alındı kâğıdı verilir.

3. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/5 md.)** Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdari merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

4. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/5 md.)** Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.

5. İlk incelemeyi yapanlar, bu noktalardan kanuna aykırılık görmezler veya daire veya mahkeme tarafından ilk inceleme raporu yerinde görülmezse, tebligat işlemi yapılır.

6. Yukarıdaki hususların ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında 15 nci madde hükmü uygulanır.

İlk inceleme üzerine verilecek karar:

Madde 15 – 1. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/6 md.)** Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) 3/a bendine göre adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine; idari yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

c) 3/f bendine göre, davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine,

d) 3/g bendinde yazılı halde otuzgün içinde 3 ve 5 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak yahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış ise otuzgün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçelerin reddine,

e) 3/b bendinde yazılı halde dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine,

Karar verilir.

2. Dilekçelerin görevli mercie tevdii halinde, Danıştaya veya ilgili mahkemeye başvurma tarihi, merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

3. Dilekçelerin 3 ncü maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz.

4. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/7 md.)** İlk inceleme üzerine Danıştay veya mahkemelerce verilen; bu maddenin 1/a bendinde belirtilen idari yargının görevli olduğu konularda davanın görev ve yetki yönünden reddine ilişkin kararlarla, 1/c bendinde yazılı gerçek hasma tebliğ ve 1/d bendindeki dilekçe red kararları dışında, ilgisine göre istinaf ya da temyiz yoluna başvurulabilir.

5. **(Ek: 5/4/1990 - 3622/6 md.)** 1 inci fıkranın (d) bendine göre dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde dava reddedilir.

Tebligat ve cevap verme:

Madde 16 – 1. Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya, davalının vereceği savunma davacıya tebliğ olunur.

2. Davacının ikinci dilekçesi davalıya, davalının vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak, davalının ikinci savunmasında, davacının cevaplandırmasını gerektiren hususlar bulunduğu, davanın görülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya cevap vermesi için bir süre verilir.

3. Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine görevli mahkeme kararı ile otuz günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

4. Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. **(Ek cümle: 11/4/2013-6459/4 md.)** Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.

5. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/8 md.)** Davalara ilişkin işlem dosyalarının aslı veya onaylı örneği idarenin savunması ile birlikte, Danıştay veya ilgili mahkeme başkanlığına gönderilir.

6. **(Ek: 2/7/2012 - 6352/54 md.)** Danıştayda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda savcının esas hakkındaki yazılı düşüncesi taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğden itibaren on gün içinde görüşlerini yazılı olarak bildirebilirler.

Duruşma:

Madde 17 – 1. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/7 md.)** Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve yirmibeşbin Türk Lirasını aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı yirmibeşbin Türk Lirasını aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

2. Temyiz ve istinaflarda duruşma yapılması tarafların istemine ve Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi kararına bağlıdır.

3. Duruşma talebi, dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapılabilir.

4. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/7 md.)** 1 ve 2 nci fıkralarda yer alan kayıtlara bağlı olmaksızın Danıştay, mahkeme ve hakim kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir.

5. Duruşma davetiyeleri duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar:

Madde 18 – 1. Duruşmalar açık olarak yapılır. Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin gerekli kıldığı hallerde, görevli daire veya mahkemenin kararı ile, duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

2. Duruşmaları başkan yönetir.

3. Duruşmalarda taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiç biri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

4. Danıştayda görülen davaların duruşmalarında savcının bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra savcı yazılı düşüncesini açıklar. Bundan sonra taraflara son olarak ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

5. Duruşmalı işlerde savcılar, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tespiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirtilmesini istedikleri takdirde, bu istekleri görevli daire veya kurul tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi:

Madde 19 – (Değişik birinci cümle: 10/6/1994 - 4001/9 md.) Duruşma yapıldıktan sonra en geç onbeş gün içinde karar verilir. Ara kararı verilen hallerde, bu kararın yerine getirilmesi üzerine, dosyalar öncelikle incelenir.

Dosyaların incelenmesi:

Madde 20 – 1. **(Değişik birinci cümle: 18/6/2014-6545/17 md.)** Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu hususstaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

2. Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde, bu durumun verilecek karar üzerindeki etkisi mahkemece önceden takdir edilir ve arakararında bu husus ayrıca belirtilir.

3. Ancak, istenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine veya Devletin güvenliği ve yüksek menfaatleriyle birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan veya ilgili bakan, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir. **(Ek Cümle: 10/6/1994 - 4001/10 md.)** Verilmeyen bilgi ve belgelere dayanılarak ileri sürülen savunmaya göre karar verilemez.

4. **(Mülga: 10/6/1994 - 4001/10 md.)**

5. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/8 md.)** Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; [1] diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler gözönünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.

6. **(Ek: 2/7/2012 - 6352/56 md.)** İdare ve vergi mahkemelerinde heyet halinde görülen davalarda, birinci fıkrada belirtilen bilgi ve belgelerin istenmesine ve ek süre verilmesine ilişkin ara kararları, mahkeme başkanı veya dosyanın havale edildiği üye tarafından da verilebilir.

İvedi yargılama usulü:

Madde 20/A- (Ek: 18/6/2014-6545/18 md.)

1. İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır:

a) İhaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri.

b) Acele kamulaştırma işlemleri.

c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.

d) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri.

e) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar.

f) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları.

2. İvedi yargılama usulünde:

a) Dava açma süresi otuz gündür.

b) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.

c) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.

d) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren on beş gün olup, bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en fazla on beş gün uzatılabilir. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.

e) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

f) Bu davalar dosyanın tekemmülünden itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.

g) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

h) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin bu maddeye aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır.

ı) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi on beş gündür.

i) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi hâlde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hâllerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

j) Temyiz istemi en geç iki ay içinde karara bağlanır. Karar en geç bir ay içinde tebliğe çıkarılır.

Sonradan ibraz olunan belgeler:

Madde 21 – Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkan bulunmadığına mahkemece kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ edilmez.

Davaların karara bağlanması:

Madde 22 – 1. Konular aydınlandığında meseleler sırasıyla oya konulur ve karara bağlanır.

2. 15 nci maddede sayılan sebeplerden biri ile veya yargılama usullerine ilişkin meselelerde azınlıkta kalanlar işin esası hakkında da oylarını kullanırlar. Azınlıkta kalanların görüşleri, kararların altına yazılır.

Tutanaklar:

Madde 23 – Her dava dosyası için görüşmelere katılan başkan ve üyelerin, Danıştayda düşünce veren savcının, tetkik hakiminin ve tarafların ad ve soyadlarını, incelenen dosya numarasını, kısaca dava konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azınlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

Kararlarda bulunacak hususlar:

Madde 24 – Kararlarda:

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Davacının ileri sürdüğü olayların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti istem sonucu ile davalının savunmasının özeti,

c) **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/11 md.)** Danıştayda görülen davalarda tetkik hakimi ve savcının ad ve soyadları ile düşünceleri,

d) Duruşmalı davalarda duruşma yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları,

e) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm:tazminat davalarında hükmedilen tazminatın miktarı,

f) Yargılama giderleri ve hangi tarafa yükletildiği,

g) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği,

h) Kararı veren mahkeme başkan ve üyelerinin veya hakiminin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa karşı oyları,

ı) Kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası,

Belirtilir.

Kararların saklanması ve tebliği:

Madde 25 – Kararın mahkeme başkanı ve üyeleri veya hakimi tarafından imzalı asıllarından biri, karar dosyasına, diğeri de dava dosyasına konur; mahkeme mührü ve başkan yahut hakim,

Danıştayda daire veya kurul başkanı veya görevlendireceği bir üye imzasıyla tasdikli birer örneği de taraflara tebliğ edilir.

Tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik:

Madde 26 – 1. Dava esnasında ölüm veya herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar; gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idarenin mirasçılar aleyhine takibi yenilemesine kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına ilgili mahkemece karar verilir. Dört ay içinde yenileme dilekçesi verilmemiş ise, varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

2 Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal edilir.

3. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/9 md.)** Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresin bildirilmesine kadar dava dosyası işlemden kaldırılır ve varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yeni adres bildirilmek suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde, davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

4. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/9 md.)** Dosyaların işlemden kaldırılmasına ve davanın açılmamış sayılmasına dair kararlar diğer tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin durdurulması

Madde 27 – (Değişik: 10/6/1994 - 4001/12 md.) 1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. **(Değişik: 2/7/2012 - 6352/57 md.)** Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. **(Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.)** Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

3. **(Ek: 2/7/2012 - 6352/57 md.)** Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.

4. Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26 ncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

5. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

6. Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hakim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hakimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye, kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

8. Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.

9. **(Ek: 2/7/2012 - 6352/57 md.)** Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır.

10. **(Ek: 2/7/2012 - 6352/57 md.)** Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.

Kararların sonuçları:

Madde 28 – 1.**(Değişik:10/6/1994-4001/13 md.)** Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. **(İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.)(...) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.)** Kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereği; dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirilir. Eski kadro ile atandığı yeni kadro arasında mali haklar bakımından bir fark bulunması durumunda, bu fark 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.

2. **(Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.)** Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4. **(Değişik: 21/2/2014-6526/18 md.)** Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.

5. Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir.

6. **(Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.)** Tazminat ve vergi davalarında idarece, mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenir. Ancak mahkeme kararının davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işlemez.

Açıklama:

Madde 29 – 1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar yeterince açık değilse, yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebilir.

2. Açıklama dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazla verilir.

3. Kararı vermiş olan daire veya mahkeme işi inceler ve gerek görürse dilekçenin bir örneğini, belirleyeceği süre içinde cevap vermek üzere, karşı tarafa tebliğ eder, cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan biri, açıklama veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

4. Görevli daire veya mahkemenin bu hususstaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

5. Açıklama veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi:

Madde 30 – 1. İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

2. 29 uncu maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

3. Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse, düzeltme ilamın altına yazılır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller:

Madde 31 – 1. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükünunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler ile elektronik işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygunlanır. **(Ek cümle: 5/4/1990 - 3622/11 md.; Değişik:10/6/1994-4001/14 md.)** Ancak, davanın ihbarı ve bilirkişi seçimi Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır.

2. Bu Kanun ve yukarıdaki fıkra uyarınca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıfta bulunulan haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

İdari Davalarda Yetki ve Bağlantı ile Görevsizlik ve Yetkisizlik Hallerinde Yapılacak İşlemler

İdari davalarda genel yetki:

Madde 32 – 1. Göreve ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla bu Kanunda veya özel kanunlarda yetkili idare mahkemesinin gösterilmemiş olması halinde, yetkili idare mahkemesi, dava konusu olan idari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesidir.

2. Bu Kanunun uygulanmasında yetki kamu düzenindendir. **(Mülga ikinci cümle : 10/6/1994-4001/15 md.) (...)**

Kamu görevlileri ile ilgili davalarda yetki:

Madde 33 – 1. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/12 md.)** Kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlilerinin yeni veya eski görev yeri idare mahkemesidir.

2. Kamu görevlilerinin görevlerine son verilmesi, emekli edilmeleri veya görevden uzaklaştırılmaları ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlisinin son görev yaptığı yer idare mahkemesidir.

3. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/12 md.)** Kamu görevlilerinin görevle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmayan disiplin cezaları ile ilerleme, yükselme, sicil, intibak ve diğer özlük ve parasal hakları ve mahalli idarelerin organları ile bu organların üyelerinin geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmalarıyla ilgili davalarda yetkili mahkeme ilgilinin görevli bulunduğu yer idare mahkemesidir.

4. **(Ek: 2/7/2012- 6352/60 md.)** Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, hâkim ve savcıların mali ve sosyal haklarına ve sicillerine ilişkin konularla, müfettiş hal kâğıtlarına karşı açacakları ve idare mahkemelerinin görevine giren davalarda yetkili mahkeme, hâkim veya savcının görev yaptığı yerin idari yargı yetkisi yönünden bağlı olduğu bölge idare mahkemesine en yakın bölge idare mahkemesinin bulunduğu yer idare mahkemesidir.

Taşınmaz mallara ilişkin davalarda yetki:

Madde 34 – (Değişik: 10/6/1994 - 4001/16 md.)

1. İmar, kamulaştırma, yıkım, işgal, tahsis, ruhsat ve iskan gibi taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasında veya bunlara bağlı her türlü haklara veya kamu mallarına ilişkin idari davalarda yetkili mahkeme taşınmaz malların bulunduğu yer idare mahkemesidir.

2. Köy, belediye ve özel idareleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasına ilişkin davalarla sınır uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme, mülki idari birimin, köy, belediye veya mahallenin bulunduğu yahut yeni bağlandığı yer idare mahkemesidir.

Taşınır mallara ilişkin davalarda yetki:

Madde 35 – (Değişik: 5/4/1990 - 3622/13 md.)

Taşınır mallara ilişkin davalarda yetkili mahkeme, taşınır malın bulunduğu yer idare mahkemesidir.

Tam yargı davalarında yetki:

Madde 36 – İdari sözleşmelerden doğanlar dışında kalan tam yargı davalarında yetkili mahkeme, sırasıyla:

a) Zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlemeye yetkili,

b) Zarar, bayındırlık ve ulaştırma gibi bir hizmetten veya idarenin herhangi bir eyleminden doğmuş ise, hizmetin görüldüğü veya eylemin yapıldığı yer,

c) Diğer hallerde davacının ikametgahının bulunduğu yer.

İdari mahkemesidir.

Vergi uyuşmazlıklarında yetki:

Madde 37 – Bu Kanununa göre vergi uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme:

a) Uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren, zam ve cezaları kesen,

b) **(Ek : 10/6/1994 - 4001/17 md.)** Gümrük Kanununa göre alınması gereken vergilerle Vergi Usul Kanunu gereğince şikayet yoluyla vergi düzeltme taleplerinin reddine ilişkin işlemlerde; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren,

c) Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Kanunun uygulanmasında, ödeme emrini düzenleyen,

d) Diğer uyuşmazlıklarda dava konusu işlemi yapan,

Dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Bağlantılı davalar:

Madde 38 – 1. **(Ek: 10/6/1994 - 4001/18 md.)** Aynı maddi veya hukuki sebepten doğan ya da biri hakkında verilecek hüküm,diğerini etkileyecek nitelikte olan davalar bağlantılı davalardır.

2. İdare mahkemesi, vergi mahkemesi veya Danıştaya veya birden fazla idare veya vergi mahkemelerine açılmış bulunan davalarda bağlantının varlığına taraflardan birinin isteği üzerine veya doğrudan doğruya mahkemece karar verilir.

3. Bağlantılı davalardan birinin Danıştayda bulunması halinde dava dosyası Danıştaya gönderilir.

4. Bağlantılı davalar, değişik bölge idare mahkemesinin yargı çevrelerindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosyalar Danıştaya gönderilir.

5. Bağlantılı davalar aynı bölge idare mahkemesinin yargı çerçevesindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosyalar o yer bölge idare mahkemesine gönderilir.[(2)]

Bağlantının Danıştayca incelenmesi:

Madde 39 – 1. Danıştayın dava konusu uyuşmazlığı incelemeye yetkili dairesi, bağlantılı dava dosyalarını öncelikle ve ivedilikle inceler ve karar verir.

2. Danıştay bağlantının bulunduğuna karar verdiği takdirde:

a) **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/14 md.)** Davalardan biri Danıştayda açılmış ve çözümlenmesi Danıştayın görevine dahil bir uyuşmazlıkla ilgili ise, davaların tümü Danıştayda görülür ve durum ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilir.

b) Davaların çözümlenmesi, ayrı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeki idare veya vergi mahkemelerinin görevlerine giren uyuşmazlıklarla ilgili ise Danıştayın ilgili dairesi yetkili mahkemeyi kararında belirtir ve dosyaları bu mahkemeye göndererek diğer mahkemeye veya mahkemelere durumu bildirir. Yetkili mahkeme de durumu ilgililere duyurur.

c) **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/19 md.)** Danıştayca verilen karar bağlantı bulunmadığı yolunda ise, dosyalar İlgili mahkemelere geri gönderilir.

Bağlantının Bölge İdare Mahkemesince incelenmesi:

Madde 40 – 1.Bölge idare mahkemesi bağlantılı dava dosyalarını öncelikle ve ivedilikle inceler ve kararını verir. Bölge idare mahkemesince verilen karar, bağlantının bulunduğu yolunda ise, yetkili mahkeme kararda belirtilmek suretiyle dosyalar yetkili mahkemeye gönderilir. Durum ayrıca diğer mahkemeye de duyurulur. Yetkili kılınan mahkeme durumu ilgililere bildirir.

2. Bölge idare mahkemesince verilen karar bağlantı olmadığı yolunda ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir.

Bağlantının mahkemelerce kabul edilmemesi:

Madde 41 – Bağlantı iddiaları mahkemelerce kabul edilmediği takdirde, bu hususta verilen ara kararı taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içerisinde, aynı yargı çevresindeki mahkemeler için o yer bölge idare mahkemesine, 38 nci maddenin 2 ve 3 ncü fıkrasındaki durumlarla ilgili davalar için Danıştaya başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay görevli dairesince durum, yukarıdaki maddelerde yazılı usullere göre incelenerek karara bağlanır.

Bağlantılı davalarla ilgili diğer esaslar:

Madde 42 – 1. Bağlantının varlığı yolunda idare ve vergi mahkemelerince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştayca bağlantı hakkında karar verilinceye kadar usuli işlemler durur.

2. Bağlantıya ilişkin işlemler sonuçlandırıldıktan sonra bu davalara bakmakla yetkili kılınan mahkeme veya Danıştay, davalara bırakıldığı yerden devam eder.

3. Bağlantının bulunup bulunmadığı yolundaki bölge idare mahkemesi ve Danıştay kararları kesindir.

Görevsizlik ve yetkisizlik hallerinde yapılacak işlem:

Madde 43 – 1. İdare ve vergi mahkemeleri, idari yargının görev alanına giren bir davada görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle davanın reddine karar verirlerse dosyayı Danıştaya veya görevli ve yetkili idare veya vergi mahkemesine gönderirler.

a) Görevsizlik sebebiyle gönderilen dosyalarda Danıştay, davayı görevi içinde görmezse dosyanın yetkili ve görevli mahkemeye gönderilmesine karar verir.

b) Görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle dosyanın gönderildiği mahkeme kendisini görevsiz veya yetkisiz gördüğu takdirde, söz konusu mahkeme ile ilk görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkeme aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde ise, uyuşmazlık bölge idare mahkemesince, aksi halde Danıştayca çözümlenir.

2. Görev ve yetki uyuşmazlıklarında Danıştay ve bölge idare mahkemesince verilen kararlar ilgili mahkemelere bildirilir ve bu husus taraflara tebliğ olunur.

3. Danıştay ve bölge idare mahkemesince görev ve yetki uyuşmazlıkları ile ilgili olarak verilen kararlar kesindir.

4. Bu madde hükümleri gereğince verilen kararlar ile görevli ve yetkili kılınan mahkemeye yeniden dava açılması halinde harç alınmaz.

5. **(Mülga: 5/4/1990 - 3622/27 md.)**

Merci tayini:

Madde 44 – 1. Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hallerde dava dosyaları, tarafların veya mahkemelerin istemi üzerine merci tayini için:

a) Uyuşmazlığın aynı yargı çevresindeki mahkeme veya mahkemeler arasında çıkması halinde, o yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine,

b) Sair hallerde Danıştaya,

Gönderilir.

2. Danıştay ve bölge idare mahkemesi görevli ve yetkili mahkemeyi kararlaştırır.

3. Danıştay ve bölge idare mahkemesinin bu konuda vereceği kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kararlara Karşı Başvuru Yolları

İstinaf:

Madde 45 – (Değişik: 18/6/2014-6545/19 md.)

1. İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz.

2. İstinaf, temyizin şekil ve usullerine tabidir. İstinaf başvurusuna konu olacak kararlara karşı yapılan kanun yolu başvurularında dilekçelerdeki hitap ve istekle bağlı kalınmaksızın dosyalar bölge idare mahkemesine gönderilir.

3. Bölge idare mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı verir.

4. Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir. İnceleme sırasında ihtiyaç duyulması hâlinde kararı veren mahkeme veya başka bir yer idare ya da vergi mahkemesi istinabe olunabilir. İstinabe olunan mahkeme gerekli işlemleri öncelikle ve ivedilikle yerine getirir.

5. Bölge idare mahkemesi, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde, istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Bölge idare mahkemesinin bu fıkra uyarınca verilen kararları kesindir.

6. Bölge idare mahkemelerinin 46 ncı maddeye göre temyize açık olmayan kararları kesindir.

7. İstinaf başvurusuna konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın istinaf yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.

8. İvedi yargılama usulüne tabi olan davalarda istinaf yoluna başvurulamaz.

Temyiz:

Madde 46 – (Değişik: 18/6/2014-6545/20 md.)

Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştayda, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir:

a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları.

b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.

c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları.

d) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları.

e) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları.

f) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar.

g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

h) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar.

ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar.

i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar.

j) 8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunun uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan davalar.

k) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

l) 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun uygulanmasından doğan davalar.

m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

Temyiz edilemeyecek kararlar:

Madde 47 – (Mülga: 18/6/2014-6545/103 md.)

Temyiz dilekçesi:

Madde 48 – (Değişik: 5/4/1990 - 3622/17 md.)

1. Temyiz istemleri Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılır.

2. Temyiz dilekçelerinin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir, düzenlenmemiş ise eksikliklerin onbeş gün içinde tamamlatılması hususu, kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesince ilgiliye tebliğ olunur. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına Danıştay veya bölge idare mahkemesince karar verilir. (1)

3. Temyiz dilekçeleri, ilgisine göre kararı veren bölge idare mahkemesine, Danıştaya veya 4 üncü maddede belirtilen mercilere verilir ve kararı veren bölge idare mahkemesi veya Danıştayca karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verebilir. Cevap veren, kararı süresinde temyiz etmemiş olsa bile düzenleyeceği dilekçesinde, temyiz isteminde bulunabilir. Bu takdirde bu dilekçeler temyiz dilekçesi yerine geçer. (2)

4. **(Değişik:10/6/1994-4001/21 md.)** Kararı veren Danıştay veya bölge idare mahkemesi, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak, Danıştaya veya Kurula gönderir. (3)

5. Yürütmenin durdurulması isteği bulunan temyiz dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren bölge idare mahkemesince Danıştay Başkanlığına, Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda, görevli dairece konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna gönderilir. Danıştayda görevli daire veya kurul tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra tebligat bu daire veya kurulca yapılarak dosya tekemmül ettirilir. (4)

6. Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamının ödenmemiş olması halinde kararı veren; merci tarafından verilecek yedi günlük süre içerisinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, ilgili merci, kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir. Temyizin kanuni süre geçtikten sonra yapılması veya kesin bir karar hakkında olması halinde de kararı veren merci, temyiz isteminin reddine karar verir. İlgili merciin bu kararları ile bu maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. (5)

---

(1) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "mahkemece" ibareleri "bölge idare mahkemesince" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "mahkemeye" ibaresi "bölge idare mahkemesine", "mahkeme" ibaresi "bölge idare mahkemesi" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "mahkeme" ibaresi "bölge idare mahkemesi" şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "mahkemece" ibaresi "bölge idare mahkemesince" şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "mahkeme veya Danıştay daire başkanı" ibaresi "merci" ve "onbeş" ibaresi "yedi" şeklinde; ikinci cümlesinde yer alan "mahkeme, ilk derece mahkemesi olarak davaya bakan Danıştay dairesi" ibaresi "ilgili merci" şeklinde; üçüncü cümlesinde yer alan "mahkeme, ilk derece mahkemesi olarak davaya bakan Danıştay dairesi" ibaresi "merci" şeklinde; dördüncü cümlesinde yer alan "Mahkemenin veya Danıştay dairesinin" ibaresi "İlgili merciin" şeklinde değiştirilmiş aynı fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "yapılması" ibaresinden sonra gelmek üzere "veya kesin bir karar hakkında olması" ibaresi eklenmiştir.

7. **(Ek: 10/6/1994 - 4001/21md.; Değişik: 18/6/2014-6545/21 md.)** Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu, dilekçenin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmediği, temyizin kanuni süre içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde, 2 ve 6 ncı fıkralarda sözü edilen kararlar, dosyanın gönderildiği Danıştayın ilgili dairesi ve kurulunca, kesin olarak verilir.

Temyiz incelemesi üzerine verilecek kararlar:

Madde 49 – (Değişik: 18/6/2014-6545/22 md.)

1. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

a) Kararı hukuka uygun bulursa onar. Kararın sonucu hukuka uygun olmakla birlikte gösterilen gerekçeyi doğru bulmaz veya eksik bulursa, kararı, gerekçesini değiştirerek onar.

b) Kararda yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmayan maddi hatalar ile düzeltilmesi mümkün eksiklik veya yanlışlıklar varsa kararı düzelterek onar.

2. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,

b) Hukuka aykırı karar verilmesi,

c) Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması,

sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.

3. Kararların kısmen onanması ve kısmen bozulması hâllerinde kesinleşen kısım Danıştay kararında belirtilir.

4. Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davaların temyizen incelenmesinde bu madde ile ısrar hariç 50 nci madde hükümleri kıyasen uygulanır.

5. Temyize konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim aynı davanın temyiz incelemesinde görev alamaz.

Temyizen verilen karar üzerine yapılacak işlem:

Madde 50 – (Değişik: 18/6/2014-6545/23 md.)

1. Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mercie gönderilir. Bu karar, dosyanın geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde taraflara tebliğe çıkarılır.

2. Temyiz incelemesi sonucunda verilen bozma kararı üzerine ilgili merci, dosyayı öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.

3. Bölge idare mahkemesi, Danıştayca verilen bozma kararına uyabileceği gibi kararında ısrar da edebilir.

4. Danıştayın bozma kararına uyulduğu takdirde, bu kararın temyiz incelemesi, bozma kararına uygunlukla sınırlı olarak yapılır.

5. Bölge idare mahkemesi, bozmaya uymayarak kararında ısrar ederse, ısrar kararının temyizi hâlinde, talep, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulunca incelenir ve karara bağlanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

Kanun yararına temyiz: [1][2]

Madde 51 – 1. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/20 md.)** İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. [2]

2. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/20 md.)** Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz. [2]

3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır.

Temyiz veya istinaf istemlerinde yürütmenin durdurulması: [3]

Madde 52 – 1. **(Değişik: 5/4/1990 - 3622/21 md.)** Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. **(Ek Cümle: 10/6/1994 - 4001/22 md.)** Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27 nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır. [3]

2. İptal davalarında teminat istenmeyebilir.

3. İdareden ve adli yardımdan yararlaranlardan teminat alınmaz.

4. Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

---

(1) Bu madde başlığı "Kanun yararına bozma:" iken, 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

(2) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan "Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip" ibaresi "İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin

olarak verdiği kararlar ile istinaf veya" şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan "mahkeme veya Danıştay" ibaresi "merci" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle, bu maddenin başlığında yer alan "itiraz" ibaresi "istinaf" şeklinde; birinci fıkrasında yer alan "itiraz yoluna" ibaresi "istinaf yoluna" şeklinde; "itirazı" ibaresi "istinaf başvurusunu" şeklinde ve son cümlesinde yer alan "kararların temyizi" ibaresi "kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması" şeklinde değiştirilmiştir.

Yargılamanın yenilenmesi:

Madde 53 – 1. (Değişik birinci cümle: 5/4/1990 - 3622/22 md.) Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

b) Karara esas olarak alınan belgenin, sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,

d) Bilirkişinin kasıtla gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun mahkeme kararıyla belirlenmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,

g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakimin katılmasıyla karar verilmiş olması,

h) **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/23 md.)** Tarafları,konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

ı) **(Ek: 15/7/2003-4928/6 md.)** Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

2. Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.

3. **(Değişik birinci cümle: 15/7/2003-4928/6 md.)**Yargılamanın yenilenmesi süresi, (1) numaralı fıkranın (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (1) numaralı fıkranın (ı) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler,dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.[1]

Kararın düzeltilmesi:

Madde 54 – (Mülga: 18/6/2014-6545/103 md.)

Yargılamanın yenilenmesi usulü: [1]

Madde 55 – 1. İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir daire veya mahkemenin görevine girmiş ise karar bu daire veya mahkemece verilir.

2. Karşı tarafın savunması alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa davaya yeniden bakılarak karar verilir.

3. **(Değişik: 10/6/1994-4001/25 md.)** Yargılamanın yenilenmesi (...)[1] istemleri,kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise, istemin reddine karar verilir. [1]

4. Yargılamanın yenilenmesi (...)[1] istemlerinde duruşma yapılması, görevli daire veya mahkemenin kararına bağlıdır. [1]

5. Bu madde ile 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yargılamanın yenilenmesinde (...) [1] bu Kanunun diğer hükümleri uygulanır. [1]

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Danıştayda çekinme ve ret:

Madde 56 – 1. Davaya bakmakta olan dava dairesi başkan ve üyelerinin çekinme veya reddi halinde, bunlar hariç tutulmak suretiyle, o daire kurulu tamamlanarak, bu husus incelenir, çekinme veya ret istemi yerinde görülürse işin esası hakkında da bu kurulca karar verilir.

2. Çekinen veya reddedilenler ikiden fazla ise bu hususta istem, idari dava dairesi başkan ve üyeleri için İdari Dava Daireleri Kurulunda, vergi dava dairesi başkan ve üyeleri için Vergi Dava Daireleri Kurulunda incelenir. Çekinen veya reddedilen başkan ve üyeler bu kurullara katılamazlar. Üye noksanı diğer dava dairelerinden tamamlanır. Bu kurullarca çekinme veya ret istemi kabul edildiği takdirde davanın esası hakkında da bu kurullarca karar verilir.

3. İdari Dava Daireleri Kurulu ile Vergi Dava Daireleri Kurulu başkan ve üyelerinden bir kısmının davaya bakmaktan çekinmesi veya reddi halinde noksan üyelikler diğer dava dairelerinden tamamlanır.

4. İdari ve Vergi Dava Daireleri Kurullarının toplanmasına engel olacak sayıda ret istemlerinde bulunulamaz ve çekinilemez.

5. Danıştay Tetkik hakimleri ve savcıları sebeplerini bildirerek çekinebilecekleri gibi taraflarca da reddedilebilirler. Bunlar hakkındaki çekinme veya ret istemleri davaya bakmakla görevli daire tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mahkemelerde çekinme ve ret:

Madde 57 – 1. Tek hakimle görülen davalarda hakimin reddi istemi, reddedilen hakimin katılmadığı idare veya vergi mahkemesince incelenir.

2. İtiraz üzerine veya doğrudan davaya bakmakta olan bölge idare mahkemesi ile idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bölge idare, idare ve vergi mahkemesince incelenir.

3. İdare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üye birden çok ise istem bölge idare mahkemesince incelenir. Bölge idare mahkemelerinde reddedilen başkan veya üye birden çok ise istem Danıştayca incelenir.

4. Danıştayca ve bu mahkemelerce ret istemleri yerinde görülürse için esası hakkında da karar verilir.

5. Davaya bakmaktan çekinme halinde diğer bir hakimin görevledirilmesi ile mahkemenin noksan üyesinin tamamlanması veya görevli mahkemenin belirlenmesinde yukarıdaki hükümler uygulanır.

İdari davalarda delillerin tespiti:

Madde 58 – 1. Taraflar, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilirler.

2. Davaya bakan Danıştay, İdare ve Vergi Mahkemeleri istemi uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tespitin mahalli idari veya adli yargı mercilerince yaptırılmasına da karar verebilir.

3. Delillerin tespiti istemi, ivedilikle karara bağlanır.

Yol giderleri, tazminat ve gündelikler:

Madde 59 – 1. Danıştay meslek mensupları ile Danıştayda görevli idari yargı hakim ve savcılarından keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tespiti için görevlendirilenlere gerçek yol giderleri ile görevde geçen günler için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında gündelik verilir. Bu gündelikler, zorunlu giderleri karşılamazsa, aradaki fark belgelere dayalı olmak şartı ile ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler, gündeliklerin yüzde ellisini geçemez.

2. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/26 md.)** Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri hakimleri ile diğer görevlilerin yol giderleri ve tazminatları hakkında 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip edenlere Yol Giderleri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Tebliğ işleri ve ücretler:

Madde 60 – (Değişik: 5/4/1990 - 3622/24 md.)

Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

Çalışmaya ara verme:

Madde 61 – 1. (Değişik: 5/4/1990 - 3622/25 md.) (Değişik birinci cümle: 8/8/2011-KHK-650/11 md.; İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme birinci cümle: 27/6/2013-6494/18 md.) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler. Ancak, yargı çevresine dahil olduğu bölge idare mahkemesinin bulunduğu il merkezi dışında kalan idare ve vergi mahkemeleri çalışmaya ara vermeden yararlanamazlar. Bu mahkemeler, 62 nci maddedeki sınırlamaya tabi olmaksızın görevlerine devam ederler.

2. Ara verme süresi içinde; bölge idare mahkemesi başkanının önerisi üzerine, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, her bölge idare mahkemesi merkezinde idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyeleri arasından görevlendirilecek üç hakimin katıldığı bir nöbetçi mahkeme kurulur. Nöbetçi kalanlardan en kıdemli başkan, yoksa en kıdemli üye nöbetçi mahkemenin başkanlığını yapar.

3. **(Değişik: 10/6/1994 - 4001/27 md.)** Çalışmaya ara vermeden yararlanamayanlar ve nöbetçi kalanların yıllık izin hakları saklıdır.

Nöbetçi mahkemenin görevleri:

Madde 62 – Nöbetçi mahkeme çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür:

a) Yürütmenin durdurulmasına ve delillerin tespitine ait işler,

b) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler.

Kaldırılan hükümler:

Madde 63 – Vergi Usul Kanununun Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin 379 ila 412 nci madde hükümleri, bu Kanunla kurulan vergi mahkemelerinin göreve başladıkları tarihte yürürlükten kalkar.

Ek Madde 1 – (Ek: 5/4/1990 - 3622/26 md.; Değişik : 8/6/2000 - 4577/9 md.)

Bu Kanunda öngörülen parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerleme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz. (1)

Ek Madde 2 – (Ek: 5/4/1990 - 3622/26 md.)

Belediyeler ile il özel idarelerinin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarını kaybetmelerine ilişkin olarak yetkili mercilerden Danıştaya gönderilen dosyalar; belediye başkanlarının düşmesi istemine dair ise belediye başkanlarının, belediye meclislerinin veya il genel meclislerinin feshi istemine ilişkin ise meclis başkanvekilinin savunması onbeş gün içinde alındıktan sonra veya bu süre içerisinde savunma verilmediği takdirde sürenin bittiği tarihte tekemmül etmiş sayılır ve kanunlarda gösterilen karar süreleri bu tarihten itibaren işlemeye başlar. Karar dosya üzerinden verilir.

Bu kararlara karşı tebliğini izleyen günden itibaren onbeş gün içerisinde İdari Dava Daireleri Kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz bir ay içerisinde sonuçlandırılır. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Ek Madde 3 – (Ek: 5/4/1990 - 3622/26 md.; İptal: Ana.Mah.'nin 1/10/1991 tarih ve E. 1990/40, K. 1991/33 sayılı kararıyla)

Geçici Maddeler ...

Geçici Madde 6 – (Ek: 2/7/2012-6352/62 md.)

1. Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde evrak büroları oluşturuluncaya kadar dilekçeler mahkeme başkanı veya hâkim tarafından havale edilmeye devam olunur.

2. Bu Kanunun 45 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yazılı uyuşmazlıklarla ilgili olarak ilk derece mahkemelerince verilen nihaî kararlardan, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yayımı tarihinden önce verilen kararlar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece verilen kararlar, Danıştayda temyiz edilebilir.

Geçici Madde 7 – (Ek: 11/4/2013-6459/5 md.)

1. Bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen hüküm, kanun yolu aşaması dâhil, yürürlük tarihinde derdest olan davalarda da uygulanır.

Geçici Madde 8 – (Ek: 18/6/2014-6545/27 md.)

1. Bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurtta göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır.

2. Bölge idare mahkemelerinin faaliyete geçme tarihine kadar idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara yapılan itirazlarda bu Kanunla düzenlenen istinaf kanun yolu için öngörülen harçlar alınır.

Yürürlük:

Madde 64 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 65 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası: 2247 **Kabul Tarihi: 12/6/1979**

Yayımlandığı R. Gazete Tarih: 22/6/1979 **Sayı: 16674**

1. BÖLÜM

Genel Esaslar

Mahkemenin görevi :

Madde 1 – Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Özel kanun uyarınca hakeme başvurulmasının zorunlu olduğu hallerde, eğer hakemlik görevi hakim tarafından yerine getirilmiş ise bu merci, davanın konusuna göre, yukarıdaki fıkrada yazılı adli veya idari yargı mercilerinden sayılır.

Mahkemenin kuruluşu:

Madde 2 – Uyuşmazlık Mahkemesi bir Başkan ile oniki asıl, oniki yedek üyeden kurulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi, hukuk ve ceza bölümlerine ayrılır. Hukuk Uyuşmazlıkları Hukuk Bölümünde, Ceza Uyuşmazlıkları Ceza Bölümünde karara bağlanır.

Her bölüm, bir Başkan ile altı asıl üyeden kurulur. Birlikte toplanan Hukuk ve Ceza Bölümleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulunu teşkil ederler.

Uyuşmazlık mahkemesi Genel Kurulu, bu Kanunla belli edilen görevleri yerine getirir ve ayrıca bölümler arasında çıkan olumsuz görev uyuşmazlıklarında görevli bölümü belli eder.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilir. Bölümler ve Genel Kurul, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının Başkanlığı altında toplanır.

(Değişik altıncı fıkra: 23/7/2008 – 5791/1 md.) Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümüne, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Danıştay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından; Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Genel Kurulunca da askerî hâkim sınıfından olan daire başkan ve üyeleri arasından ikişer asıl, ikişer yedek üye seçilir.

(Değişik yedinci fıkra: 23/7/2008 – 5791/1 md.) Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümüne, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Askerî Yargıtay Genel Kurulunca kendi daire başkan ve üyeleri arasından üçer asıl, üçer yedek üye seçilir.

Bölümlerde ve Genel Kurulda toplantı yetersayısı, asıl üyelerin mazeretleri halinde yedek üyeler alınmak suretiyle sağlanır.

Yönetim ve temsil

Madde 3 – (Değişik: 23/7/2008 – 5791/2 md.)

Uyuşmazlık Mahkemesinin yönetimi ve temsili Başkana aittir.

Başkanlığın boş veya Başkanın özürlü veya izinli olması hâllerinde Başkana ait görev ve yetkiler, Anayasa Mahkemesince kendi asıl ve yedek üyeleri arasından seçilip görevlendirilen Başkanvekili tarafından yerine getirilir ve kullanılır.

Görev süresi, hesaplanması ve seçimlerin zamanı

Madde 4 – (Değişik: 23/7/2008 – 5791/3 md.)

Uyuşmazlık Mahkemesinin Başkanı, Başkanvekili ve üyeleri dört yıl için seçilir. Dört yılın hesabında göreve başlama tarihi esas alınır.

Görev süresi dolacak olanların yerine, bu sürenin sona ereceği tarihten önceki iki ay içinde; yaş haddi nedeniyle emeklilik halinde ilgilinin emekliye ayrılacağı tarihten önceki iki ay içinde; görev süresi dolmadan boşalan yerlere ise boşalma tarihinden itibaren iki ay içinde seçim yapılır.

Görev süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Mahkemenin toplanma yeri, tarihi ve toplanma dönemi:

Madde 5 – Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk ve Ceza bölümleri ile Genel Kurulu, Başkanın çağrısı üzerine, Başkentte, mahkeme için ayrılan yerde toplanır. Toplantının gündemi toplantıdan en az üç gün önce, raporlarla birlikte üyelere ve uyuşmazlıkla ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcülerine dağıtılır.

Başkan, mahkemeye gelen işlerden tutuklu, tedbirli olanlarla yürütmenin durdurulması istemli bulunanlar gibi acele nitelikte olanların adli tatilden önce bitirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

(Değişik üçüncü fıkra: 8/8/2011-KHK-650/3 md.; İptal fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/2 md.) Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk ve Ceza bölümleri ile Genel Kurulu her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verir.

Başsavcıların düşüncelerini bildirmeleri ve toplantıya katılmaları:

Madde 6 – (Değişik: 21/1/1982 - 2592/3 md.)

İlgili Başsavcılar veya görevlendirecekleri yardımcıları, gerekli gördüklerinde veya Mahkemece gerekli görülen durumlarda yazılı olarak düşüncelerini bildirirler veya toplantılarda sözlü açıklamalarda bulunurlar, oya katılmazlar.

Dava ve işlere bakmanın caiz olmadığı haller:

Madde 7 – Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Üyeleri;

1. Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere;

2. Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya sıhriyet yönünden usul ve füruunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan yönünden ve sıhriyeti doğuran evlilik kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) sıhriyet yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine;

3. Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyumu sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere;

4. Hakim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veyahut tanık veya bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere;

5. İstişari mütalaa ve kanaat beyan etmiş olduğu dava ve işlere;

Bakamazlar.

Çekinme :

Madde 8 – Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin 7 nci maddede yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri halinde, uyuşmazlık mahkemesi, çekinme isteğinde bulunan başkan ve üye katılmaksızın konu hakkında kesin karar verir.

Mahkeme kurulunun toplanmasına engel olacak sayıda başkan ve üyenin çekinmek istemesi halinde, ancak toplanma nisabını ortadan kaldırmayacak sayıda başkan ve üyenin çekinme isteği kabul edilebilir.

Başkan ve üyelerin reddi:

Madde 9 – Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyeleri, tarafsız kalamıyacakları kanısını haklı kılan hallerin varlığı iddiasıyla reddolunabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve üyelerinin reddine ilişkin istemler, reddedilen üye katılmaksızın bölümlerce incelenir. Bölümler ret konusunda kesin karar verir.

Ret şahsidir. Bölümlerin toplantılarını engelleyen toplu ret istemleri dinlenmez.

2. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesine Başvurma Yolları ve İnceleme Kuralları

Olumlu görev uyuşmazlığı çıkarma:

Madde 10 – Görev uyuşmazlığı çıkarma; adli, idari ve askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine ilgili Başsavcı veya Başkanunsözcüsü tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

Yetkili Başsavcı veya Başkanunsözcüsünün Uyuşmazlık Mahkemesinden istekte bulunabilmesi için, görev itirazının, hukuk mahkemelerinde en geç birinci oturumda, ceza mahkemelerinde delillerin ikamesine başlamadan önce; idari yargı yerlerinde de dilekçe ve savunma evresi tamamlanmadan yapılmış olması ve yargı yerlerinin de kendilerinin görevli olduklarına karar vermiş bulunmaları şarttır.

Görev itirazının yargı merciince yerinde görülerek görevsizlik kararı verilmesi halinde, görev konusunun Uyuşmazlık Mahkemesince incelenebilmesi, temyizen bu kararın bozulmuş ve yargı merciince de bozmaya uyularak görevli olduğuna karar verilmiş bulunmasına bağlıdır.

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makam; reddedilen görevsizlik itirazı adli yargı yararına ileri sürülmüş ise Cumhuriyet Başsavcısı, idari yargı yararına ileri sürülmüş ise Danıştay Başkanunsözcüsü, askeri ceza yargısı yararına ileri sürülmüş ise Askeri Yargıtay Başsavcısı, Askeri İdari Yargı yararına ileri sürülmüş ise bu mahkemenin Başkanunsözcüsüdür.

Görev itirazının reddine ilişkin karara karşı itiraz yolunun açık bulunduğu ceza davalarında ret kararı kesinleşmeden uyuşmazlık çıkarma istenemez.

Uyuşmazlık çıkarılamayacak haller:

Madde 11 – Aşağıdaki hallerde uyuşmazlık çıkarılamaz.

a) Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalarda.

b) Anayasa Mahkemesine açılan siyasi partilerin kapatılması davalarında.

Yargı merciince yapılacak işlemler:

Madde 12 – Görev itirazında bulunan kişi veya makam, itirazın reddine ilişkin kararın verildiği tarihten, şayet bu kararın tebliği gerekiyorsa tebliğ tarihinden, itiraz yolu açık bulunan ceza davalarında ise ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak onbeş gün içinde, uyuşmazlık çıkarılmasını istemeye yetkili makama sunulmak üzere iki nüsha dilekçeyi itirazı reddeden yargı merciine verir.

Bu yargı mercii, dilekçenin bir nüshasını ve varsa eklerini yedi gün içinde cevabını bildirmesi için diğer tarafa tebliğ eder. Tebligat yapılan taraf, süresi içinde bu yargı merciine cevabını bildirmezse, cevap vermekten vazgeçmiş sayılır.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/7/2008 – 5791/4 md.) Yargı mercii, itiraz dilekçesi üzerine verdiği itirazı ret kararını kaldırarak görevsizlik kararı vermediği takdirde; yetkili makama sunulmak üzere kendisine verilen dilekçeyi, alınan cevabı ve görevsizlik itirazının reddine ilişkin kararını, dava dosyası muhtevasının onaylı örnekleriyle birlikte uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makama gönderir.

Bir davada uyuşmazlık çıkarılması için yalnız bir kez başvurulabilir.

Uyuşmazlık çıkarma isteminde bulunmaya yetkili makamca yapılacak işlemler:

Madde 13 – (Değişik birinci cümle: 23/7/2008 – 5791/5 md.) Uyuşmazlık çıkarma konusundaki dilekçe ile ekleri kendisine ulaşan yetkili makam, gerekirse dilekçedeki veya eklerindeki eksiklikleri tamamlattıktan sonra, uyuşmazlık çıkarmaya yer olmadığı sonucuna varırsa veya yapılan başvuruda 12 nci maddenin birinci fıkrasında öngörülen sürenin geçirilmiş olduğunu tespit ederse, istemin reddine karar verir. Bu karar, ilgili kişilere veya makama ve ilgili yargı merciine, hemen tebliğ olunur. Bu karara karşı hiç bir yargı merciine başvurulamaz.

Uyuşmazlık çıkarılmasını gerekli gördüğü durumlarda yetkili makam, dilekçe ve eklerinin kendisine ulaştığı tarihten, şayet eksiklikleri tamamlatmak yoluna gitmiş ve bu erekle gönderdiği yazıları on gün geçmeden postaya vermiş ise eksikliklerin tamamlandığı tarihten başlayarak en geç on gün içinde düzenleyeceği gerekçeli düşünce yazısını, kendisine gönderilen dilekçe ve ekleri ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine yollar ve ayrıca Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğunu ilgili yargı merciine hemen bildirir. **(Ek cümle: 23/7/2008 – 5791/5 md.)** Bu takdirde ilgili yargı mercii, 18 inci maddede öngörüldüğü şekilde davanın görülmesini geri bırakır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, düşünce yazısıyla eklerini, görevsizlik itirazını reddeden yargı merciine göre ilgili bulunan Başsavcı veya Başkanunsözcüsüne tebliğ edebilir. Tebliği alan makam karşılık vermek isterse, yedi gün içinde yazılı karşılığını vermekle görevlidir.

Olumsuz görev uyuşmazlığı :

Madde 14 – Olumsuz görev uyuşmazlığının bulunduğunun ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisinin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerekir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir.

Yargı merciince yapılacak işlemler:

Madde 15 – (Değişik: 23/7/2008 – 5791/6 md.)

Olumsuz görev uyuşmazlıklarında dava dosyaları, son görevsizlik kararını veren yargı merciince, bu kararın kesinleşmesinden sonra, ceza davalarında doğrudan doğruya diğer davalarda ise taraflardan birinin istemi üzerine, ilk görevsizlik kararını veren yargı merciine ait dava dosyası da temin edilerek Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilir ve görevli yargı merciinin belirlenmesi istenir.

Uyuşmazlık Mahkemesince yapılacak işlemler:

Madde 16 – (Değişik: 21/1/1982 - 2592/5 md.)

Uyuşmazlık Mahkemesi, olumsuz görev uyuşmazlığı ile ilgili dosyaların ilk incelemesi sırasında ve gerekli gördüğü hallerde ilgili Başsavcıların görüşünü de alarak, görevli yargı merciini belirten kararını verir.

Olumlu görev uyuşmazlığı ve uygulanacak usul:

Madde 17 – Olumlu görev uyuşmazlığı;adli, idari ve askeri yargıya bağlı ayrı iki yargı merciine açılan ve tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davalarda bu yargı mercilerinin her ikisinin kendilerini görevli sayan kararlar vermiş olmaları, görev kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğu ceza davalarında bu kararların kesinleşmiş bulunması durumunda meydana gelir.

(Değişik ikinci fıkra: 23/7/2008 – 5791/7 md.) Olumlu görev uyuşmazlığının giderilmesini isteyen taraflardan birinin, ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamların, taraf sayısından iki fazla düzenleyeceği dilekçe ile başvurduğu yargı mercii;

a) Dilekçelerden birini ve varsa eklerini yazı ile diğer yargı merciine derhal iletir ve dava dosyasının kendisine gönderilmesini ister.

b) Diğer dilekçeler ve varsa eklerini, yedi gün içinde cevabını bildirmesi için karşı tarafa ve ilgili makamlara tebliğ eder. Tebligat yapılan taraf veya ilgili makam, süresi içinde bu yargı merciine cevabını bildirmezse, cevap vermekten vazgeçmiş sayılır.

c) Dilekçeyi, alınan cevapları ve varsa ekleri ile dava dosyalarını, Uyuşmazlık Mahkemesine gönderir ve görevli yargı merciinin belirlenmesini ister.

(Üçüncü fıkra Mülga: 21/1/1982 - 2592/9 md.)

(Ek fıkra: 23/7/2008 – 5791/7 md.) Bu takdirde her iki yargı mercii de, 18 inci maddede öngörüldüğü şekilde davanın görülmesini geri bırakır.

Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarını bekleme ve sürelerin durması:

Madde 18 – Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğu resmi yazı ile kendisine bildirilen yargı mercii, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesince bir karar verilinceye kadar davanın görülmesini geri bırakır. Bu takdirde zamanaşımı süreleriyle öbür kanuni veya hakim tarafından verilen süreler, işin yeniden incelenmesine başlanacağı güne kadar durur.

Şu kadar ki, Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulduğunu bildiren yazının alındığı günden başlamak üzere altı ay içinde bu Mahkemenin kararı gelmezse yargı mercii davayı görmeye devam eder. Ancak, esas hakkında son kararı vermeden Uyuşmazlık Mahkemesinin kararı gelirse yargı mercii bu karara uymak zorundadır.

Uyuşmazlık çıkarılacağı bildirilerek yargı merciinden davaya bakmanın ertelenmesi istenemez.

(Ek fıkra: 23/7/2008 – 5791/8 md.) 12, 13 ve 17 nci maddelerde yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa bu süreler, çalışmaya ara vermenin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün uzamış sayılır.

Yargı merciilerinin uyuşmazlık mahkemesine başvurmaları:

Madde 19 – Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler.

(Değişik ikinci fıkra: 23/7/2008 – 5791/9 md.) Yargı merciince, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası da temin edilerek, gerekçeli başvuru kararı ile birlikte dava dosyaları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilir.

Temyiz incelemesi yapan yargı merciilerinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaları:

Madde 20 – Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan yüksek mahkeme, davanın, davaya bakan mahkemenin görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı merciinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verebilir.

(İkinci fıkra Mülga: 21/1/1982 - 2592/9 md.)

Mahkemelerin başvurmalarının incelenmesinde uygulanacak usül:

Madde 21 – Yukarıdaki maddeler uyarınca mahkemelerin gönderdikleri işlerin incelenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesince, olumsuz görev uyuşmazlıkları ile ilgili usul kuralları uygulanır.

Hukuk davalarında tedbirlerin devamı, sona ermesi ve uyuşmazlık durumunda tedbir kararı vermeye yetkili yargı mercii:

Madde 22 – Hukuk davalarında adli veya idari yargı mercilerince verilmiş bulunan ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve özellikle yürütmenin durdurulması kararları, Uyuşmazlık Mahkemesinin kararına kadar geçerli kalacağı gibi bu kararları veren yargı merciinin görevsizliğine ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının davacıya bildirilmesinden sonra da, görevi belli edilen yargı merciince kaldırılmadıkça, altmış gün süre ile devam eder.

Kendisine karşı tedbir kararı verilmiş bulunanın isteği üzerine, görev konusunda son kararı veren yargı mercii bu tedbirlerin kaldırılmasına veya dağiştirilmesine karar verebilir.

Süreye bağlı bir tedbir kararının birinci fıkrada anılan zamandan önce süresi dolarsa, göreve ilişkin son kararı veren yargı mercii, kararı almış olanın isteği ile, tedbir süresini uzatabilir.

Tedbir kararı bulunmayan bir işte, birinci fıkrada belli edilen süre içinde usulünce tedbir kararı vermeye de görev konusunda son kararı veren yargı mercii, yetkilidir.

Bu maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkralarında anılan kararları, uyuşmazlık çıkarma durumunda, görevsizlik itirazını reddeden yargı mercii, yargı merciinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurması durumunda ise o yargı mercii verebilir.

Ceza davalarında tedbirler:

Madde 23 – Ceza davalarında koruma veya başkaca güvenlik altına alma, el koyma, zor alım gibi tedbirlere konu olan şeyler ve belgeler, yurt dışına çıkarılması yasaklanmış şeylerle, yurt dışına çıkması yasak edilmiş kişilere ilişkin kararları, değiştirmeye veya kaldırmaya veya ilk kez vermeye görev konusunda son kararı veren yargı mercii görevlidir.

Anılan yargı mercii, tutuklulara Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 112 veya Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 75 inci maddesini uygulayacağı gibi tutuklamaya ilişkin başvurmaları da karara bağlar.

Uyuşmazlık çıkarma durumlarında görev itirazını reddeden, yargı merciinin Uyuşmazlık Mahkemesine başvurduğu durumlarda ise Uyuşmazlık Mahkemesine başvuran yargı mercii, yukarıki fıkralar hükmünü uygular.

3. BÖLÜM

Hüküm Uyuşmazlığı

Madde 24 – (Değişik birinci fıkra: 21/1/1982 - 2592/7 md.) 1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir.

Ceza kararlarında; sanığın, fiilin ve maddi olayların aynı olması halinde hüküm uyuşmazlığı var sayılır.

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyebilir. Bu halde olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncı maddelerdeki usul kuralları uygulanır.

Hüküm uyuşmazlıklarında uygulanacak inceleme kuralları:

Madde 25 – Hukuk alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay Yargılama usulünün bu kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygulamak suretiyle anlaşmazlığın esasını da karara bağlar.

Ceza alanındaki hüküm uyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygular ve esasa ilişkin bir karar vermeksizin sadece o davayı hangi ceza mahkemesinin görüp karara bağlaması gerektiğini belirtmek suretiyle anlaşmazlığı çözer. Kazanılmış haklar saklı tutulur.

Uyuşmazlık Mahkemesi hüküm uyuşmazlıklarını dosya üzerinde inceleyerek karara bağlar. Gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafları dinleyebilir.

4. BÖLÜM

Uyuşmazlık Mahkemesi Görüşmeleri ve Kararları

Bölümlerin ve Genel Kurulun toplanma ve karar verme koşulları ve incelemelerin kağıtlar üzerinde yapılması:

Madde 26 – Hukuk ve Ceza Bölümlerinde ve Genel Kurulda, üye tam sayısı hazır bulunmadıkça görüşmelere başlanamaz ve karar verilemez. Eksik üyenin yeri o üyenin geldiği yargı merciinin

yedek üyesi ile, bu olmadığı takdirde başka bir yedek üye ile doldurulur. Mahkeme, her toplantı dönemi başında, yıllık çalışma planını yapar.

Bölümlerde ve Genel Kurulda incelemeler dosya üzerinde yapılır ve bu kanunda belli edilenler dışında çoğunlukla karar verilir.

İncelemede izlenecek sıra:

Madde 27 – Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarmaya veya görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce şekil ve süre açısından inceler; yöntemine uymayan veya süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder.

Kararların bildirilmesi:

Madde 28 – Uyuşmazlık Mahkemesi, vereceği bütün kararların sonuçlarını ilgili Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, görev uyuşmazlığının çözülmesi için kendisine başvuran yargı merciine, kararı beklemesi için yazı yazılmış bulunan yargı merciine veya mercilerine uyuşmazlığın çözülmesi için başvurmuş olan kişilere veya makamlara hemen tebliğ eder.

İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler.

Gerekçeli kararın birer örneği de birinci fıkrada yazılı yerlere ve kişilere gönderilir.

Kararların kesinliği ve yayınlanması:

Madde 29 – Bölümlerin ve Genel Kurulun kararları kesindir. İlke kararları ile Başkanın uygun göreceği Bölümlerin kararları Resmi Gazete'de yayımlanır.

Kararlar arasındaki çelişmelerin giderilmesi:

Madde 30 – Uyuşmazlık Mahkemesi Bölümlerinin kararları arasındaki çelişmeler, Genel Kurulca verilecek ilke kararları ile giderilir.

İlke kararları gerekçesiyle açıklanır.

İlk toplantıda ilkeye ilişkin kararlar üçte iki çoğunlukla verilir. Bu çoğunluk sağlanmazsa ikinci toplantıda salt çoğunlukla yetinilir. Bir işte, bölümlerin yerleşmiş içtihadında aykırı bir çoğunluğun gerçekleşmesi durumunda dahi ilke kararı verilmesi zorunludur.

Bir ilke kararının değişmesi veya kaldırılması yeni bir ilke kararıyla olur.

İlke kararına yer olup olmadığına bölümler karar verir. Başkan, konuyu raportörlere veya üyelerden birine incelettirebilir.

Bölümlerin ilke kararını gerekli görmesi halinde, Başkan çelişme doğuran kararları veya kökleşmiş içtihadı gösteren kararlardan biriyle yeni çoğunluğun görüşünü ve çelişme gerekçesini kapsayan bir yazıyı, istemde bulunandan başka başsavcı ve Başkanunsözcülerine, belirteceği bir sürede görüşlerini bildirmek üzere yollar. İlke kararının görüşülmesi için üyelere dağıtılan Gündeme Başsavcı ve Başkanunsözcülerinin süresi içinde verdikleri karşılıklarla onlara gönderilen yazı ve kararların örnekleri de eklenir. Gündemin dağıtıldığı gün ile görüşme günü arasında geçecek sürenin acele işler dışında 15 günden az olmaması gerekir.

Görev konusundaki ilke kararları; Uyuşmazlık Mahkemesini ve bütün yargı mercilerini, hüküm uyuşmazlıkları dolayısıyla verilecek esasa ilişkin ilke kararları ise yalnız Uyuşmazlık Mahkemesini bağlar.

5. BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Raportörlük:

Madde 31 – Uyuşmazlık Mahkemesine, çalışmalarında yardımcı olmak üzere, Başkanın takdir edeceği yeter sayıda geçici raportör verilir.

Geçici raportörler, hakimlikte veyahut Hakimler Kanunu gereğince hakimlik ve savcılık sınıflarından sayılan hizmetlerde en az dört yılını ikmal etmiş ve üstün başarısıyla Uyuşmazlık Mahkemesinde yararlı olacağı anlaşılanlarla, aynı niteliği haiz Danıştay yardımcıları, kanunsözcüleri, askeri hakimler ve savcılar arasından Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve ilgilinin muvafakatı üzerine, mensup oldukları müesseselerin yetkili mercileri tarafından geçici olarak görevlendirilirler. Bunların özlük işlerinde mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportörlükte geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Ancak, terfilerinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur.

Askeri hakimler ve savcılar arasından atanacak geçici raportörler hakkında subay sicil belgesi sırasıyla, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Müsteşar ve Milli Savunma Bakanı tarafından düzenlenir. Bu sicilin düzenlenmesinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından subay sicil formu esaslarına göre verilecek kanaat notu gözönünde bulundurulur.

Geçici raportörlerin görevlerini Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı belli eder. Başkan gerekli görürse, dosyayı raporu düzenlemek, üzere bir üyeye dahi verebilir. Raporlarda, raporun yazanın doğru bulduğu sonuca ilişkin gerekçeli düşüncesi de gösterilir.

Yazı işleri ve diğer görevliler:

Madde 32 – Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının isteği ve inhası üzerine Adalet Bakanlığınca atanacak bir görevli Başkanlık Sekreterliği görevini yerine getirir ve Anayasa Mahkemesi binasında görev yapar.

Başkanın isteği ve inhası üzerine Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Adalet Bakanlığınca atanacak ikişer katipten oluşacak büro tarafından da Uyuşmazlık Mahkemesinin kalem ve yazı işleri yürütülür. Bunlardan Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden alınacak sivil katiplerin atama işlemleri, Uyuşmazlık Mahkemesindeki işlerin öteki görevlilerce üstesinden gelinemediğinin Başkanca takdir edilerek bildirilmesi üzerine yapılır.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanının görevlendireceği bir katip, Uyuşmazlık Mahkemesi Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yapar.

Mahkemenin mübaşirlik, dağıtım ve temizlik işleri ile bu mahkemeye ait araçların şoförlük hizmetleri Adalet Bakanlığınca atanacak görevliler tarafından yürütülür.

Bu maddede yazılı olan görevlilerin özlük işlerinde mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve bu mahkemede geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır; ancak, terfilerine Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı tarafından verilecek yazılı bilgi esas olur.

Başkan, görevlilerin hangi işlere bakacaklarını belli etmek ve hizmetinden yararlanılamıyanları geldikleri kurumlara göndermek yetkisine sahiptir.

Tebligat işlemleri:

Madde 33 – Bu Kanun gereğince yapılacak tebligat işlerinde 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Vergi ve harç bağışıklığı:

Madde 34 – Uyuşmazlık Mahkemesinde karar bağlanacak işler için verilecek dilekçeler, layihalar, yazılar veya belgelerden, mahkemenin işlemlerinden, kararlarından veya mahkemece yahut mahkemeden istenilecek belge veya karar örneklerinden herhangi bir vergi veya harç alınmaz.

Mahkemenin ve başsavcılar ile başkanunsözcülerinin bilgi ve belge isteme yetkileri:

Madde 35 – Uyuşmazlık Mahkemesi; incelediği işlerde, bütün organ, makam veya kuruluşlarla doğrudan doğruya yazışmaya girebilir ve onlardan her türlü bilgi veya belgeyi yada belgelerin onanmış örneklerini isteyebilir. Bilgi veya belgenin verilmesinden, ancak 521 sayılı Danıştay Kanununda gösterilen şartlar altında kaçınılabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesiyle ilgili işlem yapan başsavcılar veya başkanunsözcüleri de yukarıdaki fıkrada yazılı yetkileri kullanırlar.

Anayasa Mahkemesi kararları dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmaması ve Anayasa Mahkemesi kararlarının yargı mercilerini bağlayıcılığı:

Madde 36 – Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak verdiği görev konusundaki kararlar dolayısıyla Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulamaz.

Bütün yargı mercileri, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak görev konusunda verdiği kararlara, kendilerinin Anayasa Mahkemesinin kararı ile çatışan kesin veya kesinleşmiş bir kararı bulunsa bile, uymak zorundadırlar.

Hüküm uyuşmazlığı durumunda yalnızca Anayasa Mahkemesi kararı göz önünde tutulur ve uygulanır.

Davaya katılanların taraf sayılması:

Madde 37 – Bir ceza davasına usulünce katılanlar dahi bu kanuna göre taraflara tanınan yetkileri kendisiyle birlikte işlem yapacakları tarafa veya savcıya bağlı olmaksızın kullanabilirler.

Ödenecek ücretler:

Madde 38 – (Değişik: 23/7/2008 – 5791/10 md.)

Başkanın mazereti halinde yerine başkanlık edene bu sürelerin içinde kaldığı her ay itibariyle, toplantıya katılan başsavcılar ile asıl ve yedek üyelere, toplantı yapılan ay itibariyle, aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak 7500 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödenek verilir.

Toplantıya başsavcılar yerine katılan savcılara, toplantı yapılan ay itibariyle; Uyuşmazlık Mahkemesinin raportörlerine ise her ay olmak üzere, aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak 3500 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödenek verilir.

Bu ödenekler, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulamaz.

Araç, gereç ve sair ihtiyaçlar:

Madde 39 – Uyuşmazlık Mankemesinin araç, gereç ve sair ihtiyaçları ile Başkan, Başkanın mazereti halinde Uyuşmazlık Mahkemesine Başkanlık eden üyeye, Başsavcı, Başkanunsözcüsü ile yardımcılarına, Uyuşmazlık Mahkemesinin asıl ve yedek üyelerine ve raportörlerine verilen ücret Adalet Bakanlığı Bütçesine eklenecek ödeneklerden karşılanır.

Kaldırılan hükümler:

Madde 40 – 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Uyuşmazlık Mahkemesiyle ilgili hükümleri ve 9 Temmuz 1945 günlü 4783 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesi Kurulması hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (Ek: 21/1/1982 - 2592/8 md.)

Bu Kanunun çeşitli maddelerinde geçen Başkanunsözcüsü deyimi, yerine göre, Danıştay Başsavcısı ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısını, Danıştay yardımcıları deyimi Danıştay tetkik hakimlerini, kanunsözcüleri deyimi Danıştay savcılarını ifade eder.

Geçici maddeler:

Geçici Maddeler ...

Yürürlük :

Madde 41 – Bu Kanunun geçici 5 nci maddesi yayımı, diğer maddeleri yayımı tarihinden 2 ay sonra yürülüğe girer.

Yürütme :

Madde 42 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU

Kanun Numarası: 1602 **Kabul Tarihi: 4/7/1972**

Yayımlandığı R. Gazete Tarih: 20/7/1972 **Sayı: 14251**

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi:

Madde 1 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş bağımsız bir yüksek mahkemedir.

Teşkilat:

Madde 2 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin teşkilatı Milli Savunma Bakanlığı kuruluş ve kadrolarında gösterilir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi personeli:

Madde 3 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi personeli şunlardır:

a) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan, Başsavcı, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreter;

b) Savcılar;

c) Genel Sekreterlik ve Sekreterlik personeli;

d) Daire Müdürlüğü, Tasnif ve Yayın Bürosu personeli;

e) Kadroda gösterilen diğer personel.

Teminat:

Madde 4 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyeleri; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi hakimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kendilerine sağladığı teminat altında hizmet görürler.

Organlar:

Madde 5 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin organları şunlardır:

a) Daireler;

b) Daireler Kurulu;

c) Başkanlar Kurulu;

d) Yüksek Disiplin Kurulu;

e) Genel Kurul.

Genel Sekreterlik ve Kalemler:

Madde 6 – (Değişik : 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun hakim sınıfından seçeceği bir üye Genel Sekreterlik görevini yapar. Bu görev için ayrıca kadro verilir.

Genel Sekreter, Başkana bağlıdır.

Genel Sekreterliğe yeteri kadar yardımcı personel verilir. Ayrıca Başsavcılıkta, Daireler Kurulunda ve dairelerde yazı ve sair işlemleri yürütecek birer kalem teşkilatı kurulur.

İKİNCİ BÖLÜM

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Üyelerinin Nitelikleri, Seçimleri ve Atanmaları

Üyelerin nitelikleri:

Madde 7 – (Değişik : 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Üyeleri;

a) İki yılını doldurmuş kurmay yarbaylarla albay rütbesinde üç yılını doldurmamış kurmay subaylar,

b) En az yarbay rütbesinde birinci sınıf askeri hakimler,

Arasından seçilirler.

Üyelerin seçimi:

Madde 8 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından olan üyeleri, bu sınıftan olan başkan ve üyeler tam sayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Hakim sınıfından olmayan üyeleri, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Cumhurbaşkanınca seçilir.

Atanma:

Madde 9 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Seçilenler arasından rütbe ve kıdem sırasına göre Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, Başsavcılığına, daire başkanlıklarına ve üyeliklere, Milli Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı, Cumhurbaşkanının onaylayacağı Kararname ile atama yapılır. Atamalar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Başkan, Başsavcı ile daire başkanlarının askeri hakim sınıfından olması şarttır.

Görev süresi:

Madde 10 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Hakim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.

Savcıların nitelikleri ve atanmaları:

Madde 11 – Savcılıklara genel atama şartları da dikkate alınarak bu hizmetin gereklerine uygun tecrübe ve nitelikleri haiz askeri hakimler atanır.

Bu maksatla Başsavcı tarafından boş yerlerin üç katı olarak aday gösterilir.

Bu görevde geçen süreler, hakimlik hizmetinden sayılır.

İdare personelinin nitelikleri ve atanmaları:

Madde 12 – İdari hizmetlerle ilgili görevlerde çalıştırılacak personelin atanmaları, hizmet ihtiyaç ve gereklerine uygun olarak özel kanunlarına göre yapılır.

Başkanlara ve Başsavcıya vekalet:

Madde 13 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığının boşalması, Başkanın izinli veya mazeretli olması hallerinde en kıdemli daire başkanı, aynı sebeplerle daire başkanlıklarına o dairenin en kıdemli üyesi, Başsavcıya Mahkemedeki hakim sınıfı üyelerden en kıdemlisi, vekalet eder.

Boşalan Başkan ve üyeliklere bir ay içinde 8 ve 9 ncu maddeler gereğince seçim ve atamalar yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Organların Kuruluşu

Daireler:

Madde 14 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, iki daireden oluşur. İş hacmine göre, Genel Kurulun teklifi ve Genelkurmay Başkanlığının uygun görmesi üzerine Milli Savunma Bakanlığınca daire sayısı üçe yükseltilebileceği gibi, aynı usulle ikiye de indirilebilir.

Her daire, bir başkan ile altı üyeden kurulur. Üyelerden dördü askeri hakim, ikisi kurmay subaydır.

Dairelerde çoğunluk askeri hakim sınıfından olmak üzere görüşme sayısı beştir. Kararlar oyçokluğu ile verilir.

Üyelerin dairelere ayrılmaları:

Madde 15 – Üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile dairelere ayrılırlar ve hizmetin icaplarına göre, daireleri aynı suretle değiştirilebilir.

Dairelerde meydana gelecek noksanlar diğer dairelerden üye alınmak suretiyle tamamlanır. Bu üyeler Başkanlar Kurulunun kararı ile önceden saptanır.

Daireler Kurulu:

Madde 16 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Daireler Kurulu, Başkanın yönetiminde daire başkanları ile her dairenin kendi üyeleri arasından bir yıl süre için seçeceği biri askeri hakim, biri de bu sınıftan olmayan üyelerden oluşur.

Başkan ve üyelerden birinin özürü halinde kendi daire ve statüsünde olan en kıdemli üye kurula

katılır.

Kurulda kararlar oyçokluğu ile verilir.

Başkanlar Kurulu:

Madde 17 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Başkanlar Kurulu; Başkan, daire başkanları ve her dairenin en kıdemli birer üyesinden oluşur.

Başkan ve üyelerin özürü halinde aynı daireden en kıdemli üye kurula katılır.

Başsavcılığı ilgilendiren konular ile kurulca lüzum görülen diğer işlerin görüşülmesinde, Başsavcı toplantılara katılır ve oy kullanır.

Kararlar oyçokluğu ile verilir. Kurul üye sayısının çift olması halinde kıdemsiz üye oylamaya katılamaz.

Yüksek Disiplin Kurulu:

Madde 18 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Yüksek Disiplin Kurulu; Başkan, Başsavcı, daire başkanları ve mahkemenin en kıdemli bir üyesinden oluşur.

Kararlar oyçokluğu ile verilir.

Kurula sevkedilenler ile bunlardan daha kıdemsiz olan üyeler görüşmelere katılamaz. Kıdemsiz olanların katılamaması sonucu, kurul üye sayısı üçten az olursa, konu Genel Kurulda incelenir. Genel Kurulun kararı kesindir.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

Genel Kurul:

Madde 19 – Genel Kurul; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyelerin tamamından kurulur.

Bu Kanunun 32 ve 33 üncü maddesi gereğince yapılan toplantılara hakkında soruşturma açılma isteminde bulunan üye katılamaz.

Genel Kurul üye tamsayısının beşte dördü ile toplanır.

Kararlar oy çokluğu ile verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu geçerli sayılır.

Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin ve Organlarının Görevleri

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevleri:

Madde 20 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Türk Milleti adına; askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş

olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen, görevleri yapar. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda; ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz.

Bu Kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat; Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erler ile sivil memurlardır.

İdari davalar ve yargı yetkisinin sınırı:

Madde 21 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

20 nci maddede belirtilen kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden dolayı; yetki, sebep, şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahisle menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılacak iptal davaları, aynı idari işlem ve eylemlerin haklarını ihlal etmesi halinde açılacak tam yargı davaları, doğrudan doğruya ve kesin olarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde çözümlenir ve karara bağlanır.

İdari yargı yetkisi, idari işlem ve eylemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. Yerindelik denetimi yapılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlıyacak tarzda kullanılamaz ve idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez.

(Değişik üçüncü fıkra: 31/1/2013-6413/45 md.) Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler, Yüksek Askeri Şuranın kararları ile disiplinsizlik nedeniyle verilen disiplin cezaları ve diğer idari yaptırımlar yargı denetimi dışındadır. Ancak; Yüksek Askeri Şuranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararına ve askeri disiplin ile ilgili kanunlarda yargıya açık olduğu belirtilmiş olan disiplin cezalarına karşı yargı yolu açıktır.

Birinci Dairenin görevleri:

Madde 22 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Birinci Daire; atanma, yerdeğiştirme, nasıp, sicil, kademe ilerletilmesi, terfi, emeklilik, maluliyet, aylık ve yolluklara ilişkin iptal ve tam yargı davalarını çözümler.

İkinci Dairenin görevleri:

Madde 23 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

İkinci Daire; istifa, hizmet yükümlülüğü, askeri akademiler, askeri öğrenci ve yedeksubay işlemleri ile Birinci Dairenin görevi dışında kalan işlem ve eylemlerden doğan iptal ve tam yargı davalarını çözümler.

Hizmet ve şahsi kusurun birleşmesi:

Madde 24 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Kişiler askeri görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, sadece bu mahkemede ilgili kurum aleyhine tazminat davası açabilirler. Kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.

Bir kısım işlerin diğer dairelere verilmesi:

Madde 25 – Dairelerin işlerinde, birbirine nazaran nispetsizlik görülürse, Başkanlar Kurulu kara-

rı ile bir dairenin görevine giren işlerden, belirli konulara ilişkin olanlar diğer daireye verilebilir.

Bu hususlaki kararlar Aralık ayı başında verilir. Aynı ay içinde Resmi Gazete'de yayınlanır ve yeni takvim yılında uygulanır.

Daireler Kurulunun görevleri:

Madde 26 – Daireler Kurulu asker kişilerle ilgili aşağıda yazılı uyuşmazlıklara ve davalara bakar.

a) Birden fazla dairenin görevine taallük eden davalar;

b) Askeri Yüksek İdare Mahkemasinin daireleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıkları;

c) Bakanlar Kurulu kararlarına karşı açılan davalar;

d) Danıştay'dan alınan düşünceler üzerine uygulanan eylem ve işlemler hakkında açılan davalar;

e) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının veya Başsavcının yahut dairelerin prensibe taallük eden hususlarda Daireler Kurulunda görüşülmesini uygun gördükleri davalar,

(e) bendinde yazılı olan yetkinin Başkan tarafından kullanılması, davanın açılması sırasında; Başsavcı tarafından kullanılması, esas hakkında düşünce verilmeden önce olur.

Bu yetkinin Başsavcı tarafından kullanılması halinde, dava dosyası ilgili dairece ayrıca bir karar verilmesine mahal kalmaksızın Daireler Kuruluna tevdi olunur.

Başkanlar Kurulunun görevleri:

Madde 27 – Başkanlar Kurulu; bu kanunla görevli kılındığı işler ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının Kurulda görüşülmesini uygun gördüğü İdari işler hakkında gereğine göre, karar verir veya düşüncesini bildirir.

Başkanlar Kurulu, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının daveti ile toplanır.

Yüksek Disiplin Kurulunun görevleri ve vereceği disiplin cezaları:

Madde 28 – Yüksek Disiplin Kurulu, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyelerinin hakimlik ve askerlik vekar ve onuruna dokunan, şahsi haysiyet ve itibarını kıran veya görev gereklerine uymıyan davranışlarından dolayı haklarında disiplin kovuşturması yapar ve eylemin ağırlığına göre;

a) Uyarma,

b) Kınama,

c) Görevden çekilmeye davet,

İşlemlerinden birini uygular.

Genel Kurulun görevleri:

Madde 29 – Genel Kurul, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının çağrısı üzerine toplanır. Görevleri şunlardır:

a) **(Mülga: 25/12/1981 - 2568/5 md.)**

b) Gerektiğinde uyuşmazlık mahkemesine üye seçmek,

c) Yüksek Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak,

d) Dairelerin veya Daireler Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyuşmazlık görüldüğü veyahut birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi gerekli sayıldığı takdirde, Başsavcının düşüncesi alındıktan sonra işi incelemek ve gerektiğinde, içtihadın birleştirilmesi veya değiştirilmesi hakkında karar vermek.

İçtihatların birleştirilmesi veya birleştirilmiş içtihatların değiştirilmesi, Başkan, konu ile ilgili daire ve Başsavcı tarafından istenebilir.

İçtihatları birleştirme kararları gönderildikleri tarihten itibaren 30 gün içinde Resmi Gazete'de yayınlanır.

Bu kararlara Askeri Yüksek İdare Mahkemesi organları ve idare uymak zorundadır.

e) 91 inci maddede yazılı İçtüzüğü yapmak,

f) Kanunlarda gösterilen diğer görevleri yapmak,

g) 18 inci maddenin 2 nci fıkrasının dördüncü cümlesindeki görevi yerine getirmek.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Soruşturma Usulü

Disiplin soruşturması:

Madde 30 - Yirmisekizinci maddede yazılı eylem ve tutumları haber alan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı konuyu Yüksek Disiplin Kuruluna sevk eder.

Yüksek Disiplin Kurulu lüzum gördüğü takdirde, ilgiliden kıdemli bir üyesini soruşturma yapmakla görevlendirir. Görevlendirilen üye askeri savcıların soruşturma ile ilgili yetkilerine sahiptir.

Bu üye, ilgilinin savunmasını aldıktan sonra yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla Kurul Başkanına sunar.

Yüksek Disiplin Kurulu, ilgili hakkında ya soruşturmanın genişletilmesine veya kovuşturmaya yer olmadığına veya 28 inci maddede yazılı disiplin cezalarından birinin uygulanmasına karar verir.

Bu cezalara karşı ilgili, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Genel Kurula itiraz edebilir. Genel Kurul, kararı onamadığı takdirde, kararı ya kaldırır, ya değiştirir veya soruşturmanın genişletilmesi için dosyayı Yüksek Disiplin Kuruluna gönderir.

Genel Kurulun kararları kesindir.

Görevden çekilmeye davet cezasının sonucu:

Madde 31 – Görevden çekilmeye davet edilen:

a) Askeri hakim sınıfından ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren izinli sayılır. Bir ay içinde emekliliğini istemediği veya istifa etmediği takdirde görevinden çekilmiş sayılarak hakkında Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre gerekli işlem yapılmak üzere durumu Milli Savunma Bakanlığına bildirilir.

b) Askeri hakim sınıfından değil ise, işlemin kesinleşmesinden itibaren üyelik durumu kalkar,

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ile ilişiği kesilir, durumu Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve ilgilinin bağlı bulunduğu kuvvet komutanlığına derhal bildirilir.

Görevle ilgili suçlar:

Madde 32 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, Daire Başkanları, üyeleri ve genel sekreterin görevle ilgili suçlarını haber alan Başkan, ilgililer hakkında kovuşturma açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere konuyu, Genel Kurula intikal ettirir. (Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevle ilgili suçlarına ait ihbar ve şikayetler, Milli Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.)

Genel Kurul, önce soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belli edilmesi için bir veya üç üyeyi görevlendirir.

Üye veya üyeler incelemelerini yaptıktan sonra kanaatlerini belirtmeksizin durumu bir raporla Genel Kurul Başkanlığına bildirirler.

Bu rapor üzerine Kurulda yapılacak görüşme sonunda, kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği takdirde kararın bir örneği ilgiliye, bir örneği de varsa şikayette bulunana tebliğ edilmek üzere Başkanlığa sunulur.

Bu karar kesindir.

Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde gerekli soruşturmayı, Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa göre yapmak üzere gizli oyla üç üye görevlendirilir. Bu kurula üyelerden en kıdemlisi başkanlık eder. Kurul, askeri savcıların yetkisine sahiptir.

Soruşturma Kurulu, yaptığı soruşturma sonucunu bir raporla tespit ederek Genel Kurul Başkanına arz eder.

Genel Kurul son soruşturmanın açılmasına karar verdiği takdirde soruşturma dosyası Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığı tarafından Yüce Divana sunulmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İmzasız, adressiz veya takma adla yapılan ihbar ve şikayetler işleme konulmaz.

Askeri ve genel yargıya tabi suçlar:

Madde 33 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, Daire Başkanları ve üyelerinin askeri yargıya tabi suçlarını her ne suretle olursa olsun haber alan Başkan, konuyu Genel Kurula intikal ettirir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının askeri yargıya tabi şahsi suçlarına ait ihbar ve şikayetler Milli Savunma Bakanı tarafından Genel Kurula intikal ettirilir.

Soruşturmanın yapılabilmesi için Genel Kurul gizli oyla kendi arasından üç kişilik bir kurul seçer.

Kurula üyelerden en kıdemlisi Başkanlık eder.

Kurul askeri savcıların soruşturma yetkisine sahiptir.

Bu Kurul, yapılan ihbar ve şikayeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan soruşturmayı kamu davasının açılmasını haklı göstermeye yeterli bulmaz ise kovuşturmaya yer olmadığına ve kanuni şartların mevcut olması halinde soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir.

Bu kararlar kesindir.

Kurulca dava açılmasına karar verildiği takdirde bu karar ve soruşturma dosyası Başkanlıkça Askeri Yargıtay Başsavcılığına gönderilir.

Askeri Yargıtay Başsavcısı bir iddianame ile dava dosyasını Askeri Yargıtay Başkanlar Kurulunun belli edeceği Askeri Yargıtay Dairesine verir.

Bu Daireye ve temyiz yolu ile inceleme yapacak Daireler Kuruluna soruşturma yapan veya hükümde bulunan üyeler katılamaz. Bu hallerde Daire veya Daireler Kurulu toplanmazsa noksan üyeler diğer dairelerden tamamlanır.

Hükmü veren Daire, Daireler Kuruluna karşı direnebilir. Direnme üzerine Daireler Knrulunca yeniden verilecek karara uyulması zorunludur.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyelerin genel yargıya tabi şahsi suçlarının kovuşturulmasında Yargıtay Başkan ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcılarının şahsi suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Yargılama Usulleri

Mecburi idari müracaat:

Madde 34 – Askeri kişilerin özlük işleri konusunda kesin karar almaya yetkili olmayanlar makamlarca tesis edilmiş idari işlemlerin kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması idari dava açmak için belli olan süre içinde, mertebeler yoluyla ve bağlılığına göre yetkili üst makamlardan istenmedikçe Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde iptal davası açılamaz.

Bu takdirde yetkili makamlarca müracaat tarihinden itibaren nihayet altmış gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır. (1)

İsteğin reddi üzerine veya yazılı bildirim tarihinden itibaren dava açma süresi işlemeye başlar. Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kağıdı verilir.

İhtiyari müracaat ve idari makamların sükütu:

Madde 35 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1- md.)

a) İhtiyari müracaat:

Kesin işlem yapmaya yetkili makamlarca tesis edilen idari işlemlerin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması; üst makamdan,

yoksa işlemi yapmış olan makamdan idari dava açmak için belli olan süre içinde istenebilir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Altmış gün içinde cevap verilmez ise, istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi üzerine dava açma süresi başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır.

b) İdari makamların sükutu:

İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir eylem veya işlemin yapılması için idari ma-

kamlara başvurabilirler. Bu halde yetkili makamlar en çok altmış gün içinde bir cevap verirler.

Bu süre içinde cevap verilmez ise, istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bitiminden itibaren idari dava açma süresi içinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açabilirler. Dava açılmayan haller ile davanın altmış günlük süre geçtikten sonra açılması sebebiyle dilekçenin reddi halinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra cevap verilirse, bunun tebliğinden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar.

Müracaatçıya kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü pulsuz bir alındı kağıdı verilir.

İdari davaların açılması:

Madde 36 – Askeri kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlere ilişkin idari davalar, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile açılır. Dilekçeler, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına verilir.

Dilekçelerde:

a) Tarafların ad ve soyadları ile sınıf ve rütbeleri, duhulü, nasbı, adresleri ve unvanları; varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları ile adresleri ve unvanları;

b) Davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller;

c) Davaya konu olan idari eylem ve işlemin yazılı bildirim tarihi;

d) Tazminat davalarında uyuşmazlık konusu miktar gösterilir.

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Dilekçelerin verilebileceği diğer yerler:

Madde 37 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Dilekçeler ile savunmalar ve davalara ilişkin her türlü evrak, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderilmek üzere en yakın amirlere, bölge ve idare mahkemesi başkanlıklarına, bölge ve idare mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hakimliklerine, yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.

Aynı dilekçe ile dava açılabilecek haller:

Madde 38 – 20 nci maddede yazılı idari eylem ve işlemler aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak aralarında maddi ve hukuki bakımdan bağlılık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla eylem ve işlemler aleyhine bir dilekçe ile de dava açılabilir.

Dilekçeler üzerinde uygulanacak işlem:

Madde 39 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına veya 37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ile posta ücretleri alındıktan sonra defter kayıtları derhal yapılır ve kayıt tarihi ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

Davacılara, kayıt tarihi ve sayısını gösterir imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kağıdı verilir.

37 nci maddede yazılı yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kağıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

Dava açma süresi:

Madde 40 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açma süresi her çeşit işlemlerde yazılı bildirim tarihinden itibaren kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde altmış gündür. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlardaki hükümlere göre ilan yolu ile bildirim yapılan hallerde, özel kanunda aksine hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihinden itibaren onbeş gün sonra başlar.

Kanuna göre ilanı gereken düzenleyici ve genel tasarruflara karşı, ilan tarihini izleyen günden itibaren altmış gün içinde dava açılabilir. Ancak bu tasarrufların kendilerine uygulanması üzerine, ilgililer düzenleyici tasarruf veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açmakta muhtardırlar. İlgililer ayrıca; düzenleyici tasarrufun kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir düzenleme yapılmasını uygulamadan itibaren altmış gün içinde idareden isteyebilirler. Bu isteklerinin reddi veya altmış gün içinde cevap verilmemesi halinde altmış günün bitiminden itibaren isteklerinin yerine getirilmemesi yolundaki işleme karşı altmış gün içinde dava açabilirler. Düzenleyici tasarrufun kaldırılmaması, değiştirilmemesi veya dava yoluyla iptal edilmemiş olması bu tasarrufa dayalı işlemin iptaline engel olmaz.

Görevli olmayan yerlere başvurma:

Madde 41 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevine giren uyuşmazlıklarda, askeri, idari ve adli yargı mercilerine açılan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa süresi içinde olmak şartıyla bu yollara başvurulması üzerine, verilen kararların tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine dava açılabilir. Bu mercilere başvurma tarihi, Askeri Yüksek İdare Mahkemesine müracaat tarihi olarak kabul edilir.

Adli, idari veya askeri yargı yerlerine dava açılmış olması ve bu yargı yerlerinin görevsizlik kararının kesinleşmesinden sonra birinci fıkrada yazılı otuz günlük sürenin geçirilmiş bulunması, bu kanunda öngörülen süreler içinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açılmış olan davanın süreden reddine neden olmaz.

İptal ve tam yargı davaları:

Madde 42 – İlgililer, haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davaları ile birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine bu hususdaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı, icra tarihinden itibaren altmış gün içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 35 inci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması:

Madde 43 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmadan önce, bu eylemlerin yazılı bildirimi üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde yetkili makama başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lazımdır. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren altmış gün içinde tam yargı davası açabilirler.

Görevli olmayan adli yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görevden reddi halinde son-

radan Askeri Yüksek İdare Mahkemesine açılan davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz.

Dilekçeler üzerinde ilk inceleme:

Madde 44 – Kaydı yapılan dilekçeler, Genel Sekreterlikçe;

a) Görev,

b) İdari veya yargı mercii tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) Husumet,

e) 36 ve 38 inci maddelere uygun olup olmaması,

f) Süre aşımı,

Noktalarından sırası ile incelenir.

Bu noktalardan kanuna aykırı görülmeyenlerin tebligat işleri yapılır.

Kanuna aykırı görülen dilekçeler, karar verilmek üzere görevli Daire veya Daireler Kuruluna havale olunur. Daire veya Daireler Kurulunca kanuna aykırı görülmeyen dilekçelerin, tebligat işlemi için Genel Sekreterliğe iadesine karar verilir.

İlk inceleme üzerine verilecek karar:

Madde 45 – Daireler veya Daireler Kuruluna gelen dilekçelerde 44 üncü maddede yazılı noktalardan kanunsuzluk görülürse:

A) (a), (c) ve (f) bentlerinde yazılı hallerde, davanın reddine;

B) (d) bendinde yazılı halde, dava dilekçesinin gerçek hasma tebliğ edilmesine; (e) bendinde yazılı halde bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün içinde 36 ve 38 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlemek veya noksanları tamamlamak yahut (c) bendinde yazılı halde, ehliyetli şahsın avukat olmayan vekili tarafından açılması takdirinde otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasiyle dava açılmak üzere dilekçelerin reddine;

C) **(Değişik: 25/12/1981 - 2568/2 md.)** 43 üncü maddede öngörülen şart yerine getirilmeden açılan tam yargı davaları ile (b) bendinde yazılı hallerde dilekçenin görevli mercie tevdiine karar verilir.

Dilekçelerin görevli mercie tevdii halinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesine başvurma tarihi merciine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

Dilekçelerin 36 ncı maddeye uygun olmamaları dolayısıyle reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz.

Bu kararlara karşı düzeltme yoluna başvurulabilir. Bu halde otuz günlük süre bu konudaki kararın tebliği tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(Beşinci fıkra mülga: 25/12/1981 - 2568/5 md.)

Bu madde uyarınca verilen kararlarla ilgili işlemler Genel Sekreterlikçe yürütülür.

Tebligat ve cevap verme:

Madde 46 – Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği, dava edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma, davacıya tebliğ olunur.

Davacının ikinci dilekçesi dava edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak bu savunmada davacının cevaplandırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya Daireler Kurulu kararı ile otuz günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. [1] Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. **(Ek cümle: 11/4/2013-6459/1 md.)** Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.

Dava dosyalarının Başsavcılığa verilmesi:

Madde 47 – (Değişik: 22/5/2012 - 6318/60 md.)

Dilekçeler ve savunmalar alındıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra, dava dosyaları Genel Sekreterlikçe Başsavcılığa verilir. Başsavcılığın düşüncesi alındıktan sonra dosyalar Genel Sekreterliğe geri gönderilir. Başsavcılık düşüncesi Genel Sekreterlikçe taraflara tebliğ edilir. Taraflar tebliğden itibaren yedi gün içerisinde cevaplarını yazılı olarak Mahkemeye bildirebilirler. Bu süre uzatılamaz. Tarafların cevapları alındıktan veya cevap süresi geçtikten sonra dosyalar görevli daireye Genel Sekreterlik aracılığı ile gönderilir.

Duruşma:

Madde 48 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Daireler ve Daireler Kurulunda inceleme, evrak üzerinde yapılır.

İptal davalarında ve miktarı ikiyüzbin lirayı aşan tam yargı davalarında taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Duruşma, dava dilekçesi ve cevap layihalarında istenebilir.

Daireler ve Daireler Kurulu yukarıdaki kayıtlara bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilir.

Davetiyeler duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara ilişkin esaslar:

Madde 49 – Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli Daire veya Daireler Kurulu kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmalarda, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmada taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda Savcının bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra savcı düşüncesini bildirir. Bundan sonra taraflara son olarak, ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları, duruşmaya katılan en kıdemli askeri hakim yürütür.

Duruşmanın inzibatını sağlamak Başkana aittir.

Duruşmalı işlerde savcıların istekleri:

Madde 50 – Duruşmalı işlerde, savcılar, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tespiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirilmesini istedikleri takdirde bu istekleri görevli Daire veya Daireler Kurulu tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi:

Madde 51 – Duruşma yapıldıktan sonra aynı gün, zaruret halinde onbeş gün içinde karar verilmesi lazımdır.

Ara kararı verilen hallerde bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

Dosya dışında inceleme:

Madde 52 – Daireler veya Daireler Kurulu, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tayin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu hususta kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı se- beplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi, görevli daire veya kurulca önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan, Genelkurmay Başkanı veya ilgili Bakan gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.

(Değişik dördüncü fıkra: 19/6/2010-6000/20 md.) Dava dosyasındaki bilgi ve belgeler taraf ve vekillerine açıktır. Şu kadar ki; mahkeme tarafından getirtilen veya idarece gönderilen bilgi, belge ve dosyalardan, başka şahıs ve makamların özel bilgileri ile şeref, haysiyet ve güvenliğinin korunması veya idarenin soruşturma metotlarının gizli tutulması maksatlarıyla taraf ve vekillerine incelettirilmemesi kaydı konulanlar ile personelin özlük dosyasındaki dava konusu haricindekiler taraf ve vekillerine incelettirilemez.

(Ek fıkra: 19/6/2010-6000/20 md.) Taraf ve vekillerine incelettirilemeyecek nitelikteki bilgi ve belgeler; bulundukları yer itibarıyla taraf ve vekillerine açık olan diğer evraktan ayrılamaz nitelikte iseler, taraf ve vekillerine incelettirilecek suretleri, ilgili bölümleri idare tarafından karartılarak ayrıca gönderilir.

(Ek fıkra: 19/6/2010-6000/20 md.) Davacı taraf veya vekili, karartılan veya verilmeyen bilgi ve belgelerin savunmaya esas teşkil edecek unsurlar olduğu iddiası ile mahkemeye itiraz edebilir. Yapılan bu itiraz, mahkeme tarafından incelenerek haklı görülen hususlarda, mahkemenin belirleyeceği çerçevede daha önce karartılan veya verilmeyen bilgi ve belgeler karşı tarafa incelettirilebilir.

(Ek fıkra: 19/6/2010-6000/20 md.) Bu hükümlere göre elde edilen ve gizlilik derecesine sahip bilgi ve belgeler, taraf ve vekillerince mahkeme haricinde, diğer bir maksatla kullanılamaz. Aksine davranışta bulunanlar hakkında ilgili kanun hükümleri saklıdır.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler:

Madde 53 – Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen müspet evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkan bulunmadığına Daire veya Daireler Kurulunca kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

Dosyaların incelenmesi:

Madde 54 – Daireler ile Daireler Kurulunda, üye raportörün açıklamaları dinlendikten ve Başsavcılığın yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığında, daire veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konulur ve karara bağlanır. Oylar en kıdemsiz üyeden başlanmak üzere sıra ile toplanır.

Göreve ve yargılama usullerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

Tutanaklar:

Madde 55 – Daireler ve Daireler Kurulunda her dava dosyası için görüşmelere katılan Başkan ve üyeler ile düşünce veren savcının ve tarafların ad ve soyadlarını, incelenen dosya numarasını, kısaca dava konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun uygulanacağı haller:

Madde 56 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde; İdari Yargılama Usulü Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hakimin davaya bakmaktan memnuiyetini gerektiren haller, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, bağlılığı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım ve duruşmanın inzibatına ilişkin hükümleri uygulanır.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkan ve üyelerinin çekilmesi ve reddi:

Madde 57 – Davaya bakmakta olan dairenin Başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, noksanı o daire üyelerinden tamamlanır. Noksan üyeler, o daireden tamamlanamaz ise Başkanlar Kurulu kararı ile diğer dairelerden alınacak üyelerle tamamlanır.

Ret istemi incelenir ve yerinde görülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise, bu husus Daireler Kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde davanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası davaya bakmaktan çekinirlerse, Daireler Kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

Daireler Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekilmesi veya reddi halinde noksan üyeler 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Savcılar da sebeplerini bildirerek çekilebilecekleri gibi taraflarca da reddedilebilirler. Bunların çekilme veya ret sebepleri, davaya bakmaya görevli Daire veya Daireler Kurulu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Delillerin tespiti:

Madde 58 – Taraflar, dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden isteyebilirler.

Görevli daire ve Daireler Kurulu, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tespitin mahalli, adli, idari veya askeri yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tespiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görüşülmekte olan bir dava sebebiyle idari işlemin dayanağını teşkil eden tüzüğün ilgili hükümlerinin kanuna aykırılığı görülür veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddiliği kanısına varılırsa mahkeme;

a) Dava sebebi ile uygulanacak tüzük hükümlerini kanuna aykırı görürse bu yoldaki gerekçeli kararı veya,

b) Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı,

Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen tasdikli suretleri ile birlikte Danıştay Başkanlığına gönderir. Danıştay Dava Daireleri Kurulunun bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Danıştay işin kendisine gelişinden itibaren nihayet doksan gün içinde kararını verir.

Bu süre zarfında karar verilmez ise Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kendi kanısına göre iddiayı çözümleyerek davayı yürütür.

Ancak, Danıştayın kararı esas hakkındaki karar verilinceye kadar gelirse buna uyulması zorunludur.

Kararlarda bulunacak hususlar:

Madde 59 – Kararlarda, sırası ile, aşağıdaki hususlar bulunur:

a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri;

b) Davacının ileri sürdüğü maddi vakıaların dayandığı hukuki sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile davalının savunmasının özeti;

c) Başsavcılığın düşüncesi;

d) Duruşmalı davalarda, duruşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

e) Kararın dayandığı kanuni ve hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

f) Kararın tarihi ve oy birliği ile veya oy çokluğuyla mı verildiği;

g) Muhakeme masrafları ile vekalet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

h) Kararı veren Daire veya Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

İlamlar:

Madde 60 – Taraflara tebliğ olunacak ilamlar resmi mühürle mühürlenir ve Daire veya Daireler Kurulu Başkanı veya vekilleri tarafından imzalanır. Bu ilamlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

İlamların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri Dairede veya Daireler Kurulunda saklanır.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik:

Madde 61 – Dava esnasında ölüm veya başka herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileninceye kadar dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal olunur.

Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresini bildirinceye kadar dava dosyası işlemden kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise, bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır.

Dosyaların işlemden kaldırılmasına ait kararlar, diğer tarafa tebliğ edilir.

Yürütmenin durdurulması:

Madde 62 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568 /1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde idari dava açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararlarının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadar ki idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Savaş halinde yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

Sıkıyönetim halinde, sıkıyönetim ilan edilen bölgelerden alınan veya bu bölgelere naklen atanmaları yapılan personele ilişkin olarak açılan iptal davalarında yürütmeyi durdurma kararı verilemez.

Olağanüstü haller sebebiyle alınan tedbirlerin uygulanmasında görevlendirilen kamu personelinin naklen atanmalarına ilişkin iptal davalarında yürütmeyi durdurma kararı verilemez.

Yürütmeyi durdurma kararı verilen dosyalar öncelikle incelenir.

Tarafların isteği üzerine doksan günün sonunda yürütmenin durdurulmasına yeniden karar verilmezse durdurma kararı kendiliğinden ortadan kalkar. Yürütmenin durdurulmasına karar verilen dava dosyaları tekemmül etmelerinden itibaren otuz gün içinde karara bağlanmazsa, yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir. Ancak durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir.

Yürütmenin durdurulması istenen davalarda 46 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabilir.

Taraflar arasında teminata ilişkin konularda çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulmasına karar veren daire veya kurulca çözümlenir.

İdare ile adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin kararlarının sonuçları:

Madde 63 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Daireler ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur.

Mahkeme ilamlarının icaplarına göre eylem ve işlem tesis etmeyen idare aleyhine Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde tam yargı davası açılabilir.

Tam yargı davaları hakkındaki kararlar, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Kanun Yolları

a) Yargılamanın iadesi:

Madde 64 – Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyle yargılamanın iadesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısiyle veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da yargılamanın iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması;

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün kesin hüküm halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması;

d) Bilirkişinin kasıtla gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğunun, hükümle tahakkuk etmesi;

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması;

f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler huzuru ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması;

g) Çekilmeye mecbur olan Başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebep olabilecek bir madde yokken, aynı Daire veya diğer Daireler yahut Daireler Kurulu tarafından evvelki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

ı) **(Ek: 11/4/2013-6459/2 md.)** Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

(Ek fıkra: 11/4/2013-6459/2 md.) Birinci fıkranın (ı) bendi kapsamına giren kararlar hakkında yargılamanın iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

Muhakemenin iadesinde süre:

Madde 65 – Muhakemenin iadesinde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun süreye ait hükümleri benzetme yolu ile uygulanır.

b) Kararın düzeltilmesi:

Madde 66 – Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında bir defaya mahsus olmak üzere, ilamın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısiyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilamda birbirine aykırı hükümler bulunması;

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;

Kanunun 45 inci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul edilerek davaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

Kanun yollarına ilişkin özel hükümler:

Madde 67 – Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dairede veya Daireler Kurulunda karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dairenin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 26 ncı maddenin (b) bendi hükmü, yargılamanın iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Karşı tarafın savunması ve Başsavcılığın düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa davaya yeniden bakılarak karar verilir.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakameleri Kanununun bu hususlaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Yargılamanın iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya Daireler Kurulunun kararına bağlıdır.

Kanun yollarında yargılama usulü:

Madde 68 – Bu bölümün 64, 65, 66 ve 67 nci maddelerin dışında kalan hükümleri yargılamanın iadesinde va kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Tavzih:

Madde 69 – Daireler veya Daireler Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan herbiri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını istiyebilir.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan daire veya Daireler Kurulu, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tayin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını istiyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya Daireler Kurulunun bu hususdaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

Yanlışlıkların düzeltilmesi:

Madde 70 – İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaların sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukardaki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilamın altına yazılır.

Yargılama masrafları:

Madde 71 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açılan dava dolayısıyla ödenen harç ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tespiti ve keşif için yapılan harcamalar ve avukat marifetiyle takip olunan davalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve davanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar orantılı olarak taraflara yükletilir. Davadan feragat eden veya davayı kabul eden taraf, yargılama masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

Yol masrafları ve yevmiyeler:

Madde 72 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 3 üncü maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tespiti için görevlendirilenlere, gerçek yol giderleri ile geçen günlerin her biri için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında yevmiye verilir.

Bu yevmiyeler, zorunlu giderleri karşılamaz ise, aradaki fark, belgelere dayalı olmak şartiyle ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler yevmiyelerin yüzde ellisini geçemez.

YEDİNCİ BÖLÜM

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Mensuplarının Görevleri ve Hakları

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının görevleri:

Madde 73 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesini temsil eder. Mahkemenin genel işleyişinden ve idari yönetiminden sorumludur. Ve ayrıca bu kanunda belirtilen diğer görevleri yapar.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Başkanının görevleri:

Madde 74 – (Mülga: 25/12/1981 - 2568/5 md.)

Daire Başkanlarının görevleri:

Madde 75 – Daire Başkanları, dairelerinde görevli bulunanların görevlerine devamlarını, düzenle çalışmalarını, daire işlerinin en verimli bir şekilde yürütülmesini sağlar, görüşmeleri idare eder, dahil

bulundukları kurulların toplantılarına katılarak düşünce ve kanaatlerini bildirirler ve oylarını verirler.

Daire Başkanları, her takvim yılı sonunda, dairelerindeki işlerin durumu, bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanına bir rapor verirler ve alınmasını lüzumlu gördükleri tedbirleri bildirirler.

Üyelerin görevleri:

Madde 76 – Üyeler; bulundukları Dairelerde Başkanlar, dahil bulundukları kurullarda kurul başkanları tarafından kendilerine verilen dosyaları geciktirmeden inceliyerek görevli daire veya kurullara gerekli izahatı verirler, kararları yazarlar, dairelerin ve üyesi bulundukları kurulların toplantılarına katılırlar, düşünce ve kanaatlerini bildirirler, oylarını verirler ve daire ile ilgili olmak üzere tevdi edilen diğer işleri yaparlar.

Genel Sekreterliğinin görevleri:

Madde 77 – Genel Sekreter, bu kanunun görevli kıldığı işler ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanının vereceği idare ve yazı işlerini yürütür. Kalem ve büro teşkilatının verimli bir şekilde çalışmalarının idare, dosyalarını tanzim ve muhafazası, karar ve diğer yazı işleriyle tebligat işlerinin geciktirilmeden düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Başsavcının görevleri:

Madde 78 – Başsavcı; dava dosyalarını uygun göreceği görev ayrımına göre savcılara havale eder, düşüncelerinin vaktinde bildirilmesini ve savcıların devamlarını ve intizamla çalışmalarını sağlar. Gelen dosyaların kaydı ve saklanması ile işi bitenlerin ilgili yerlere geciktirilmeden gönderilmesi için gerekli tedbirler alır.

Başsavcı; incelediği dava dosyaları hakkında düşüncelerini bildirir ve kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri de yapar.

Her takvim yılı sonunda işlerin durumu ve bunların yürütülmesinde aksaklık varsa sebepleri hakkında Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına bir rapor verir ve alınmasını lüzumlu gördüğü idari tedbirleri bildirir.

Savcıların görevleri:

Madde 79 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Savcılar, kendilerine havale olunan dosyaları Başsavcı adına incelerler ve onun yerine düşüncelerini, davalarda engeç otuz gün, yürütmenin durdurulması isteminde iki gün içinde gerekçeli ve yazılı olarak verirler. Bu süreler geçirilirse durumu sebepleriyle birlikte Başsavcıya bildirirler. Başkanın ve Başsavcının vereceği diğer görevleri yerine getirir; çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başsavcının alacağı tedbirlere uyarlar.

Savcılar, ilgili yerlerden Başkan aracılığı ile her türlü bilgileri isteyebilecekleri gibi işlem dosyalarını da getirtebilirler.

Daireler ile Dava Daireleri Kurulunca gerekli görüldüğü takdirde, savcılar önceden haber verilmek suretiyle, düşüncelerini sözlü olarak da açıklarlar.

Çeşitli hükümler:

Madde 80 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

a) Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin hakim sınıfından olan, Başkan, Başsavcı, daire başkan-

ları ve üyeleri; aylık, ek gösterge, ödenek, yükselme ve yaş hadleri, emeklilik ve diğer özlük hakları yönünden, Askeri Yargıtay Başkanı, Başsavcısı, daire başkanları ve üyelerine uygulanan hükümlere tabidir.

b) Hakim sınıfından olmayan üyeleri ise; aylık, ek gösterge, yan ödeme, hizmet ödeneği gibi ödemeler, yükselme ve yaş hadleri, emeklilik ve diğer özlük hakları yönünden emsali subaylara uygulanan hükümlere tabidir. Ancak bu üyelerin, yukarıda belirtilen çeşitli ödemeler sonucu bir ayda aldıkları net tutarlar, aynı rütbe ve kıdemdeki hakim üyelerin bir ayda aldıkları net tutarlardan az ise, aradaki fark ayrıca tazminat olarak kendilerine ödenir. Uçuş Hizmetleri Tazminat Kanunu ile Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Tazminat Kanunu hükümleri saklıdır.

Görevin sona ermesi:

Madde 81 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcısı, Daire Başkanları, üyeleri ve Genel Sekreterinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası yahut kasıtlı olmıyan bir suçtan dolayı bir yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde görevi kendiliğinden sona erer.

Kasıtlı olan bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giymelerinde, bu suç hakimliğin vakar ve şerefini bozan veya bu sıfata karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse ilgilinin hakimlik sıfatının kaldırılmasının gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulunca karar verilir.

Sağlık bakımından görevin yerine getirilmemesi hali:

Madde 82 – (Mülga: 30/5/1985 - 3211/1 md.)

Dava hakkı:

Madde 83 – Yukardaki maddelere göre görevine son verilen ilgililerin bu kararların kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Genel Kurul nezdinde iptal davası açma hakları vardır.

İlmi araştırma ve yayınlarda bulunabilme:

Madde 84 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcısı, Daire Başkanları ve üyeleri ile savcıları; ilmi araştırma ve yayınlarda bulunabilirler; davet edildikleri Milli ve Milletlerarası kongre, konferans ve ilmi toplantılara katılabilirler.

Çalışmaya ara verme:

Madde 85 – (Değişik birinci fıkra: 8/8/2011-KHK-650/2 md.; İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 18/7/2012 tarihli ve E.: 2011/113 K.: 2012/108 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 27/6/2013-6494/1 md.) Barışta, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verir. Adli ara vermeden yararlanmayan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyeleri yılın diğer dönemlerinde yol süresi dâhil adli ara verme süresi kadar izin kullanabilirler.

Ara verme süresi içinde çalışmak üzere bir daire başkanı ile beş üyeden mürekkep bir nöbetçi daire kurulur. Üyelerden biri Genel Sekreterlik görevini de yapar.

Bu dairenin başkan ve üyeleri Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı tarafından her yıl sıra ile seçilir.

Ayrıca gereği kadar savcı görevlerine devam ederler. Nöbetçi daire çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür:

a) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler,

b) Yürütmenin durdurulmasına veya delillerin tespitine ait işler.

Sürelerin bitmesi:

Madde 86 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Dava ve karar düzeltilmesi istemine ilişkin sürelerle 46 ncı maddede yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa bu süreler, ayrıca bir karar vermeye lüzum kalmaksızın, ara vermenin sona erdiği 6 Eylülden itibaren yedi gün uzatılmış sayılır. Tatil günleri süre hesabına katılır. Şu kadar ki sürenin son günü tatil gününe rastlarsa süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

Tasnif ve yayın bürosu:

Madde 87 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Daireleri ve Daireler Kurulu tarafından verilen kararların ve mevzuatın tertip ve tasnifini yapmak, kitaplığın düzenlenmesini sağlamak, amme hukuku ile ilgili yayınları takibetmek üzere Genel Sekreterliğe bağlı bir büro kurulur.

Tebliğ işleri ve ücretler:

Madde 88 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre posta, telgraf ve telefon işletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

Yargılama giderleri:

Madde 89 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde; harçlar, sair yargılama giderlerinin alınmasında ve hükmedilmesinde Danıştay için uygulanan hükümler tatbik olunur.

Bu işleri Genel Sekreterlik yürütür.

Üyelik hukukundan vazgeçme:

Madde 90 – Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanı, Başsavcısı, Daire Başkanları, üyeler ve Genel Sekreterliğin üyelik hukukundan vazgeçmek şartiyle başka bir göreve atanmaları mümkündür.

İçtüzük:

Madde 91 – a) Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin iç düzeni, çalışma usulleri, tutulacak defter ve kayıtlar, kullanılacak basılı kağıtlar, Genel Sekreterlik ile kalem teşkilatı tasnif ve yayın bürosu personelinin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile savcıların kıyafetlerinin şekli ve bunların giyilme zamanı ve yerleri,

Genel kurulca düzenlenecek bir içtüzükle tespit olunur.

Yürürlükten kaldırılan hükümler:

Madde 92 – 24 Aralık 1964 tarih ve 521 sayılı Danıştay Kanununun ve diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (25/12/1981 - 2568 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi hükmü olup, ek maddeye çevrilerek teselsül için numarası değiştirilmiştir.)

4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Kanunun çeşitli maddelerinde geçen "İkinci başkan" ve

"Başkanunsözcüsü başyardımcısı" Unvanları kaldırılmış; "Başkanunsözcüsü" unvanı "Başsavcı", "Kanunsözcüsü" unvanı'da "Savcı" olarak değiştirilmiştir.

İlk kuruluş:

Geçici Maddeler ...

Yürürlük:

Madde 93 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüge girer.

Madde 94 – Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.